

Львівський державний університет
внутрішніх справ

О. В. Авраменко, Р. І. Благута, А. Я. Хитра

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Навчальний посібник

Львів
2014

УДК 343.1
ББК 67.9 (4 Укр)411
3-38

Рекомендовано до друку Вченою радою
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 4 від 27 листопада 2013 р.)

Рецензенти:

Олександр Олександрович Юхно, доктор юридичних наук, професор,
начальник кафедри кримінального процесу Харківського національного
університету внутрішніх справ;

Артем Вікторович Шевчишин, кандидат юридичних наук, старший
слідчий в ОВС ГСУ МВС України

Колектив авторів:

Авраменко О. В., кандидат юридичних наук, доцент;

Благути Р. І., кандидат юридичних наук, доцент;

Хитра А. Я., кандидат юридичних наук, доцент

Заходи забезпечення кримінального провадження: навчальний
3-38 посібник / О. В. Авраменко, Р. І. Благути, А. Я. Хитра. – Львів:
ЛьвДУВС, 2014. – 192 с.

*У навчальному посібнику висвітлено поняття, підстави, процесуальний по-
рядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження відпові-
дно до вимог Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 р.*

*Для курсантів і студентів юридичних ВНЗ і факультетів усіх форм навчан-
ня, викладачів, наукових співробітників, аспірантів, практичних працівників
правоохоронних органів, а також усіх, хто цікавиться проблемами протидії
злочинності.*

УДК 343.1
ББК 67.9 (4 Укр)411

© Авраменко О. В., Благути Р. І.,
Хитра А. Я., 2014

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2014

ЗМІСТ

Зміст	3
Вступ.....	4
1. Поняття, види, підстави та порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження.....	5
2. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик у кримінальному провадженні.....	11
3. Привід у кримінальному провадженні.....	14
4. Накладення грошового стягнення у кримінальному провадженні	17
5. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом у кримінальному провадженні.....	19
6. Відсторонення від посади у кримінальному провадженні	24
7. Тимчасовий доступ до речей і документів у кримінальному провадженні.....	29
8. Тимчасове вилучення майна у кримінальному провадженні	34
9. Арешт майна у кримінальному провадженні	37
10. Запобіжні заходи: поняття, види, мета і підстави їх застосування	43
11. Загальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів	49
12. Порядок застосування окремих видів запобіжних заходів	73
13. Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду	90
Завдання для самоконтролю.....	100
Список рекомендованої літератури.....	112
Зразки окремих процесуальних документів	117
Типові бланки процесуальних документів	138

ВСТУП

Судово-правова реформа в Україні насамперед спрямована на створення правової держави шляхом посилення правових гарантій захисту особи у кримінальному судочинстві. Кримінальна та кримінальна процесуальна політики впливають на загальну гуманізацію кримінального законодавства, охоплюють новітні тенденції захисту прав особи. Розширення видів заходів забезпечення кримінального провадження, що не пов'язані із позбавленням волі, є вимогою часу та світового співтовариства у напрямі наближення національного законодавства до європейських цінностей та стандартів.

Питання, пов'язані із застосуванням заходів щодо забезпечення кримінального провадження, набувають дедалі більшої актуальності, оскільки обмежують права і свободи особи. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року відповідно до Конституції України відносить виключне повноваження застосування заходів забезпечення, які обмежують конституційні права та свободи, до компетенції судової гілки влади, а саме – до слідчого судді чи суду. В такому контексті особливого значення набуває роль суду у вирішенні питань, пов'язаних із застосуванням заходів забезпечення, оскільки саме суд виступає гарантом дотримання законності їх застосування і подальшого здійснення правосуддя у конкретному кримінальному провадженні.

Зміна кримінальної процесуальної політики в частині зменшення кількості випадків застосування тримання під вартою, як найсуворішого запобіжного заходу, зумовило введення у кримінальний процес такого нового запобіжного заходу, як домашній арешт, а також розширення можливостей застосування застави.

Свою чергою, введення у слідчу та судову практику таких нових заходів забезпечення кримінального провадження, як тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове вилучення майна, накладення грошового стягнення, є спробою законодавця систематизувати заходи кримінального процесуального примусу, що можуть бути застосовані у кримінальному провадженні, визначити додаткові гарантії особи від незаконного втручання у її життя з боку державних органів і посадових осіб.

Цей навчальний посібник є спробою комплексного висвітлення інституту заходів забезпечення кримінального провадження з метою надання допомоги у пізнанні вказаного правового явища студентами, курсантами, слухачами та працівниками практичних підрозділів.

1. ПОНЯТТЯ, ВИДИ, ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У державі головним заходом забезпечення належної поведінки громадян є переконання. Заходи примусу застосовуються, як правило, в тих випадках, коли метод переконання є недостатнім для виконання покладених обов'язків на особу.

Як зазначає В. Н. Батюк, хоча переконання має неабияке значення в державі, примусові заходи все ж таки виконують значну роль у сфері боротьби зі злочинністю. Вимоги органів розслідування, які спрямовані у провадженні кримінальних справ до посадових осіб і громадян, в основному виконуються добровільно. Однак у низці випадків виконання ухвалених рішень у справі забезпечується примусом з боку держави¹. Застосування в кримінальному судочинстві кримінально-процесуального примусу забезпечує вирішення завдань, які закріплені в статті 2 КПК України.

Проблема процесуального примусу за природою багатоаспектна, охоплює різні виміри правового регулювання поведінки громадян, а також інших суб'єктів правовідносин.

Застосування заходів процесуального примусу, що є особливо актуально на сучасному етапі державотворення, пов'язане також із гарантуванням прав і свобод громадян у Конституції України. Особливо гостра ця проблема стосується обмеження прав і свобод громадян. Тому для мотивованого і правильного застосування заходів процесуального примусу необхідно знати їх правову природу, підстави, умови і порядок застосування.

У розумінні суті заходів кримінально-процесуального примусу немає однієї точки зору. Деякі вчені, наприклад Ф. С. Іванов, Б. І. Літкевич, М. Я. Сазонов², до заходів кримінально-процесуального примусу відносять застосування зброї щодо особи, яка вчинила злочин; інші до заходів кримінально-процесуального примусу зараховували обшук, виїмку, освідчування і інші слідчі дії, які можуть і не супроводжуватись застосуванням примусу³, факт притягнення особи до кримінальної відповідальності⁴ та слідчий огляд⁵, виклик для дачі показань свідка і для дачі висновку експертом⁶.

¹ Батюк В. Н. Задержание и заключение под стражу в стадии предварительного расследования: учебное пособие; НИ и РИО / В. Н. Батюк. – К., 1990. – С. 5.

² Иванов Ф. С. Применение оружия как мера процессуального принуждения, осуществляемого милицией и другими подразделениями / Ф. С. Иванов, Б. И. Литкевич, М. Я. Сазонов // Проблемы административного права и совершенствование административной деятельности органов внутренних дел. – К., 1981.

³ Теория доказательств в советском уголовном процессе. – М., 1973. – С. 81.

⁴ Каминская В. И. Охрана прав и законны интересов граждан в уголовно-прцесуальном праве / В. И. Каминская // Сов. гос-во и право. – 1986. – № 10.

⁵ Савгирова Н. М. Меры присечения и иные меры процессуального принуждения / Н. М. Савгирова. – М., 1986. – С. 2.

⁶ Чельцов М. А. Советский уголовный процесс / М. А. Чельцов. – М., 1962. – С. 228.

Ці погляди неодноразово критикували вчені. На нашу думку, *заходи кримінально-процесуального примусу* – це передбачені кримінально-процесуальним законом заходи примусового характеру, які застосовуються тільки уповноваженими на те посадовими особами та державними органами до підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, свідка, а також до інших осіб, які беруть участь у процесі, з метою недопущення дійсних і можливих перешкод, які виникають і не дають змоги реалізувати завдання кримінального судочинства.

Примус у сфері кримінального судочинства є необхідною складовою державного примусу. Зауважимо, що примус у кримінально-процесуальному праві, на відміну від інших галузей права, має дещо інший характер, а саме – пов'язаний із серйозним обмеженням законних прав і свобод громадян.

У загальному примус як владно-правове явище застосовується державою через державні органи та посадових осіб з метою забезпечення належної поведінки громадян, а якщо говорити про сферу правового регулювання кримінально-процесуальних відносин, то суб'єктів кримінального процесу.

Оскільки кримінально-процесуальний примус є правовим явищем, то для глибшого розуміння його сутності необхідно визначити його ознаки:

- по-перше, він застосовується на підставі визначених норм права, тобто є нормативно врегульованим;

- по-друге, застосовується щодо визначеного кола суб'єктів кримінального процесу (підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, потерпілого, свідка, експерта);

- по-третє, застосовується компетентними державними органами та посадовими особами від імені держави;

- по-четверте, кримінально-процесуальний примус застосовується щодо суб'єктів кримінального судочинства незалежно від їхньої волі;

- по-п'яте, він спрямований на виконання завдань кримінального судочинства.

Обов'язковими умовами застосування кримінально-процесуального примусу є їх законність та обґрунтованість. Ці умови виражаються у:

- 1) нормативному визначенні заходів примусу;

- 2) визначенні суб'єктів, спеціально уповноважених і наділених правом застосування процесуального примусу;

- 3) визначенні кола осіб, щодо яких можна застосовувати визначені види примусу;

- 4) закріпленні процедури застосування процесуального примусу.

Для того, щоб визначити систему заходів кримінально-процесуального примусу, необхідно дослідити їх правову природу. Правова природа заходів кримінально-процесуального примусу визначається підставами їх застосування. Як відомо, кожний із заходів кримінально-процесуального примусу має мету, але спільним для них є забезпечення виконання завдань кримінального судочинства. Відповідно ці завдання, як правило, можуть бути виконані за умов

належної поведінки суб'єктів кримінального судочинства. Отже, спільною підставою для застосування більшості заходів кримінально-процесуального примусу буде невиконання або неналежне виконання обов'язків деякими суб'єктами кримінального процесу, тобто вчинення ними кримінально-процесуального правопорушення.

Проте не завжди обов'язкова наявність невиконання або неналежного виконання обов'язків для застосування заходів кримінально-процесуального примусу. Конкретні фактичні дані, які виступають підставами застосування цих заходів, можуть вказувати не лише на можливість правопорушення, але і на необхідність його запобігання для забезпечення нормального розвитку процесу. Заходи процесуального примусу застосовуються, зазвичай, за наявності підстав, які визначені законом, коли кримінально-процесуального порушення, як правило, ще немає.

Застосування такого заходу процесуального примусу, як поміщення в медичний заклад, не пов'язано з учиненням кримінально-процесуального правопорушення. Його застосування відбувається за умови виникнення під час кримінального судочинства встановлених законом фактичних даних, незалежно від поведінки особи, права й інтереси якої ним обмежуються.

Будь-який із заходів процесуального примусу є примусовим за правовою природою, оскільки вони формулюються у владному розпорядженні компетентних органів держави і об'єктивно обмежують права конкретних осіб, незалежно від того, чи бажають останні настання цих обмежень, чи вимушені з ними змиритись або намагаються їх уникнути.

Заходи забезпечення кримінального провадження є одним із видів примусу, який застосовується компетентними державними органами та посадовими особами у кримінальному процесі.

Оскільки в КПК відсутнє нормативне визначення поняття **заходів забезпечення кримінального провадження**, та, на наш погляд, під ними слід розуміти *передбачені кримінальним процесуальним законом засоби державно-правового примусу, що застосовуються уповноваженими державними органами та посадовими особами у встановленому законом порядку до підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, свідка та інших осіб, котрі залучаються до сфери кримінальної процесуальної діяльності, з метою запобігання та припинення їхніх неправомірних дій, забезпечення виявлення та закріплення доказів і досягнення дієвості кримінального провадження*.

Заходи забезпечення кримінального провадження можна класифікувати за різними критеріями, зокрема:

- за цілями застосування:

- заходи, що забезпечують участь підозрюваного, обвинуваченого у кримінальному провадженні, та виконання ними процесуальних обов'язків (запобіжні заходи). Ці заходи пов'язані із суттєвим обмеженням свободи підозрюваного, обвинуваченого, мають специфічну мету та особливий порядок за-

стосування. Тому види запобіжних заходів, мету, підстави та порядок їх застосування розглянемо окремо в інших питаннях цієї теми;

- заходи, що забезпечують отримання засобів доказування (виклик слідчим, прокурором, судовий виклик, тимчасовий доступ до речей і документів тощо). На відміну від запобіжних, завдання цих заходів полягає у забезпеченні слідчому та суду можливості виявити, вилучити та дослідити докази;

- заходи, що спрямовані на забезпечення законного порядку під час провадження в справі (привід, накладення грошового стягнення, відсторонення від посади);

- заходи із забезпечення цивільного позову та можливої конфіскації майна (тимчасове вилучення майна, арешт майна тощо);

- за часом дії:

- заходи, що тривають упродовж певного часу (запобіжні заходи, відсторонення від посади, арешт майна тощо);

- заходи, які є короточасними (тимчасовий доступ до речей і документів; привід тощо);

- за підставами застосування:

- заходи, що застосовуються у зв'язку з невиконанням процесуальних обов'язків (привід, запобіжні заходи тощо);

- заходи, які застосовуються незалежно від процесуального правопорушення (тимчасовий доступ до речей і документів; тимчасове вилучення майна);

- за режимом обмеження прав і свобод людини:

- заходи, пов'язані з ізоляцією особи (тримання під вартою, домашній арешт, затримання особи);

- заходи, не пов'язані з ізоляцією особи (накладення грошового стягнення, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, особиста порука, застава тощо)⁷.

Згідно із ч. 2 ст. 131 КПК, заходами забезпечення кримінального провадження є:

- 1) виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід;
- 2) накладення грошового стягнення;
- 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом;
- 4) відсторонення від посади;
- 5) тимчасовий доступ до речей і документів;
- 6) тимчасове вилучення майна;
- 7) арешт майна;
- 8) затримання особи;
- 9) запобіжні заходи.

⁷ Рожнова В. В. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина) / В. В. Рожнова, Д. О. Савицький, Я. Ю. Конюшенко та ін. – НАВС, 2012. – С. 333–334.

Метою застосування заходів забезпечення кримінального провадження є досягнення дієвості провадження. Під дієвістю кримінального провадження, на нашу думку, розуміється виконання завдань кримінального судочинства, які визначені у ст. 2 КПК, зокрема: захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності відповідно до своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, стосовно жодної особи не був застосований необґрунтований процесуальний примус і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються на підставі ухвали слідчого судді або суду (ч. 1 ст. 132 КПК).

Відповідно до ст. 372 КПК, ухвала, що викладається окремим документом, складається з:

1) вступної частини із зазначенням:

- дати і місця її постановлення;
- назви та складу суду, секретаря судового засідання; найменування (номера) кримінального провадження;
- прізвища, ім'я і по батькові підозрюваного, обвинуваченого, року, місяця і дня його народження, місця народження і місця проживання;
- Закону України про кримінальну відповідальність, що передбачає кримінальне правопорушення, у вчиненні якого підозрюється, обвинувачується особа;
- сторін кримінального провадження та інших учасників судового провадження;

2) мотивувальної частини із зазначенням:

- суті питання, що вирішується ухвалою, і за чією ініціативою воно розглядається;
- встановлених судом обставин із посиланням на докази, а також мотивів неврахування окремих доказів;
- мотивів, на які зважив суд під час постановлення ухвали, і положення закону, яким він керувався;

3) резолютивної частини із зазначенням:

- висновків суду;
- строку і порядку набрання ухвалою законної сили та її оскарження.

За необхідності застосування заходу забезпечення кримінального провадження слідчим за погодженням із прокурором, або прокурором, до слідчого судді направляється відповідне клопотання. Клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження на підставі ухвали слідчого

судді подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування (ч. 2 ст. 132 КПК).

До клопотання слідчого, прокурора про застосування, зміну або скасування заходу забезпечення кримінального провадження додається витяг із Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в межах якого подається клопотання (ч. 6 ст. 132 КПК).

Під час розгляду питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження сторони кримінального провадження повинні подати слідчому судді або суду докази обставин, на які вони посилаються (ч. 5 ст. 132 КПК).

Застосування заходів забезпечення кримінального провадження не допускається, якщо слідчий, прокурор не доведе, що:

1) є обґрунтована підозра щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

2) потреби досудового розслідування виправдовують такий ступінь втручання у права і свободи особи, про який ідеться в клопотанні слідчого, прокурора;

3) може бути виконане завдання, для реалізації якого слідчий, прокурор звертається із клопотанням (ч. 3 ст. 132 КПК).

Для оцінки потреб досудового розслідування слідчий суддя або суд зобов'язані врахувати можливість без застосованого заходу забезпечення кримінального провадження отримати речі і документи, які можуть бути використані під час судового розгляду для встановлення обставин у кримінальному провадженні (ч. 4 ст. 132 КПК).

2. ВИКЛИК СЛІДЧИМ, ПРОКУРОРОМ, СУДОВИЙ ВИКЛИК У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Порядок виклику слідчим прокурором підозрюваного, свідка, потерпілого або іншого учасника кримінального провадження під час досудового розслідування для участі в допиті чи іншій процесуальній дії визначається ст. 133 КПК.

Крім цього, слідчий, прокурор під час досудового розслідування мають право викликати будь-яку іншу особу, якщо є достатні підстави вважати, що вона може дати показання, які мають значення для кримінального провадження, або її участь у процесуальній дії обов'язкова (ч. 2 ст. 133 КПК).

Що ж стосується виклику слідчим суддею під час досудового розслідування чи судового виклику під час судового розгляду, то, відповідно до ст. 134 КПК, вказані суб'єкти мають право за власною ініціативою або за клопотанням слідчого, прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника, потерпілого, його представника здійснити судовий виклик певної особи, якщо слідчий суддя чи суд установить наявність достатніх підстав вважати, що така особа може дати показання, які мають значення для кримінального провадження, або її участь у процесуальній дії обов'язкова.

Суд здійснює судовий виклик учасників кримінального провадження, участь яких у судовому провадженні обов'язкова (ч. 2 ст. 134 КПК).

Порядок здійснення виклику в кримінальному провадженні регламентований ст. 135 КПК.

Залежно від обставин, які виникають у кримінальному провадженні, є різні способи виклику, зокрема:

- особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику телефоном або телеграмою (ч. 1 ст. 135 КПК);

- у разі тимчасової відсутності особи за місцем проживання, повістка для передачі їй вручається під розписку дорослому члену сім'ї особи чи іншій особі, яка з нею проживає, житлово-експлуатаційній організації за місцем проживання особи або адміністрації за місцем її роботи (ч. 2 ст. 135 КПК);

- особа, що перебуває під вартою, викликається через адміністрацію місця ув'язнення (ч. 3 ст. 135 КПК);

- повістка про виклик неповнолітньої особи, як правило, вручається її батьку, матері, усиновлювачу або законному представнику. Інший порядок вручення повістки допускається лише у випадку, коли це обумовлюється обставинами кримінального провадження (ч. 4 ст. 135 КПК);

- повістка про виклик обмежено дієздатної особи вручається її піклувальнику (ч. 5 ст. 135 КПК);

- повістка про виклик вручається особі працівником органу зв'язку, працівником правоохоронного органу, слідчим, прокурором, а також секретарем

судового засідання, якщо таке вручення здійснюється в приміщенні суду (ч. 6 ст. 135 КПК);

– повістка про виклик особи, яка проживає за кордоном, вручається згідно з міжнародним договором про правову допомогу, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, а за відсутності такого – за допомогою дипломатичного (консульського) представництва (ч. 7 ст. 135 КПК).

Крім цього, особа має отримати повістку про виклик або бути повідомлена про нього іншим шляхом не пізніше ніж за три дні до дня, коли вона зобов'язана прибути на виклик. У випадку встановлення КПК строків здійснення процесуальних дій, які не дозволяють здійснити виклик у зазначений строк, особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом якнайшвидше, але в будь-якому разі з наданням їй необхідного часу для підготовки та прибуття за викликом.

Належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є підпис особи про отримання повістки, зокрема на поштовому повідомленні, відеозапис вручення особі повістки, будь-які інші дані, які підтверджують факт вручення особі повістки про виклик або ознайомлення з її змістом (ч. 1 ст. 136 КПК).

Якщо особа попередньо повідомила слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд про адресу своєї електронної пошти, надіслана на таку адресу повістка про виклик вважається отриманою у випадку підтвердження її отримання особою відповідним листом електронної пошти (ч. 2 ст. 136 КПК).

Зміст повістки про виклик визначається ст. 137 КПК. Зокрема, у повістці про виклик повинні бути зазначені:

- 1) прізвище та посада слідчого, прокурора, слідчого судді, судді, який здійснює виклик;
- 2) найменування та адреса суду або іншої установи, до якої здійснюється виклик, номер телефону чи інших засобів зв'язку;
- 3) ім'я (найменування) особи, яка викликається, та її адреса;
- 4) найменування (номер) кримінального провадження, в межах якого здійснюється виклик;
- 5) процесуальний статус, у якому перебуває викликана особа;
- 6) час, день, місяць, рік і місце прибуття викликаної особи;
- 7) процесуальна дія (дії), для участі в якій викликається особа;
- 8) наслідки неприбуття особи за викликом із зазначенням тексту відповідних положень закону, зокрема можливість застосування приводу;
- 9) передбачені цим Кодексом поважні причини, через які особа може не з'явитися на виклик, та нагадування про обов'язок заздалегідь повідомити про неможливість з'явлення;
- 10) підпис слідчого, прокурора, слідчого судді, судді, який здійснив виклик.

На практиці виникають випадки, коли особа у зв'язку із поважними причинами не має можливості своєчасного прибути до слідчого, прокурора, слідчого судді чи до суду. Наявність таких поважних причин не тягне за собою

додаткові негативні наслідки для особи, яка не прибула на виклик. Такими поважними причинами неприбуття на виклик, згідно зі ст. 138 КПК, є:

- 1) затримання, тримання під вартою або відбування покарання;
- 2) обмеження свободи пересування внаслідок дії закону або судового рішення;
- 3) обставини непереборної сили (епідемії, військові події, стихійні лиха або інші подібні обставини);
- 4) відсутність особи у місці проживання впродовж тривалого часу внаслідок відрядження, подорожі тощо;
- 5) тяжка хвороба або перебування в закладі охорони здоров'я у зв'язку з лікуванням або вагітністю за умови неможливості тимчасово залишити цей заклад;
- 6) смерть близьких родичів, членів сім'ї чи інших близьких осіб або серйозна загроза їхньому життю;
- 7) несвоєчасне одержання повістки про виклик;
- 8) інші обставини, які об'єктивно унеможливають з'явлення особи на виклик.

Наслідки неприбуття особи на виклик без поважних причин визначені у ст. 139 КПК. Так, якщо підозрюваний, обвинувачений, свідок, потерпілий, цивільний відповідач, який був у встановленому КПК порядку викликаний (зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), не з'явився без поважних причин або не повідомив про причини свого неприбуття, на нього накладається грошове стягнення у розмірі:

- від 0,25 до 0,5 розміру мінімальної заробітної плати – у випадку неприбуття на виклик слідчого, прокурора;
- від 0,5 до 2 розмірів мінімальної заробітної плати – у випадку неприбуття на виклик слідчого судді, суду.

Крім цього, у випадку, встановленому частиною першою ст. 139 КПК, до підозрюваного, обвинуваченого, свідка може бути застосовано привід.

За злісне ухилення від явки свідок, потерпілий несе відповідальність, установлену законом (ч. 3 ст. 139 КПК). Поняття злісного ухилення від явки за викликом кримінальний процесуальний закон не формулює. Проте злісне ухилення свідка або потерпілого від явки становить склад адміністративного правопорушення, за яке ст. 185⁴ КУпАП передбачено адміністративну відповідальність. Злісність в ухиленні від явки, яка є обов'язковою ознакою складу цього правопорушення, виявляється в навмисному усуненні, неодноразовій відмові від явки за викликом для участі у процесуальних діях. Факт злісного ухилення повинен підтверджуватися документами, що свідчать про здійснені офіційні виклики особи. Як докази відсутності злісності ухилення від явки на виклик можуть бути надані документи, які підтверджують наявність хвороби в особи, перебування її у відрядженні, відпустці та ін.

3. ПРИВІД У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Відповідно до ч. 1 ст. 140 КПК, привід полягає у примусовому супроводженні особи, щодо якої він застосовується, особою, яка виконує ухвалу про здійснення приводу, до місця її виклику в зазначений в ухвалі час.

Рішення про здійснення приводу ухвалюється: під час досудового розслідування – слідчим суддею за клопотанням слідчого, прокурора або з власної ініціативи, а під час судового провадження – судом за клопотанням сторони кримінального провадження, потерпілого або з власної ініціативи. Рішення про здійснення приводу приймається у формі ухвали (ч. 2 ст. 140 КПК). Загальний зміст ухвали визначений у ст. 372 КПК. Отож, ухвала слідчого судді чи суду про привід складається з:

1) вступної частини із зазначенням:

- дати і місця її постановлення;
- назви та складу суду, секретаря судового засідання;
- найменування (номера) кримінального провадження;
- прізвища, ім'я і по батькові підозрюваного, обвинуваченого, року, місяця і дня його народження, місця народження і місця проживання;
- Закону України про кримінальну відповідальність, що передбачає кримінальне правопорушення, у вчиненні якого підозрюється, обвинувачується особа;
- сторін кримінального провадження та інших учасників судового провадження;

2) мотивувальної частини із зазначенням:

- суті питання, що вирішується ухвалою, і за чією ініціативою воно розглядається;
- встановлених судом обставин із посиланням на докази, а також мотивів неврахування окремих доказів;
- мотивів, на які зважав суд під час постановлення ухвали, і положення закону, яким він керувався;

3) резолютивної частини із зазначенням:

- висновків суду (про привід чи відмову у задоволенні клопотання про привід);
- строку і порядку набрання ухвалою законної сили та її оскарження.

Привід може бути застосований щодо підозрюваного, обвинуваченого або свідка. Привід свідка не може бути застосований щодо неповнолітньої особи, вагітної, інвалідів першої або другої груп, особи, яка одноосібно виховує дітей віком до шести років або дітей-інвалідів, а також осіб, які, згідно із цим Кодексом, не можуть бути допитані як свідки. Привід співробітника кадрового складу розвідувального органу України під час виконання ним своїх службових обов'язків здійснюється тільки в присутності офіційних представників цього органу (ч. 3 ст. 140 КПК).

Що ж до змісту клопотання про здійснення приводу, то він визначений у ст. 141 КПК. Відтак у клопотанні про здійснення приводу під час досудового розслідування зазначаються:

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) процесуальний статус особи, про здійснення приводу якої заявлено клопотання, її прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання;
- 3) процесуальна дія, учасником якої повинна бути особа, про здійснення приводу якої заявлено клопотання;
- 4) положення цього Кодексу, яким встановлено обов'язок особи з'явитися на виклик, та обставини невиконання особою цього обов'язку;
- 5) відомості, які підтверджують факти здійснення виклику особи у встановленому цим Кодексом порядку та отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом;
- 6) прізвище, ім'я, по батькові та посада слідчого, прокурора;
- 7) дата та місце складення клопотання.

До клопотання додаються копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує свої доводи.

Під час досудового розслідування клопотання слідчого, прокурора про здійснення приводу розглядається слідчим суддею у день його надходження до суду. За необхідності слідчий суддя може заслухати доводи особи, яка подала клопотання (ч. 1 ст. 142 КПК).

Під час судового провадження клопотання про здійснення приводу розглядається негайно після його ініціювання судом (ч. 2 ст. 142 КПК).

Слідчий суддя або суд, установивши, що особа, яка зобов'язана з'явитися на виклик слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, була викликана у встановленому цим Кодексом порядку (зокрема, наявне підтвердження отримання нею повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), та не з'явилася без поважних причин або не повідомила про причини свого неприбуття, постановляє ухвалу про здійснення приводу такої особи (ч. 3 ст. 142 КПК).

Копія ухвали про здійснення приводу, завірена печаткою суду, негайно надсилається органу, на який покладено її виконання (ч. 4 ст. 142 КПК).

Порядок виконання приводу визначається ст. 143 КПК.

Виконання ухвали про здійснення приводу може бути доручено відповідним підрозділам органів внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства або органів державного бюро розслідувань (ч. 1 ст. 143 КПК).

Ухвала про здійснення приводу оголошується особі, щодо якої він застосовується, особою, яка виконує ухвалу (ч. 2 ст. 143 КПК).

Особа, рішення про здійснення приводу якої ухвалено слідчим суддею, судом, зобов'язана прибути до місця виклику в зазначений в ухвалі про здійснення приводу час у супроводі особи, яка виконує ухвалу.

У випадку невиконання особою, що підлягає приводу, законних вимог щодо виконання ухвали про здійснення приводу, щодо неї можуть бути застосовані заходи фізичного впливу, які дозволяють здійснити її супроводження до місця виклику. Застосуванню заходів фізичного впливу повинно передувати попередження про намір їх застосування. У разі неможливості уникнути застосування заходів фізичного впливу вони не повинні перевищувати міру, необхідну для виконання ухвали про здійснення приводу, і мають зводитися до мінімального впливу на особу. Забороняється застосування заходів впливу, які можуть завдати шкоди здоров'ю особи, а також примушення особи перебувати в умовах, що перешкоджають її вільному пересуванню, упродовж тривалого часу, ніж необхідно для негайного доставлення особи до місця виклику. Перевищення повноважень щодо застосування заходів фізичного впливу тягне за собою відповідальність, установлену законом (ч. 3 ст. 143 КПК).

За неможливості здійснення приводу особа, яка виконує ухвалу про здійснення приводу, повертає її до суду з письмовим поясненням причин невиконання (ч. 4 ст. 143 КПК).

4. НАКЛАДЕННЯ ГРОШОВОГО СТЯГНЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Новий кримінальний процесуальний закон передбачив такий новий вид заходу забезпечення, як грошове стягнення. Мета його застосування полягає у забезпеченні дієвості кримінального провадження. Грошове стягнення може бути накладено на учасників кримінального провадження у випадках і розмірах, передбачених КПК, за невиконання процесуальних обов'язків (ч. 1 ст. 144 КПК). Отже, фактичною підставою накладення грошового стягнення на учасника кримінального провадження є невиконання ним своїх обов'язків, які передбачені у кримінальному процесуальному законі або ухвалою слідчого судді під час кримінального провадження.

Грошове стягнення накладається: під час досудового розслідування – ухвалою слідчого судді за клопотанням слідчого, прокурора чи за власною ініціативою, а під час судового провадження – ухвалою суду за клопотанням прокурора чи за власною ініціативою (ч. 2 ст. 144 КПК).

Клопотання про накладення грошового стягнення на учасника провадження слідчий чи прокурор направляє до місцевого районного суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, котрий здійснює кримінальне провадження.

У клопотанні про накладення грошового стягнення на особу під час досудового розслідування зазначаються (ст. 145 КПК):

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) процесуальний статус особи, про накладення грошового стягнення на яку заявлено клопотання, її прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання;
- 3) обов'язок, який покладено на особу КПК чи ухвалою слідчого судді;
- 4) обставини, за яких особа не виконала обов'язок;
- 5) відомості, які підтверджують невиконання особою обов'язку;
- 6) прізвище, ім'я, по батькові та посада слідчого, прокурора;
- 7) дата та місце складення клопотання.

До клопотання додаються копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує свої доводи.

Розгляд питання про накладення грошового стягнення на особу передбачений ст. 146 КПК.

Під час досудового розслідування клопотання слідчого, прокурора про накладення грошового стягнення на особу розглядається слідчим суддею не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду.

Про час і місце розгляду клопотання повідомляється службова особа, яка його внесла, та особа, на яку може бути накладено грошове стягнення, проте їх неприбуття не перешкоджає розгляду питання (ч. 1 ст. 146 КПК).

Під час судового провадження питання про накладення грошового стягнення на особу розглядається негайно після його ініціювання (ч. 2 ст. 146 КПК).

Слідчий суддя, суд, установивши, що особа не виконала покладений на неї процесуальний обов'язок без поважних причин, накладає на неї грошове стягнення. Копія відповідної ухвали не пізніше наступного робочого дня після її постановлення надсилається особі, на яку було накладено грошове стягнення (ч. 3 ст. 146 КПК).

Накладення грошового стягнення є правом слідчого судді чи суду, але в окремих випадках – їхнім обов'язком. Так, слідчий суддя чи суд зобов'язаний накласти грошове стягнення:

1) на поручителя за невиконання взятих на себе зобов'язань під час обрання запобіжного заходу особистої поруки (ч. 5 ст. 180 КПК України);

2) на батьків, опікунів і піклувальників при відібранні у них зобов'язання про взяття під нагляд неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого у випадку порушення цього зобов'язання (ч. 5 ст. 493 КПК України).

У решті випадків накладення грошового стягнення є правом для слідчого судді чи суду, яким вони можуть скористатися або утриматися, враховуючи певні обставини, наприклад скрутне матеріальне становище відповідного учасника процесу⁸.

На практиці виникають випадки, коли необхідно скасувати раніше накладене грошове стягнення. Порядок таких дій визначений у ст. 147 КПК.

Особа, на яку було накладено грошове стягнення та яка не була присутня під час розгляду цього питання слідчим суддею, судом, має право подати клопотання про скасування ухвали про накладення на неї грошового стягнення. Клопотання подається слідчому судді, суду, який виніс ухвалу про накладення грошового стягнення (ч. 1 ст. 147 КПК).

Слідчий суддя, суд, визнавши доводи особи обґрунтованими, може самостійно скасувати ухвалу про накладення грошового стягнення, а в іншому випадку – призначає судові засідання для розгляду клопотання про скасування ухвали про накладення грошового стягнення. Особа, яка подала клопотання, а також слідчий, прокурор, за клопотанням якого було накладено грошове стягнення, повідомляються про місце та час розгляду клопотання, проте їх не-прибуття не перешкоджає такому розгляду (ч. 2 ст. 147 КПК).

Слідчий суддя, суд скасовує ухвалу про накладення на особу грошового стягнення за результатами його розгляду в судовому засіданні, якщо буде встановлено, що стягнення накладено безпідставно, а в іншому випадку – відмовляє у задоволенні клопотання (ч. 3 ст. 147 КПК).

Ухвала слідчого судді, суду за результатами розгляду клопотання про скасування ухвали про накладення грошового стягнення оскарженню не підлягає (ч. 4 ст. 147 КПК).

⁸ Кримінальний процесуальний кодекс. Науково-практичний коментар. – Х.: Право. – С. 288.

5. ТИМЧАСОВЕ ОБМЕЖЕННЯ У КОРИСТУВАННІ СПЕЦІАЛЬНИМ ПРАВОМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом є одним із видів заходів забезпечення у кримінальному провадженні.

Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом застосовується у разі наявності достатніх підстав вважати, що для припинення кримінального правопорушення чи запобігання вчиненню іншого, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного щодо перешкоджання кримінальному провадженню, забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, необхідно тимчасово обмежити підозрюваного у користуванні спеціальним правом, слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа мають право тимчасово вилучити документи, які посвідчують користування спеціальним правом, у законно затриманої ними особи в порядку, передбаченому статтею 208 КПК.

Тимчасово вилученими можуть бути документи, які посвідчують користування таким спеціальним правом:

- 1) право керування транспортним засобом або судном;
- 2) право полювання;
- 3) право на здійснення підприємницької діяльності.

Згідно зі ст. 15 ЗУ «Про дорожній рух», кожний громадянин, який досяг установленого цим Законом віку та не має медичних протипоказань, може в установленому порядку отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії. Таке право підтверджується посвідченням. Порядок його видачі встановлений постановою КМУ від 8 травня 1993 р. № 340 «Про затвердження Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами».

Право на керування самохідним судном (моторним, вітрильним, вітрильно-моторним) підтверджується свідоцтвом, яке видається після складання іспиту комісії регіонального представництва Держфлотінспекції України.

Відповідно до ч. 1 ст. 12 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», право на полювання в межах визначених для цього мисливських угідь мають громадяни України, які досягли 18-річного віку, іноземці, які одержали в установленому порядку дозвіл на добування мисливських тварин, та інші документи, що засвідчують право на полювання. Згідно зі ст. 14 цього Закону, документами на право полювання (для громадян України) є: посвідчення мисливця; щорічна контрольна картка обліку добутої дичини і порушень правил полювання з позначкою про сплату державного мита; дозвіл на добування мисливських тварин (ліценція, відстрільна картка, дозвіл на діагностичний та селекційний відстріли тощо); відповідний дозвіл на право користування

вогнепальною зброєю у разі її використання; паспорт на собак мисливських порід, інших ловчих звірів і птахів у разі їх використання під час полювання.

Тимчасово вилученими можуть бути документи, що посвідчують користування спеціальним правом, – на здійснення підприємницької діяльності. Відповідно до ч. 1 ст. 42 Конституції України, кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Стаття 50 ЦК установлює, що право на здійснення підприємницької діяльності, яку не заборонено законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Обмеження права фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності встановлюються Конституцією України та законами. Фізична особа здійснює своє право на підприємницьку діяльність за умови її державної реєстрації.

Під час кримінального провадження підозрюваний тимчасово обмежується у користуванні спеціальним правом. Порядок позбавлення такого права визначається матеріальним правом. Так, ст. 30 КУпАП передбачений такий вид адміністративного стягнення, як позбавлення спеціального права, а саме – права керування транспортними засобами, права полювання⁹.

Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом може бути здійснене на підставі рішення слідчого судді під час досудового розслідування на строк не більше двох місяців (ч. 2 ст. 148 КПК).

Наслідки тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом, визначені у ст. 149 КПК.

Особа, яка здійснила затримання у передбаченому статтею 208 КПК порядку, зобов'язана одночасно із доставленням затриманої особи до уповноваженої службової особи (особи, якій законом надано право здійснювати тимчасове вилучення документів, що посвідчують користування спеціальним правом) передати їй тимчасово вилучені документи, які посвідчують користування спеціальним правом, якщо такі документи було вилучено. Факт передання тимчасово вилучених документів, які посвідчують користування спеціальним правом, засвідчується протоколом, складеним у порядку, передбаченому КПК.

Протокол складається зі вступної, описової та заключної частин.

Вступна частина повинна містити відомості про:

- місце, час проведення та назву процесуальної дії;
- особу, яка проводить процесуальну дію (її прізвище, ім'я, по батькові, займана посада);
- усіх осіб, які присутні під час проведення процесуальної дії (їх прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання);
- інформацію про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації;
- характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються під час проведення процесуальної дії, та порядок їх використання.

⁹ Кримінальний процесуальний кодекс. Науково-практичний коментар. – Х.: Право. – С. 294.

В описовій частині протоколу вказуються відомості про:

- послідовність дій;
- отримані в результаті процесуальної дії документи.

У заключній частині протоколу зазначається про:

- тимчасово вилучені документи; спосіб ознайомлення учасників процесуальної дії зі змістом протоколу;
- зауваження і доповнення до протоколу з боку учасників цієї дії.

Слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа під час законного затримання та тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом, або негайно після їх здійснення зобов'язана скласти відповідний протокол у порядку, визначеному КПК (ч. 2 ст. 149 КПК).

Після складення протоколу про тимчасове вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом, слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа зобов'язана передати тимчасово вилучені документи на зберігання у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України (ч. 3 ст. 149 КПК).

Зміст і порядок подачі Клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом визначений ст. 150 КПК.

Прокурор, слідчий за погодженням із прокурором під час досудового розслідування має право звернутися до слідчого судді із клопотанням про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом. У випадку тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом, прокурор, слідчий за погодженням з прокурором зобов'язаний звернутися до слідчого судді із відповідним клопотанням не пізніше двох днів із моменту тимчасового вилучення. Пропуск вказаного строку тягне за собою необхідність повернення тимчасово вилучених документів (ч. 1 ст. 150 КПК).

Клопотання повинно містити:

- 1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;
- 2) правову кваліфікацію кримінального правопорушення за законом України про кримінальну відповідальність;
- 3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на обставини;
- 4) причини, у зв'язку з якими потрібно здійснити тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом;
- 5) вид спеціального права, яке підлягає тимчасовому обмеженню;
- 6) строк, на який користування спеціальним правом підлягає тимчасовому обмеженню;
- 7) перелік свідків, яких прокурор, слідчий вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання.

До клопотання також додаються:

- 1) копії матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання;

2) документи, які підтверджують надання підозрюваному копій клопотання та матеріалів, що обґрунтовують клопотання.

Клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом розглядається слідчим суддею не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду за участю прокурора та/або слідчого, підозрюваного, його захисника (ч. 1 ст. 151 КПК).

Клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, якщо документи, які посвідчують користування спеціальним правом, не були тимчасово вилучені, може розглядатися лише за участю підозрюваного, його захисника (ч. 2 ст. 151 КПК).

Слідчий суддя, встановивши, що клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом подано без додержання вимог статті 150 КПК, повертає його прокурору, про що постановляє ухвалу (ч. 3 ст. 151 КПК).

Під час розгляду клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом слідчий суддя має право за клопотанням сторін кримінального провадження або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (ч. 4 ст. 151 КПК).

Порядок вирішення питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом регламентований ст. 152 КПК.

Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, якщо слідчий, прокурор не доведе наявності достатніх підстав вважати, що такий захід необхідний для припинення кримінального правопорушення чи запобігання вчиненню іншого, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного щодо перешкодження кримінальному провадженню, забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням (ч. 1 ст. 152 КПК).

За вирішення питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом слідчий суддя зобов'язаний врахувати такі обставини:

1) правову підставу для тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом;

2) достатність доказів, які вказують на вчинення особою кримінального правопорушення;

3) наслідки тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом для інших осіб.

За наслідками розгляду клопотання слідчий суддя постановляє ухвалу, в якій зазначає:

1) мотиви застосування або відмови у задоволенні клопотання про застосування тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом;

2) перелік документів, які посвідчують користування спеціальним правом та які підлягають поверненню особі або вилученню на час тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом;

3) строк тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, який не може становити більше двох місяців;

4) порядок виконання ухвали (ч. 3 ст. 152 КПК).

Копія ухвали надсилається особі, яка звернулася з відповідним клопотанням, підозрюваному, іншим заінтересованим особам не пізніше дня, наступного за днем її постановлення, та підлягає негайному виконанню в порядку, передбаченому для виконання судових рішень (ч. 4 ст. 152 КПК).

Прокурор має право звернутись із клопотанням про продовження строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, яке розглядається у порядку, передбаченому статтею 151 КПК.

Слідчий суддя, суд відмовляє у продовженні строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, якщо прокурор не доведе, що:

1) обставини, які стали підставою для тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, продовжують існувати;

2) сторона обвинувачення не мала можливості забезпечити досягнення цілей, заради яких було обмежено користування спеціальним правом, іншими способами упродовж дії попередньої ухвали (ст. 153 КПК).

6. ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД ПОСАДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Відсторонення від посади – це захід забезпечення у кримінальному провадженні, який полягає у відстороненні від посади особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину середньої тяжкості, тяжкого чи особливо тяжкого злочину, і незалежно від тяжкості злочину – щодо особи, яка є службовою особою правоохоронного органу з метою забезпечення дієвості кримінального провадження.

Відповідно до ч. 3 ст. 12 КК, злочин середньої тяжкості – за який передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше п'яти років. Тяжким є злочин, за який передбачено основне покарання у виді штрафу не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше десяти років. Особливо тяжким є злочин, за який передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі.

Підозрюваний – це особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276–279 КПК, повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Обвинувачений – це особа, обвинувальний акт щодо якої передано до суду в порядку, передбаченому ст. 291 КПК.

Під службовими особами слід розуміти осіб, визначених у ст. 18 КК, а також у п. 1 примітки до ст. 364 КК. Відповідно до ст. 18 КК, службовими є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Правоохоронними є органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних силах України, митні органи, органи охорони державного кордону, органи державної податкової служби, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державної контрольно-ревізійної служби, рибоохорони, державної лісової охорони,

інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції (абзац перший пункту 1 статті 2)¹⁰.

Складну систему правоохоронної діяльності реалізують у різних видах правозастосовних дій, а саме: правовстановлювальних, правозабезпечувальних, правопримувальних і правовідновлювальних.

Зазначені види правоохоронних дій уповноважені здійснювати органи прокуратури, органи досудового розслідування та оперативні підрозділи, органи юстиції. Правовстановлювальні та правопримувальні дії можуть здійснювати органи служби безпеки, податкової міліції та митні органи. Структурно до системи правоохоронної діяльності належать:

- а) діяльність із забезпечення охорони учасників кримінального судочинства;
- б) діяльність органів прокуратури;
- в) діяльність із виявлення, запобігання та розслідування злочинів;
- г) діяльність із захисту державної (національної) безпеки, державного кордону й охорони правопорядку.

Спеціальними умовами відсторонення від посади є: наявність у особи процесуального статусу підозрюваного, обвинуваченого; перебування його на посаді; щодо підозрюваного, обвинуваченого не застосовується запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

Відсторонення від посади здійснюється на підставі рішення слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження на строк не більше двох місяців. Строк відсторонення від посади може бути продовжено відповідно до вимог статті 158 КПК (ч. 2 ст. 154 КПК).

Питання про відсторонення від посади осіб, що призначаються Президентом України, вирішується Президентом України на підставі клопотання прокурора в порядку, встановленому законодавством. Відсторонення судді від посади здійснюється Вищою кваліфікаційною комісією суддів України на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора України в порядку, встановленому законодавством (ч. 3 ст. 154 КПК).

Згідно з вимогами ст. 106 Конституції України, Президент України призначає глав дипломатичних представництв України в інших державах, Прем'єр-міністра України та членів КМУ, керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також голів місцевих державних адміністрацій, Генерального прокурора України, Голову Антимонопольного комітету України, Голову Фонду державного майна України, вище командування Збройних сил України, половину складу Ради Національного банку України та інших посадових осіб.

За поданням Прем'єр-міністра України Президентом України призначаються на посаду:

- 1) Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри;

¹⁰ Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 11. – Ст. 50 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>

2) перший заступник, заступник міністра та заступник міністра – керівник апарату, керівник центрального органу виконавчої влади, його перший заступник і заступник, державний уповноважений Антимонопольного комітету;

3) голова місцевої державної адміністрації.

Відсторонення від посади осіб, яких призначає Президент України, вирішується главою держави на підставі мотивованого клопотання Генерального прокурора України.

Недоторканність суддів забезпечується, крім іншого, особливим порядком відсторонення їх від посади. Відповідно до ст. 48 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. № 2453-VI, відсторонення судді від посади у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності здійснюється Вищою кваліфікаційною комісією суддів України на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора України.

Зміст і форма клопотання про відсторонення від посади визначені у ст. 155 КПК.

Прокурор, слідчий за погодженням із прокурором має право звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування або суду під час судового провадження із клопотанням про відсторонення особи від посади. Із клопотанням про відсторонення особи від посади до органів державної влади, зазначених у частині третій статті 154 КПК, має право звернутися прокурор.

У клопотанні зазначаються:

1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;

2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на обставини;

4) посада, яку обіймає особа;

5) виклад обставин, які дають підстави вважати, що перебування на посаді підозрюваного, обвинуваченого сприяло вчиненню кримінального правопорушення;

6) виклад обставин, які дають підстави вважати, що підозрюваний, обвинувачений, перебуваючи на посаді, знищить чи підробить речі і документи, які мають суттєве значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливатиме на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджатиме кримінальному провадженню іншим чином;

7) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання.

До клопотання також додаються:

1) копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує доводи клопотання;

2) документи, які підтверджують надання підозрюваному, обвинуваченому копій клопотання та матеріалів, що обґрунтовують клопотання.

Порядок розгляду та вирішення клопотання про відсторонення від посади визначений у ст. 156–157 КПК.

Клопотання про відсторонення особи від посади розглядається слідчим суддею, судом не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду за участю слідчого та/або прокурора та підозрюваного чи обвинуваченого, його захисника.

Слідчий суддя, суд, установивши, що клопотання подано без дотримання вимог статті 155 КПК, повертає його прокурору, про що постановляє ухвалу.

Під час розгляду клопотання слідчий суддя, суд має право за клопотанням сторін кримінального провадження або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про відсторонення від посади.

Слідчий суддя, суд відмовляє у задоволенні клопотання про відсторонення від посади, якщо слідчий, прокурор не доведе наявності достатніх підстав вважати, що такий захід необхідний для припинення кримінального правопорушення, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного чи обвинуваченого, який перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином.

За вирішення питання про відсторонення від посади слідчий суддя, суд зобов'язаний врахувати такі обставини:

- 1) правову підставу для відсторонення від посади;
- 2) достатність доказів, які вказують на вчинення особою кримінального правопорушення;
- 3) наслідки відсторонення від посади для інших осіб.

3. За наслідками розгляду клопотання слідчий суддя, суд постановляє ухвалу, в якій зазначає:

- 1) мотиви застосування або відмови у задоволенні клопотання про відсторонення від посади;
- 2) перелік документів, які посвідчують обіймання особою посади та які підлягають поверненню особі або вилученню на час відсторонення від посади;
- 3) строк відсторонення від посади, який не може становити більше двох місяців;
- 4) порядок виконання ухвали.

Копія ухвали надсилається особі, яка звернулася з відповідним клопотанням, підозрюваному чи обвинуваченому, іншим заінтересованим особам не пізніше дня, наступного за днем її постановлення, та підлягає негайному виконанню в порядку, передбаченому для виконання судових рішень.

Первинний строк відсторонення від посади може бути продовжений або скасований відповідно до ст. 158 КПК.

Прокурор має право звернутись із клопотанням про продовження строку відсторонення від посади, яке розглядається в порядку, передбаченому статтею 156 КПК.

Слідчий суддя, суд відмовляє у продовженні строку відсторонення від посади, якщо прокурор не доведе, що:

1) обставини, які стали підставою для відсторонення від посади, продовжують існувати;

2) сторона обвинувачення не мала можливості забезпечити досягнення цілей, заради яких було здійснено відсторонення від посади, іншими способами упродовж дії попередньої ухвали.

Відсторонення від посади може бути скасовано ухвалою слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження за клопотанням прокурора або підозрюваного чи обвинуваченого, якого було відсторонено від посади, коли в подальшому застосуванні цього заходу зникла потреба. Розгляд клопотання про скасування відсторонення від посади здійснюється за правилами розгляду клопотання про застосування цього заходу.

7. ТИМЧАСОВИЙ ДОСТУП ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Тимчасовий доступ до речей і документів – це один із видів заходів забезпечення кримінального провадження, що полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та, у разі ухвалення відповідного рішення слідчим суддею, судом, вилучити їх (здійснити їх виїмку) (ч. 1 ст. 159 КПК).

Під сторонами кримінального провадження, які мають право подавати клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, згідно з п. 19 ст. 3 КПК, є: з боку обвинувачення: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник і законний представник у випадках, установлених КПК; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники.

Під річчю слід розуміти предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки (ст. 179 ЦК). Документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставини.

Тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду (ч. 2 ст. 159 КПК). У цій ухвалі відповідно до загальних вимог до цього виду документу повинно бути відображено: прізвище, ім'я та по батькові особи, якій надається право тимчасового доступу до речей і документів; дату постановлення ухвали; положення закону, на підставі якого постановлено ухвалу; прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи або найменування юридичної особи, які мають надати тимчасовий доступ до речей і документів; назву, опис, інші відомості, які дають можливість визначити речі і документи, до яких повинен бути наданий тимчасовий доступ; розпорядження надати тимчасовий доступ до речей і документів зазначеній в ухвалі особі та надати їй можливість вилучити зазначені речі і документи, якщо відповідне рішення було ухвалено слідчим суддею, судом; строк дії ухвали, який не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали; положення закону, які передбачають наслідки невиконання ухвали слідчого судді, суду.

Сторони кримінального провадження мають право звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів, за винятком зазначених у статті 161 КПК. Слідчий має право звернутися із зазначеним клопотанням за погодженням з прокурором (ч. 1 ст. 160 КПК).

У клопотанні зазначаються:

1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;

2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

3) речі і документи, тимчасовий доступ до яких планується отримати;

4) підстави вважати, що речі і документи перебувають або можуть перебувати у володінні відповідної фізичної або юридичної особи;

5) значення речей і документів для встановлення обставин у кримінальному провадженні;

6) можливість використання як доказів відомостей, що містяться в речах і документах, і неможливість іншими способами довести обставини, які передбачається довести за допомогою цих речей і документів, у випадку подання клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю;

7) обґрунтування необхідності вилучення речей і документів, якщо відповідне питання порушується стороною кримінального провадження.

Речами і документами, до яких заборонено доступ, є:

1) листування або інші форми обміну інформацією між захисником та його клієнтом або будь-якою особою, яка представляє його клієнта, у зв'язку з наданням правової допомоги;

2) об'єкти, які додані до такого листування або інших форм обміну інформацією (ст. 160 КПК).

Захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (ч. 1 ст. 45 КПК). Адвокат також є представником потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача (ч. 1 ст. 58, ч. 1 ст. 63 КПК).

До охоронюваної законом таємниці, яка міститься в речах і документах, належать:

1) інформація, що знаходиться у володінні засобу масової інформації або журналіста і надана їм за умови нерозголошення авторства або джерела інформації;

2) відомості, які можуть становити лікарську таємницю;

3) відомості, які можуть становити таємницю вчинення нотаріальних дій;

4) конфіденційна інформація, зокрема така, що містить комерційну таємницю;

5) відомості, які можуть становити банківську таємницю;

6) особисте листування особи та інші записи особистого характеру;

7) інформація, яка знаходиться в операторів і провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, зокрема отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо;

8) персональні дані особи, що знаходяться у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних;

9) державна таємниця (ст. 162КПК).

Порядок розгляду клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів регламентований ст. 163 КПК.

Після отримання клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд здійснює судовий виклик особи, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, за винятком випадку, встановленого частиною другою ст. 163 КПК.

Якщо сторона кримінального провадження, яка звернулася з клопотанням, доведе наявність достатніх підстав вважати, що є реальна загроза зміни або знищення речей чи документів, клопотання може бути розглянуто слідчим суддею, судом без виклику особи, у володінні якої вони знаходяться.

У повістці про судовий виклик, що слідчий суддя, суд надсилає особі, у володінні якої знаходяться речі і документи, зазначається про обов'язок збереження речей і документів у тому вигляді, який вони мають на момент отримання судового виклику.

Слідчий суддя, суд розглядає клопотання за участю сторони кримінального провадження, яка подала клопотання, та особи, у володінні якої знаходяться речі і документи, крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті. Неприбуття за судовим викликом особи, у володінні якої знаходяться речі і документи, без поважних причин або неповідомлення нею про причини неприбуття не є перешкодою для розгляду клопотання.

Слідчий суддя, суд постановляє ухвалу про надання тимчасового доступу до речей і документів, якщо сторона кримінального провадження у своєму клопотанні доведе наявність достатніх підстав вважати, що ці речі або документи:

1) перебувають або можуть перебувати у володінні відповідної фізичної або юридичної особи;

2) самі собою або в сукупності з іншими речами і документами кримінального провадження, у зв'язку з яким подається клопотання, мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні;

3) не становлять або не включають речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю.

Слідчий суддя, суд постановляє ухвалу про надання тимчасового доступу до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, якщо сторона кримінального провадження, крім обставин, передбачених частиною п'ятою цієї статті, доведе можливість використання як доказів відомостей, що містяться в цих речах і документах, і неможливість іншими способами довести обставини, які передбачається довести за допомогою цих речей і документів.

Доступ особи до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, здійснюється в порядку, визначеному законом. Доступ до речей і документів, що містять відомості, які становлять державну таємницю, не може надаватися особі, що не має до неї допуску відповідно до вимог закону.

Слідчий суддя, суд в ухвалі про надання тимчасового доступу до речей і документів може дати розпорядження про надання можливості вилучення речей і документів, якщо сторона кримінального провадження доведе наявність достатніх підстав вважати, що без такого вилучення є реальна загроза зміни або знищення речей чи документів, або таке вилучення необхідне для досягнення мети отримання доступу до речей і документів.

За результатами розгляду клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд виносить ухвалу. Зміст і форма вказаної ухвали передбачені ст. 164 КПК. В ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів має бути зазначено:

- 1) прізвище, ім'я та по батькові особи, якій надається право тимчасового доступу до речей і документів;
- 2) дата постановлення ухвали;
- 3) положення закону, на підставі якого постановлено ухвалу;
- 4) прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи або найменування юридичної особи, які мають надати тимчасовий доступ до речей і документів;
- 5) назва, опис, інші відомості, які дають можливість визначити речі і документи, до яких повинен бути наданий тимчасовий доступ;
- 6) розпорядження надати (забезпечити) тимчасовий доступ до речей і документів зазначених в ухвалі особі та надати їй можливість вилучити зазначені речі і документи, якщо відповідне рішення було прийнято слідчим суддею, судом;
- 7) строк дії ухвали, який не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали;
- 8) положення закону, які передбачають наслідки невиконання ухвали слідчого судді, суду.

Порядок виконання ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів закріплений у ст. 165 КПК.

Особа, яка зазначена в ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів як володілець речей або документів, зобов'язана надати тимчасовий доступ до вказаних в ухвалі речей і документів особі, зазначеній у відповідній ухвалі слідчого судді, суду.

Зазначена в ухвалі слідчого судді, суду особа зобов'язана пред'явити особі, яка зазначена в ухвалі як володілець речей і документів, оригінал ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів та вручити її копію.

Особа, яка пред'являє ухвалу про тимчасовий доступ до речей і документів, зобов'язана залишити володільцю речей і документів опис речей і документів, які були вилучені на виконання ухвали слідчого судді, суду.

На вимогу володільця особою, яка пред'являє ухвалу про тимчасовий доступ до речей і документів, має бути залишено копію вилучених документів. Копії вилучених документів виготовляються з використанням копіювальної техніки, електронних засобів володільця (за його згодою) або копіювальної техніки, електронних засобів особи, яка пред'являє ухвалу про тимчасовий доступ до речей і документів.

У разі невиконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, якій надано право на доступ до речей і документів на підставі ухвали, має право постановити ухвалу про дозвіл на проведення обшуку згідно з положеннями КПК з метою відшукування та вилучення зазначених речей і документів (ч. 1 ст. 166 КПК).

Якщо дозвіл на проведення обшуку надано за клопотанням сторони захисту, слідчий суддя, суд доручає забезпечення його проведення слідчому, прокурору або органу внутрішніх справ за місцем проведення цих дій. Обшук здійснюється за участю особи, за клопотанням якої надано дозвіл на його проведення, згідно з положеннями КПК (ч. 2 ст. 166 КПК).

8. ТИМЧАСОВЕ ВИЛУЧЕННЯ МАЙНА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Тимчасове вилучення майна – це захід забезпечення кримінального провадження, який полягає у фактичному позбавленні підозрюваного можливості володіти, користуватися та розпоряджатися певним його майном до вирішення питання про арешт майна або його повернення (ч. 1 ст. 167 КПК). Застосування такого заходу забезпечення пов'язане з обмеженням права особи, передбаченого ст. 41 Конституції України, а саме: кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом. Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток із мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів із подальшим повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Конфіскація майна може бути застосована винятково за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом. Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам і гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Тимчасово вилученим може бути майно у вигляді речей, документів, грошей тощо, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони:

1) підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та (або) зберегли на собі його сліди;

2) надані особі з метою схилити її до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та (або) матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи як винагорода за його вчинення;

3) є предметом кримінального правопорушення, пов'язаного з їх незаконним обігом;

4) набуті в результаті вчинення кримінального правопорушення, доходи від них, або на які було спрямоване кримінальне правопорушення.

Під річчю слід розуміти предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки. Документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставини. Гроші – це законний платіжний засіб, обов'язковий до приймання за номінальною вартістю на всій території України. Таким платіжним засобом є грошова одиниця України –

гривня. Іноземна валюта може використовуватися в Україні у випадках і в порядку, встановлених законом.

Засоби вчинення кримінального правопорушення – це предмети матеріального світу, що застосовуються особою під час вчинення суспільно небезпечного діяння.

Знаряддя кримінального правопорушення – це предмети, використовуючи які особа вчиняє фізичний вплив на матеріальні об'єкти.

Під предметом кримінального правопорушення розуміють предмети матеріального світу, у зв'язку з якими чи з приводу яких учиняється таке правопорушення.

Сліди кримінального правопорушення у вузькому розумінні – це матеріально фіксовані відображення зовнішньої будови одного об'єкта на іншому. Якщо такі сліди збереглися на речах, документах, вони тимчасового вилучаються.

Винагорода за вчинення кримінального правопорушення – це гроші, цінності та інші речі, надані особі з метою схилити її до його вчинення протиправних дій.

Речі, документи, здобуті в результаті вчинення кримінального правопорушення, або на які воно було спрямоване, – це об'єкти такого правопорушення.

Доходи від набутих у результаті вчинення кримінального правопорушення речей, грошей – це те, що набуто від реалізації майна, отриманого злочинним шляхом.

Порядок тимчасового вилучення майна визначений у ст. 168 КПК

Тимчасово вилучити майно може кожен, хто законно затримав особу в порядку, передбаченому статтями 207, 208 КПК. Кожна особа, яка здійснила законне затримання, зобов'язана одночасно із доставленням затриманої особи до слідчого, прокурора, іншої уповноваженої службової особи передати їй тимчасово вилучене майно. Факт передання тимчасово вилученого майна засвідчується протоколом, в якому вказується, хто передав і яка уповноважена службова особа прийняла майно, із зазначенням його назви, кількості, міри, ваги, матеріалу, з якого воно виготовлено, та індивідуальних ознак.

Тимчасове вилучення майна може здійснюватися також під час обшуку, огляду. Порядок проведення зазначених слідчих (розшукових) дій визначений у статтях 236, 237 КПК.

Слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа під час затримання або обшуку і тимчасового вилучення майна або негайно після їх здійснення зобов'язана скласти відповідний протокол.

Протокол складається зі вступної, описової та заключної частин.

Вступна частина повинна містити відомості про:

- місце, час проведення та назву процесуальної дії; особу, яка проводить процесуальну дію (її прізвище, ім'я, по батькові, займана посада);
- усіх осіб, які присутні під час проведення процесуальної дії (їх прізвища, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання);
- інформацію про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації;

– характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються за проведення процесуальної дії, та порядок їх використання.

В описовій частині протоколу вказуються відомості про:

– послідовність дій;

– отримані в результаті процесуальної дії речі, документи, гроші.

У заключній частині протоколу зазначається про:

– тимчасово вилучені речі, документи, гроші;

– спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу;

– зауваження і доповнення до письмового протоколу з боку учасників процесуальної дії.

Після тимчасового вилучення майна уповноважена службова особа зобов'язана забезпечити схоронність такого майна в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України (ч. 4 ст. 168 КПК). Порядок зберігання залежить від того, що становить вилучене майно. Наприклад, гроші підлягають передачі на зберігання до фінансових органів. Документи зберігаються при матеріалах кримінального провадження, а інше майно – у спеціально пристосованих приміщеннях (камерах зберігання речових доказів).

У разі ухвалення рішення про припинення тимчасового вилучення майна, тимчасово вилучене майно повертається особі, у якої воно було вилучено:

1) за постановою прокурора, якщо він визнає таке вилучення майна безпідставним;

2) за ухвалою слідчого судді чи суду у разі відмови у задоволенні клопотання прокурора про арешт цього майна;

3) у випадках, передбачених частиною п'ятою статті 171, частиною шостою статті 173 КПК.

Тимчасово вилучене майно повертається особі, у якої воно було вилучено, у разі:

1) якщо клопотання слідчого, прокурора про арешт тимчасово вилученого майна було подано до суду пізніше наступного робочого дня після вилучення майна;

2) клопотання про тимчасовий арешт майна надійшло до суду після 72 годин із моменту його вилучення.

Про можливість отримання володільцем вилученого у нього майна він повідомляється письмово. Копія повідомлення долучається до кримінального провадження. У розписці отримувач вказує дані свого паспорта або іншого документа, який посвідчує його особу та місце проживання. У разі неможливості особистої явки власника майна воно може бути отримано за дорученням іншою особою, розписка якої із дорученням приєднується до справи. Якщо власником є підприємство, установа, організація, майно передається їх представникам за наявності доручення, документа, що засвідчує особу, і під розписку¹¹.

¹¹ Кримінальний процесуальний кодекс. Науково-практичний коментар. – Х.: Право. – С. 331.

9. АРЕШТ МАЙНА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Арешт майна – це захід забезпечення кримінального провадження, який полягає у тимчасовому позбавленні підозрюваного, обвинуваченого або осіб, які відповідно до закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, можливості відчужувати певне його майно за ухвалою слідчого судді або суду до скасування арешту майна у встановленому КПК порядку (ч. 1 ст. 170 КПК). Відповідно до вимог КПК, арешт майна може також передбачати заборону для особи, на майно якої накладено арешт, іншої особи, у володінні якої перебуває майно, розпоряджатись таким майном та використовувати його.

Арешт майна має тимчасовий характер, оскільки остаточне рішення про те, що необхідно вчинити з майном, яке арештоване, буде вирішено судом під час ухвалення вироку (ст. 368 КПК).

Особами, які, згідно із законом, несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, можуть бути:

- батьки (усиновлювачі) або опікуни малолітньої особи чи інші фізичні особи, які на правових підставах здійснюють виховання малолітньої особи (ст. 1178 ЦК);

- батьки (усиновлювачі) або піклувальники неповнолітньої особи (ст. 1179 ЦК);

- опікуни або заклади, які зобов'язані здійснювати нагляд за недієздатною фізичною особою (ст. 1184 ЦК);

- юридична або фізична особа за шкоду, завдану їхнім працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків (ст. 1172 ЦК);

- особа, яка на відповідній правовій підставі (право власності, інше речове право, договір підряду, оренди тощо) володіє джерелом підвищеної небезпеки (ст. 1187 ЦК).

Цивільним відповідачем у кримінальному провадженні ці особи можуть бути, якщо до них пред'явлено цивільний позов під час кримінального провадження до початку судового розгляду у порядку, встановленому ст. 128 КПК.

Слідчий суддя або суд під час судового провадження накладає арешт на майно у вигляді речей, якщо є достатні підстави вважати, що вони відповідають критеріям, зазначеним у частині другій статті 167 КПК, а саме, якщо вони:

- 1) підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та (або) зберегли на собі його сліди;

- 2) надані особі з метою схилити її до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та (або) матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи як винагорода за його вчинення;

3) є предметом кримінального правопорушення, пов'язаного з їх незаконним обігом;

4) набуті в результаті вчинення кримінального правопорушення, доходи від них або на які було спрямоване кримінальне правопорушення.

Крім того, у випадку задоволення цивільного позову суд за клопотанням прокурора, цивільного позивача може вирішити питання про накладення арешту на майно для забезпечення цивільного позову до набрання судовим рішенням законної сили, якщо таких заходів не було вжито раніше (ч. 2 ст. 170 КПК).

Арешт може бути накладено на нерухоме і рухоме майно, майнові права інтелектуальної власності, гроші у будь-якій валюті готівкою або у безготівковому вигляді, цінні папери, корпоративні права, які перебувають у власності підозрюваного, обвинуваченого або осіб, які відповідно до закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, і перебувають у нього або в інших фізичних або юридичних осіб з метою забезпечення можливої конфіскації майна або цивільного позову (ч. 3 ст. 170 КПК).

Нерухоме майно – це земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких неможливо без їх знецінення та зміни їх призначення (ст. 181 ЦК).

Майновими правами інтелектуальної власності є:

1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

2) виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;

3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, зокрема забороняти таке використання;

4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом (ст. 424 ЦК).

До розрахункових документів, за допомогою яких можуть здійснюватися безготівкові розрахунки, належать: акредитиви, розрахункові чеки (чеки), банківські платіжні картки, векселі, інкасові доручення (розпорядження), платіжне доручення, платіжна вимога, платіжна вимога-доручення (ст. 1088 ЦК)¹².

Цінний папір – це документ установленної форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право і визначає взаємовідносини між особою, яка його розмістила (видала), і власником, та передбачає виконання зобов'язань згідно з умовами його розміщення, а також можливість передачі прав, що впливають з цього документа, іншим особам (ст. 194 ЦК).

Корпоративні права – це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що охоплюють правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання

¹² Крім цього, див.: Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного банку України № 22 від 21.01.2004 р.

певної частки прибутку (дивідендів) такої організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом і статутними документами (ст. 167 ГК).

Заборона на використання майна, а також заборона розпоряджатись таким майном можуть бути застосовані лише у випадках, коли їх незастосування може призвести до зникнення, втрати або пошкодження відповідного майна або настання інших наслідків, які можуть перешкодити кримінальному провадженню (ч. 4 ст. 170 КПК).

Заборона використання житлового приміщення, в якому на законних підставах проживають будь-які особи, не допускається (ч. 5 ст. 170 КПК).

Під житлом слід розуміти:

1) особистий будинок з усіма приміщеннями, які призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, а також ті приміщення, які хоча й не призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, але є складовою будинку;

2) будь-яке житлове приміщення, незалежно від форми власності, яке належить до житлового фонду і використовується для постійного або тимчасового проживання (будинок, квартира в будинку будь-якої форми власності, окрема кімната в квартирі тощо);

3) будь-яке інше приміщення або забудова, які не належать до житлового фонду, але пристосовані для тимчасового проживання (дача, садовий будинок тощо)¹³.

Процесуальною підставою арешту майна є ухвала слідчого судді або суду, яка виноситься, як правило, на підставі поданого клопотання про арешт майна.

З клопотанням про арешт майна до слідчого судді, суду має право звернутися прокурор, слідчий за погодженням із прокурором, а з метою забезпечення цивільного позову – також цивільний позивач (ч. 1 ст. 171 КПК).

Фактичною підставою арешту майна є сукупність фактичних даних, що вказують на завдання кримінальним правопорушенням матеріальної та/чи моральної шкоди, заявлення цивільного позову про її відшкодування або можливість заявлення такого позову та накладення майнових стягнень, конфіскації майна за вироком суду.

У клопотанні слідчого, прокурора про арешт майна повинно бути зазначено:

1) підстави, у зв'язку з якими потрібно здійснити арешт майна;

2) перелік і види майна, що належить арештувати;

3) документи, що підтверджують право власності на майно, яке потрібно арештувати.

¹³ Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 28.03.2008 р.

До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує доводи клопотання (ч. 2 ст. 171 КПК).

У клопотанні цивільного позивача, слідчого, прокурора про арешт майна підозрюваного, обвинуваченого, іншої особи для забезпечення цивільного позову повинно бути зазначено:

- 1) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- 2) докази факту завдання шкоди і розміру цієї шкоди (ч. 3 ст. 171 КПК).

Вартість майна, яке необхідно арештувати з метою забезпечення цивільного позову, повинна бути співмірною із розміром шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Клопотання слідчого, прокурора про арешт тимчасово вилученого майна повинно бути подано не пізніше наступного робочого дня після вилучення майна, інакше майно має бути негайно повернуто особі, у якої його було вилучено. До клопотання слідчого, прокурора про арешт тимчасово вилученого майна додається витяг із ЄРДР щодо кримінального провадження, у межах якого подається клопотання (ч. 6 ст. 132 КПК).

Клопотання про арешт майна розглядається слідчим суддею, судом не пізніше двох днів із дня його надходження до суду, за участю слідчого та/або прокурора, цивільного позивача, якщо клопотання подано ним, підозрюваного, обвинуваченого, іншого власника майна, і за наявності – також захисника, законного представника. Неприбуття цих осіб у судові засідання не перешкоджає розгляду клопотання (ч. 1 ст. 172 КПК).

Клопотання слідчого, прокурора, цивільного позивача про арешт майна, яке не було тимчасово вилучене, може розглядатися без повідомлення підозрюваного, обвинуваченого, іншого власника майна, їх захисника, представника чи законного представника, якщо це необхідно з метою забезпечення арешту майна (ч. 2 ст. 172 КПК).

Слідчий суддя, суд, установивши, що клопотання про арешт майна подано без дотримання вимог статті 171 КПК, повертає його прокурору, цивільному позивачу для усунення недоліків, про що постановляє ухвалу.

Під час розгляду клопотання про арешт майна слідчий суддя має право за клопотанням учасників розгляду або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про арешт майна.

За вирішення питання про арешт майна слідчий суддя, суд відмовляють у задоволенні клопотання про арешт майна, якщо особа, що його подала, не доведе необхідність такого арешту (ч. 1 ст. 173 КПК).

Під час вирішення питання про арешт майна слідчий суддя, суд повинен урахувати:

- 1) правову підставу для арешту майна;

2) достатність доказів, що вказують на вчинення особою кримінального правопорушення;

3) розмір можливої конфіскації майна, можливий розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, і цивільного позову;

4) наслідки арешту майна для інших осіб;

5) розумність і співрозмірність обмеження права власності завданням кримінального провадження (ч. 2 ст. 173 КПК).

Відмова у задоволенні або часткове задоволення клопотання про арешт майна тягне за собою негайне повернення особі відповідно усього або частини тимчасово вилученого майна (ч. 3 ст. 173 КПК).

У разі задоволення клопотання слідчий суддя, суд застосовує найменш обтяжливий спосіб арешту майна. Слідчий суддя, суд зобов'язаний застосувати такий спосіб арешту майна, який не призведе до зупинення або надмірного обмеження правомірної підприємницької діяльності особи, або інших наслідків, які суттєво впливають на інтереси інших осіб (ч. 4 ст. 173 КПК).

Для встановлення вартості майна, на яке накладається арешт, можна запросити спеціаліста, яким може бути товаровзнавець чи оцінювач. Оцінка майна, майнових прав – це процес визначення їх вартості на дату оцінки за процедурою, встановленою нормативно-правовими актами, з оцінки майна і є результатом практичної діяльності суб'єкта оціночної діяльності¹⁴.

У разі задоволення клопотання слідчий суддя, суд постановляє ухвалу, в якій зазначає:

1) перелік майна, яке підлягає арешту;

2) підстави застосування арешту майна;

3) перелік тимчасово вилученого майна, яке підлягає поверненню особі;

4) заборону розпоряджатися або користуватися майном у разі її передбачення та вказівку на таке майно;

5) порядок виконання ухвали (ч. 5 ст. 173 КПК).

Порядок зберігання майна, на яке накладено арешт, визначений в Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду, яка затверджена наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, ДПА України, СБ України, Верховним Судом України, Державною судовою адміністрацією України 27 серпня 2010 р. № 51/401/649/471/23/125.

Ухвалу про арешт тимчасово вилученого майна слідчий суддя, суд постановляє не пізніше 72 годин із дня знаходження до суду клопотання. В іншому разі таке майно повертається особі, у якої його було вилучено (ч. 6 ст. 173 КПК).

¹⁴ Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001.

Копія ухвали надсилається слідчому, прокурору, підозрюваному, обвинуваченому, іншим заінтересованим особам не пізніше наступного робочого дня після її постановлення (ч. 7 ст. 173 КПК).

Арешт майна може бути скасований, якщо зникли підстави до його застосування, або ж арешт був застосований необґрунтовано. Відтак підозрюваний, обвинувачений, їх захисник, законний представник, інший власник або володілець майна, які не були присутні під час розгляду питання про арешт майна, мають право заявити клопотання про скасування арешту майна повністю або частково. Таке клопотання під час досудового розслідування розглядається слідчим суддею, а під час судового провадження – судом.

Арешт майна також може бути скасовано повністю чи частково ухвалою слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження за клопотанням підозрюваного, обвинуваченого, їх захисника чи законного представника, іншого власника або володільця майна, якщо вони доведуть, що в подальшому застосуванні цього заходу зникла потреба або арешт накладено необґрунтовано (ч. 1 ст. 174 КПК).

Клопотання про скасування арешту майна розглядає слідчий суддя, суд не пізніше трьох днів після його надходження до суду. Про час і місце розгляду повідомляється особа, яка заявила клопотання, та особа, за клопотанням якої було арештовано майно (ч. 2 ст. 174 КПК).

Прокурор одночасно з винесенням постанови про закриття кримінального провадження скасовує арешт майна (ч. 3 ст. 174 КПК).

Суд одночасно з ухваленням судового рішення, яким завершується судовий розгляд, вирішує питання про скасування арешту майна. Суд скасовує арешт майна, зокрема, у випадку виправдання обвинуваченого, закриття кримінального провадження судом, непризначення судом покарання у виді конфіскації майна, залишення цивільного позову без розгляду або відмови в цивільному позові (ч. 4 ст. 174 КПК).

Ухвала про арешт майна виконується негайно слідчим, прокурором (ст. 175 КПК).

10. ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ, МЕТА І ПІДСТАВИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Запобіжні заходи – це вид заходів забезпечення кримінального провадження, застосування яких полягає в обмеженні підозрюваного обвинуваченого в його правах на свободу та особисту недоторканність; недоторканність житла чи іншого володіння особи; таємницю спілкування; невтручання у приватне життя.

Також у навчально-методичних працях надаються інші визначення поняттю цих заходів забезпечення кримінального провадження.

Запобіжні заходи – це сукупність превентивних заходів забезпечення кримінального провадження, які спрямовані на забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого, засудженого через певні обмеження їх особистих прав¹⁵.

Запобіжні заходи – це превентивні заходи процесуального примусу попереджувального характеру, пов'язані з позбавленням волі або обмеженням свободи підозрюваного, обвинуваченого, які за наявності підстав та в порядку, встановленому законом, застосовуються під час кримінального провадження слідчим, суддею, судом з метою забезпечення їх належної процесуальної поведінки¹⁶.

Запобіжні заходи, як і інші заходи забезпечення кримінального провадження, застосовуються з метою досягнення дієвості кримінального провадження, тобто виконання його (провадження) завдань: захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, щодо жодної особи не був застосований необґрунтований процесуальний примус і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Застосування запобіжних заходів має дві мети:

1. Забезпечувальну – створення умов та вжиття заходів для виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього (них) процесуальних обов'язків:

1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк – заздалегідь повідомити про це зазначених осіб;

2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування запобіжних заходів;

¹⁵ Кримінальний процес: підручник / за заг. ред В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. – К.: ЦУЛ, 2013. – 544 с. – С. 166.

¹⁶ Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / відп. ред. С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. – Х.: Одісей, 2013. – 1044 с. – С. 379.

3) підкорятися законним вимогам і розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.

2. Превентивну – запобігання спробам:

1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;

2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;

3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;

4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;

5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Підставами застосування запобіжного заходу є:

– наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, що у більшості випадків тлумачиться як вказівка на факт притягнення особи до кримінальної відповідальності, тобто виконання процесуальної дії повідомлення особі про підозру у порядку, визначеному гл. 22 КПК України.

Водночас, висловлено позицію про те, що наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення як загальної складової підстави застосування запобіжного заходу слід розуміти як наявність «розумної підозри», тобто добросовісного, заснованого на сукупності наявних на цей момент доказів припущення про вчинення цією особою кримінального правопорушення. Ступінь доведеності підозри, обвинувачення на цьому етапі провадження не є обставиною, що впливає на обрання запобіжного заходу, оскільки встановлення того, вчинила чи не вчинила особа кримінальне правопорушення, є завданням подальшого провадження, сприяти якому й покликаний запобіжний захід, що обирається¹⁷;

– наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може не виконати покладені на нього обов'язки чи вчинити дії, які розглядаються як ризики через призму превентивної мети застосування запобіжних заходів, тобто наявність фактичних даних, що вказують на вчинення чи спроби вчинення дій, які перешкоджатимуть кримінальному провадженню.

Закон забороняє слідчому, прокуророві ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього вказаних підстав: обґрунтованої підозри та хоча б одного з ризиків, визначених ст. 177 КПК України. У такому разі вказане ініціювання вважається необґрунтованим, відтак клопотання не підлягає задоволенню.

¹⁷ Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за загальною редакцією професорів В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К.: Юстініан, 2012. – 1224 с.

Система запобіжних заходів визначена в ст. 176 КПК України, у якій вони розташовані в порядку їх суворості, а саме:

- 1) особисте зобов'язання (ст. 179 КПК);
- 2) особиста порука (ст. 180 КПК);
- 3) застава (ст. 182 КПК);
- 4) домашній арешт (ст. 181 КПК);
- 5) затримання – тимчасовий запобіжний захід (ст.ст. 188–192, 207–213 КПК);
- 6) тримання під вартою (ст. 183 КПК).

До переліку умов застосування запобіжних заходів слід віднести такі:

– вони можуть застосовуватись лише в межах кримінального провадження, за винятком тимчасового запобіжного заходу – затримання, яке фактично може бути застосовано одночасно з початком кримінального провадження або ж як привід до його початку;

– запобіжні заходи застосовуються до належних суб'єктів: підозрюваного, обвинуваченого, засудженого; щодо неповнолітніх, окрім визначених ст. 176 КПК України, може бути застосований запобіжний захід передання неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого під нагляд; до особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, можуть бути застосовані судом такі запобіжні заходи:

1) передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом;

2) поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку;

– запобіжні заходи за ступенем обмеження прав і законних інтересів мають бути в кореляційному зв'язку з тяжкістю вчиненого злочину: домашній арешт і взяття під варту застосовуються лише у разі вчинення особою злочину, за який передбачено призначення покарання позбавлення волі;

– щодо особи може бути застосовано лише один із передбачених запобіжних заходів. Перелік обов'язків, виконання яких покладається на особу у разі його застосування, законом не обмежується і визначається в кожному конкретному випадку.

Законом, а саме ст. 178 КПК України, визначено обставини, що враховуються під час обрання запобіжного заходу судом. Ці обставини виявляються у конкретному кримінальному провадженні, подаються стороною обвинувачення та (або) захисту та оцінюються слідчим суддею (судом) щодо кожного підозрюваного (обвинуваченого), до якого застосовується запобіжний захід. Самі собою ці обставини, за відсутності положень щодо ризиків, які визначені ст. 177 КПК України, не дають слідчому судді, суду права на застосування запобіжного заходу.

До таких обставин належать:

1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення: тобто наявність фактичних да-

них щодо вчинення діяння, яке містить ознаки злочину, та даних про вчинення цього діяння підозрюваним (обвинуваченим) за неоднозначності позицій двох сторін: сторонами обвинувачення та захисту досліджується сукупність даних щодо вчинення злочину та винуватості у його вчиненні підозрюваним (обвинуваченим). Застосовується положення про те, що жоден доказ для слідчого судді (суду) не має наперед установленної сили;

2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується: аналізується санкція норми кримінального закону, яка передбачає кримінальну відповідальність за вчинення злочину, щодо якого підозрюється чи обвинувачується особа; ця вимога кореспондує з положенням про зарахування часу утримання під вартою, на домашньому арешті в строк позбавлення волі;

3) вік і стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого: у цьому випадку враховується вік (чи є підозрювані, обвинувачені неповнолітніми особами чи особами похилого віку); стан здоров'я (наявність хронічних захворювань, перебування на стаціонарному (амбулаторному) лікуванні);

4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання, зокрема наявність у нього родини й утриманців: досліджуються дані, які характеризують особу за місцем проживання, шлюбні відносини, наявність дітей чи інших недієздатних чи обмежено дієздатних осіб;

5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання: необхідно з'ясувати наявність не лише роботи, а й інших засобів для існування, зокрема заняття підприємницькою діяльністю, творчою, науковою, тобто такою, що приносить дохід, а також навчання, його форма тощо;

6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого: суспільно корисна чи суспільно шкідлива діяльність, факти притягнення до адміністративної, дисциплінарної, а також матеріальної відповідальності, дані про факти уникнення від відповідальності;

7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого: наявність нерухомого майна, рахунків у фінансових установах частки власності на корпоративні права тощо;

8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого: враховуються незнята та непогашена судимість, а також обов'язково факт неповного відбування призначеного покарання чи невідбування призначеного покарання в разі звільнення від його відбування чи відстрочки від виконання;

9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих заповідних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше: вказана обставина враховується під час зміни чи продовження застосовування заповідного заходу;

10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення: підлягає з'ясування факт повідомлення

про підозру у вчиненні іншого злочину (злочинів) у кримінальному провадженні, що не було об'єднане з тим, у якому вирішується питання про застосування запобіжного заходу;

11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється, обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини: у злочинах із матеріальним складом, відповідно тих, якими заподіюється майнова шкода, а також у тих, які передбачають отримання доходів, установлюється факт заподіяння такої шкоди, її розмір, або ж розмір доходу, який отримала особа від учинення протиправних злочинних дій, та доходів, які отримала особа в разі легалізації протиправної діяльності.

Крім того, слід зауважити, що ч. 5 ст. 194 КПК України передбачено перелік обов'язків, виконання яких покладається на особу у разі застосування того чи іншого запобіжного заходу, при цьому вид запобіжного заходу може не мати значення, за винятком застосовування тримання під вартою (відповідно затримання), логічно в окремих випадках домашнього арешту з вимогою цілодобово не покидати місце проживання. До таких обов'язків належать:

- прибувати за кожною вимогою до суду або іншого визначеного органу державної влади;
- прибувати до визначеної службової особи із установленою періодичністю;
- не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого, прокурора або суду;
- повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи;
- утримуватися від спілкування з будь-якою особою, визначеною слідчим суддею, судом, або спілкуватися з нею із дотриманням умов, визначених слідчим суддею, судом;
- не відвідувати місця, визначені слідчим суддею або судом;
- пройти курс лікування від наркотичної або алкогольної залежності;
- докласти зусиль до пошуку роботи або навчання;
- здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну;
- носити електронний засіб контролю.

У юридичній літературі запропоновано декілька класифікацій запобіжних заходів, які здійснюються за різними критеріями:

1) за режимом обмеження прав і свобод:

– ізоляційні запобіжні заходи – тримання під вартою, затримання, домашній арешт. Ці заходи фізично обмежують особисту свободу підозрюваного, обвинуваченого, ізолюючи його від суспільства. Характер правообмежень обумовлює необхідність установлення строку дії цих заходів;

– неізоляційні психолого-примусові запобіжні заходи, пов'язані із застосуванням щодо підозрюваного, обвинуваченого психічного впливу, який поля-

гає у покладенні на них певних обов'язків, пов'язаних із забезпеченням їх належної поведінки і можливості застосування більш суворих запобіжних заходів у випадку їх невиконання. До цієї групи належать усі інші запобіжні заходи;

2) залежно від форми досудового розслідування:

– заходи, що застосовуються під час досудового розслідування злочинів (у формі досудового слідства), можуть застосовуватися всі заходи забезпечення кримінального провадження;

– заходи, що застосовуються під час досудового розслідування кримінальних проступків (у формі дізнання), не допускається застосування запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, застави або тримання під вартою (ст. 299 КПК);

3) залежно від поширеності дії на тих суб'єктів, щодо яких може бути застосовано запобіжні заходи:

– загальні – ті, що застосовуються до всіх суб'єктів кримінального провадження (особисте зобов'язання, застава, домашній арешт тощо);

– спеціальні – ті, що застосовуються до спеціальних суб'єктів – неповнолітніх, обмежено осудних осіб (передання їх під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників, адміністрації виховної дитячої установи, поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають небезпечну поведінку обмежено осудних осіб)¹⁸.

Крім того, запобіжні заходи також можна класифікувати:

– за строком їх застосування:

а) ті, строк застосування яких чітко визначений законом: домашній арешт – на строк до двох місяців; тримання під вартою – на строк до 60 днів; затримання – до 72 годин;

б) ті, строк яких може визначається в ухвалі про застосування запобіжного заходу чи не визначатись узагалі (діятиме в межах стадії кримінального провадження): особисте зобов'язання, особиста порука, застава;

– за матеріальними та технічними засобами забезпечення виконання покладених обов'язків:

а) запобіжні заходи, які забезпечені матеріальними зобов'язаннями підозрюваного: особисте зобов'язання – грошове стягнення на підозрюваного, обвинуваченого в разі невиконання покладених обов'язків, застава – стягнення внесених коштів на користь держави;

б) запобіжні заходи, які забезпечені матеріальними зобов'язаннями інших осіб: особиста порука: грошове стягнення на поручителя, застава – стягнення внесених коштів заставодавцем;

в) запобіжні заходи, що забезпечені електронним засобами контролю: особисте зобов'язання, особиста порука, домашній арешт, застава.

¹⁸ Кримінальний процес: підручник / за заг. ред В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. – К.: ЦУЛ, 2013. – 544 с. – С. 170.

11. ЗАГАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ, ЗМІНИ ТА СКАСУВАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ

Запобіжні заходи застосовуються: під час досудового розслідування слідчим суддею за клопотанням слідчого погодженого з прокурором або за клопотанням прокурора; під час судового провадження судом, за клопотанням прокурора. Тимчасовий запобіжний захід затримання може бути застосований уповноваженою службовою особою. Уповноваженою службовою особою є особа, якій законом надано право здійснювати затримання. Такими є працівники ОВС, СБУ, Державної прикордонної служби тощо.

Для застосування запобіжного заходу уповноважений суб'єкт звернення з клопотанням подає його до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування. Досудове розслідування здійснюється тим органом досудового розслідування, під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення. Якщо місце вчинення кримінального правопорушення невідоме (його не встановлено зібраними у провадженні доказами) або його вчинено за межами України, місце проведення досудового розслідування визначає відповідний прокурор із урахуванням:

- 1) місця виявлення ознак кримінального правопорушення,
- 2) місця перебування підозрюваного;
- 3) місця перебування більшості свідків;
- 4) місця завершення кримінального правопорушення або настання його наслідків тощо.

Як виняток, розгляд клопотання про застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування до особи, яку затримано без ухвали слідчого судді про дозвіл на затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, може здійснюватися слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого особа була затримана. Такий розгляд можливий тільки за умови, що затримана без ухвали слідчого судді, суду особа з об'єктивних причин не могла бути доставлена у строк не пізніше шістдесяти годин із моменту затримання до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування (ч. 1 ст. 192 КПК).

У разі здійснення досудового розслідування слідчою групою клопотання про застосування запобіжного заходу також розглядається слідчим суддею суду першої інстанції, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган.

Клопотання виконується в трьох примірниках і повинно містити:

- вказівку на слідчого суддю, який уповноважений розглядати клопотання;
- назву документу, дату та місце складання, посадову особу, що звертається з клопотанням, вказівку на кримінальне провадження (номер і дату внесення даних в ЄРДР);

– короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється або обвинувачується особа (формулювання суті обвинувачення чи підозри, зазначення часу, місця його вчинення, обставин вчи-

нення, дій співучасників, розмір та обсяг шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням);

- правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті, пунктів) закону України про кримінальну відповідальність;

- виклад обставин, що дають підстави підозрювати, обвинувачувати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини (документи та показання, отримані під час кримінального провадження);

- посилання на один або кілька ризиків, зазначених у статті 177 КПК України, та обов'язково виклад обставин, на підставі яких слідчий, прокурор зробив висновок про наявність цих ризиків і посилання на матеріали кримінального провадження, що підтверджують ці обставини;

- обґрунтування неможливості запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні, шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів, тобто неефективність більш м'яких запобіжних заходів з точки зору забезпечення дієвості кримінального провадження;

- пропозиція покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України, з обґрунтуванням указаних обтяжень.

Копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу, надається підозрюваному, обвинуваченому не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання слідчим суддею чи судом. Також копія клопотання залишається в матеріалах провадження та в наглядовому провадженні прокурора – процесуального керівника.

Для підтвердження законності, обґрунтованості та мотивованості поданого клопотання суб'єкти звернення зобов'язані додати до нього:

- 1) копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує докази клопотання: копії характеризуючих даних, кримінальних процесуальних документів;

- 2) документ, яким слідчий, прокурор визначив перелік свідків, яких вважають за необхідне допитати під час судового розгляду щодо вирішення питання про застосування запобіжного заходу;

- 3) підтвердження того, що підозрюваному, обвинуваченому надані копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу;

- 4) витяг із ЄРДР щодо кримінального провадження, в межах якого подається клопотання.

Законом вимагається внесення щодо кожної особи підозрюваного (обвинуваченого) окремого клопотання відповідно з індивідуальним обґрунтуванням застосування запобіжного заходу. Вважається порушенням підготовка клопотання, у якому виклад обставин, що дають підстави підозрювати, обвинувачувати особу у вчиненні кримінального правопорушення, посилання на один або кілька ризиків, зазначених у статті 177 КПК України виклад обставин, на підставі яких слідчий, прокурор зробив висновок про наявність цих ризиків обґрунту-

вання неможливості запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні, шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів щодо кожного підозрюваного є однаковими. Адже це свідчитиме про відсутність дослідження з боку сторони обвинувачення обставини, що враховуються під час обрання запобіжного заходу щодо кожного з підозрюваних (обвинувачених).

Законом передбачено випадки відкликання, зміни та доповнення клопотання про застосування запобіжного заходу до моменту їх задоволення чи відмови в задоволенні.

Зокрема, прокурору стають відомі обставини, які не дають підстав підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення чи обґрунтувати наявність кримінального правопорушення як такого. У такому випадку закон чітко вимагає відкликати клопотання про застосування запобіжного заходу. Такі обставини можуть стати відомі і слідчому, однак відкликати клопотання має право лише прокурор – процесуальний керівник.

Якщо після подання клопотання про застосування запобіжного заходу, однак до моменту його задоволення, слідчому, прокурору стали відомі інші обставини, що можуть вплинути на вирішення судом питання про застосування запобіжного заходу (з'ясування наявності додаткових ризиків, передбачених ст. 177 КПК України, обставин, які підлягають урахуванню під час застосування запобіжних заходів, які визначені ст. 178 КПК України), уповноважені суб'єкти зобов'язані доповнити або змінити клопотання. Якщо зміни та доповнення суттєві, стосуються більшості положень, які мають бути визначені у клопотанні, його необхідно замінити новим.

Клопотання про застосування запобіжного заходу розглядається слідчим суддею, судом невідкладно, але не пізніше сімдесяти двох годин із моменту фактичного затримання підозрюваного, обвинуваченого, якщо таке виникло. **Невідкладність** є вимогою, що визначається **засадою забезпечення права на свободу та особисту недоторканність**, відповідно до положень якої кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення, або інакше позбавлено свободи, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення свободи та подальшого тримання. Затримана особа негайно звільняється, якщо впродовж сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивоване судове рішення про тримання під вартою (ч. 2 ст. 12 КПК України). Під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або ухвалені в розумні строки. Розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та ухвалення процесуальних рішень. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені КПК строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень (ст. 28 КПК України). Отож, невідкладність указує на пріоритетність вирішення питання щодо застосування чи не застосування запобіжного заходу у разі фактичного позбавлення волі чи обмеження свободи особи чи вказівкою на надходження до суду клопотання,

якщо підозрюваний, обвинувачений перебуває на свободі, чи з моменту подання підозрюваним, обвинуваченим, його захисником до суду відповідного клопотання, зокрема про зміну запобіжного заходу чи його скасування.

У кримінальному процесуальному законодавстві України передбачено забезпечувальні заходи щодо вирішення питання про застосування, зміну чи скасування запобіжних заходів. Такими забезпечувальними заходами є: судовий виклик, привід, затримання особи з метою приводу. Ці заходи застосовуються у разі перебування особи, щодо якої вирішується питання про застосування запобіжного заходу, на свободі.

Слідчий суддя, суд, після одержання клопотання про застосування запобіжного заходу до підозрюваного, обвинуваченого для забезпечення розгляду, здійснює заходи щодо:

1) забезпечення прибуття підозрюваного, обвинуваченого для судового розгляду, зокрема: здійснює судовий виклик підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває на свободі; здійснює судовий виклик підозрюваного, обвинуваченого, щодо якого застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;

2) забезпечення захисником підозрюваного, обвинуваченого у випадках, коли: підозрюваний, обвинувачений заявив клопотання про залучення захисника; якщо участь захисника обов'язкова; якщо слідчий суддя, суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника;

3) здійснює повідомлення/судовий виклик свідків, яких слідчий, прокурор або підозрюваний, обвинувачений вважає за необхідне допитати під час судового розгляду щодо застосування запобіжного заходу.

Отримавши клопотання про застосування запобіжного заходу, слідчий суддя, суд призначає дату судового засідання. Про ухвалені рішення слідчий суддя повідомляє сторони кримінального провадження та здійснює судовий виклик, тобто за власною ініціативою або за клопотанням слідчого, прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника, потерпілого, його представника здійснює судовий виклик певної особи, якщо встановить наявність достатніх підстав вважати, що така особа може дати показання, які мають значення для кримінального провадження, або її участь **у процесуальній дії обов'язкова**. У цьому випадку участь підозрюваного у вирішенні питання про застосування запобіжного заходу визнається обов'язковою.

У разі неприбуття підозрюваного, обвинуваченого за судовим викликом і відсутності у слідчого судді, суду на початок судового засідання відомостей про поважні причини, що перешкоджають його своєчасному прибуттю, слідчий суддя, суд має право постановити ухвалу про привід підозрюваного, обвинуваченого, якщо він не з'явився для розгляду клопотання щодо обрання запобіжного заходу у вигляді застави, домашнього арешту чи тримання під вартою. Якщо ж ухвала про привід не була виконана, то виноситься ухвала про дозвіл на його затримання з метою приводу.

Однак передбачено право сторони обвинувачення ініціювати питання дозволу на затримання з метою приводу.

Зокрема, прокурор, слідчий за погодженням із прокурором має право звернутися із клопотанням про дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого з метою його приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Така ініціатива оформляється клопотанням, яке може бути подане:

1) одночасно з поданням клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або зміни іншого запобіжного заходу на тримання під вартою;

2) після подання клопотання про застосування запобіжного заходу і до прибуття підозрюваного, обвинуваченого до суду на підставі судового виклику;

3) після неприбуття підозрюваного, обвинуваченого за судовим викликом для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою і відсутності у слідчого судді, суду на початок судового засідання відомостей про поважні причини, що перешкоджають його своєчасному прибуттю.

Очевидно, що на це мають бути причини, тобто підтверджені матеріалами провадження дані про те, що особа за судовим викликом не з'явилась на судові засідання.

Клопотання про дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого з метою приводу розглядається слідчим суддею, судом негайно після одержання цього клопотання. Розгляд клопотання здійснюється в закритому судовому засіданні без участі підозрюваного, обвинуваченого його захисника чи (та) законного представника інших учасників судового розгляду, однак за участю прокурора.

Слідчий суддя, суд задовольняє клопотання про дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого з метою його приводу, якщо прокурор доведе, що зазначені у клопотанні про застосування запобіжного заходу обставини вказують на наявність підстав для тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого, а також є достатні підстави вважати, що:

1) підозрюваний, обвинувачений переховується від органів досудового розслідування чи суду, тобто вже використані передбачені КПК України механізми забезпечення явки вказаних осіб до слідчого судді, суду;

2) одержавши відомості про звернення слідчого, прокурора до слідчого судді із клопотанням про застосування запобіжного заходу, підозрюваний, обвинувачений до початку розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу вчинить дії, які законом розглядаються як ризик дієвості кримінального провадження ст. 177КПК.

Слідчий суддя, суд не має права відмовити в розгляді клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу підозрюваного, обвинуваченого, навіть якщо є підстави для затримання без ухвали суду з метою приводу, передбачені ст.ст. 207, 208 КПК України.

Ухвала про дозвіл на затримання з метою приводу повинна містити:

1) найменування суду, прізвище та ініціали слідчого судді, суді (суддів);

2) прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного, обвинуваченого, для затримання якого постановляється ухвала, відомі на момент постановлення ухвали, а якщо прізвище, ім'я, по батькові не відомі, – детальний опис такої особи;

3) короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється, обвинувачується особа, і його правову кваліфікацію за законом України про кримінальну відповідальність;

4) посилання на обставини, які дають підстави для: обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення; висновку про існування ризику, зазначеного у клопотанні про застосування запобіжного заходу; висновку щодо існування підстав затримання з метою приводу, зазначених у пунктах 1 або 2 частини четвертої статті 189 КПК, для ухвалення рішення про надання дозволу на затримання;

5) дату постановлення ухвали;

6) дату втрати законної сили ухвалою:

– приводу підозрюваного, обвинуваченого до суду і таким чином виконання кримінального процесуального примусу;

– закінчення строку дії ухвали, зазначеного в ній: слідчий суддя може вказати строк дії ухвали в межах строку досудового розслідування у будь-якому разі опісля шести місяців із дати постановлення ухвали, якщо не зазначено строк її дії;

– відкликання ухвали прокурором;

7) підпис слідчого судді, судді (суддів), який постановив ухвалу.

В ухвалі про дозвіл на затримання з метою приводу вказуються прізвище, ім'я, по батькові, адреса і телефон прокурора або слідчого, за клопотанням якого постановлена ухвала.

Слідчий суддя, суд за клопотанням прокурора має право вирішити питання про повторне затримання з метою приводу в порядку, передбаченому КПК. Повторне звернення до суду з клопотанням про дозвіл на затримання однієї і тієї ж особи у тому ж кримінальному провадженні після винесення слідчим суддею, судом ухвали про відмову у задоволенні такого клопотання можливе лише за виникнення нових обставин, які підтверджують необхідність тримання особи під вартою.

Ухвала про відмову в наданні дозволу на затримання з метою приводу може бути оскаржена в порядку, передбаченому КПК України, відповідно до вимог параграфу 2 глави 26 КПК «Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування». Ухвала про дозвіл на затримання оскарженню не підлягає, відтак оскаржується лише рішення щодо відмови в наданні дозволу на затримання. Суб'єктом подання такої скарги є прокурор.

Зауважимо, що на виконання вимог ст. 204 КПК України, якщо до підозрюваного, обвинуваченого застосовано запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, він не може бути затриманий без дозволу слідчого судді, суду у зв'язку з підозрою або обвинуваченням у тому ж кримінальному правопорушенні.

У випадку, коли судовий розгляд щодо затриманого підозрюваного, обвинуваченого у визначений КПК строк (сімдесят дві години із моменту фактичного затримання підозрюваного, обвинуваченого, що зафіксований у протоколі затримання) не проведено, слідчий суддя зобов'язаний звільнити позбавлену свободи особу на підставі ч. 3 ст. 206 КПК із одночасним здійсненням судового виклику на судовий розгляд щодо застосування запобіжного заходу.

Отримавши ухвалу слідчого судді про затримання з метою приводу підозрюваного (обвинуваченого), слідчий, прокурор вживає заходів щодо встановлення місця знаходження особи та її затримання. Фізичне затримання може здійснювати уповноважена службова особа, якій законом надане таке право.

Законом України «Про міліцію» (п. 11, ч. 1 ст. 10) визначено, що обов'язок міліції – виконувати у передбачених законодавством випадках і в межах своєї компетенції постанови прокурора, слідчого, рішення слідчого судді, суду. Для реалізації визначених обов'язків працівники міліції мають право затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, обвинувачених, які переховуються від слідства чи суду, засуджених, які ухиляються від виконання кримінального покарання, на строки і в порядку, передбачені законом. Крім того, мають право проводити огляд цих осіб, речей, що знаходяться при них, транспортних засобів і вилучати документи та предмети, що можуть бути речовими доказами або використані на шкоду їхньому здоров'ю.

Отож, цей правообов'язок уповноважена службова особа зобов'язана виконати на підставі рішення слідчого судді, яке оформлено ухвалою у конкретному кримінальному провадженні.

Закон у загальних рисах визначає дії уповноважених службових осіб після затримання підозрюваного обвинуваченого на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання (ст. 191 КПК України). Відповідно, таке затримання може здійснюватись і на стадії досудового розслідування, і на стадії судового розгляду.

Під час фізичного затримання застосовуються положення Закону України «Про міліцію» щодо застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.

Зокрема, при затриманні особи для доставлення її з метою приводу до слідчого судді і в суд працівники міліції мають право застосовувати заходи фізичного впливу, зокрема прийоми рукопашного бою, для припинення правопорушень, подолання протидії законним вимогам міліції, яка здійснюється із застосуванням сили щодо працівників міліції або інших осіб, якщо інші способи були застосовані та не забезпечили виконання покладених на міліцію обов'язків.

Також працівники міліції мають право застосовувати наручники, гумові кийки, засоби зв'язування, сльозоточиві речовини, пристрої для відкриття приміщень і примусової зупинки транспорту, та інші спеціальні і транспортні засоби, а також використовувати службових собак у випадках затримання і конвоювання і тримання осіб, затриманих і підданих арешту, взятих під вар-

ту, якщо зазначені вище особи чинять опір працівникам міліції або якщо є підстави вважати, що вони можуть втекти чи завдати шкоди іншим або собі.

Крім того, працівник міліції має право оголити вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в ситуації, яка виникла, можуть виникнути підстави для її застосування. Під час затримання у цьому випадку правопорушників працівник міліції може привести у готовність вогнепальну зброю, що є попередженням про можливість її застосування.

Після затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше тридцяти шести годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до слідчого судді, суду, який постановив ухвалу про дозвіл на затримання з метою приводу. Момент затримання вираховуємо відповідно до вимог, визначених ст. 209 КПК України. У цьому випадку особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

У разі затримання на транспорті місцем затримання вважається територія району, на якій особа затримана: адміністративна одиниця, на яку поширюється юрисдикція уповноваженої службової особи, що здійснила затримання. Якщо особу затримано на громадському транспорті, доцільно зупинити транспортний засіб і у такому разі місцем затримання буде територія, що знаходиться під юрисдикцією того органу, де вчинено зупинку. Якщо незапланована зупинка неможлива без зайвих труднощів, місцем затримання вважається територія району, на якій розташована найближча зупинка громадського транспорту.

У разі затримання особи на авіаційному або морському транспорті під час здійснення рейсу за межі державного кордону України, місцем затримання вважається порт у межах державного кордону України, в якому розпочався цей рейс.

Службова особа, яка на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання затримала особу, зобов'язана негайно:

- вручити їй копію зазначеної ухвали;
- повідомити про затримання слідчого, прокурора, зазначеного в ухвалі про дозвіл на затримання з метою приводу;
- звільнити особу, якщо після затримання з'ясується, що вона затримана на підставі ухвали про дозвіл на затримання, яка відкликана прокурором і якщо немає інших законних підстав для подальшого затримання;
- негайно повідомити офіційних представників розвідувального органу у разі затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України під час виконання ним своїх службових обов'язків;
- проводити пов'язані з затримання особистий обшук та огляд кадрового співробітника розвідувального органу речей тільки в присутності офіційних представників цього розвідувального органу.

Розвідувальні органи України – це спеціально уповноважені законом органи на здійснення розвідувальної діяльності. Розвідувальний орган України

може функціонувати і як самостійний державний орган, і у складі центрального органу виконавчої влади.

Відповідно до Закону України «Про розвідувальні органи України», такими органами є: *служба зовнішньої розвідки України* – у політичній, економічній, військово-технічній, науково-технічній, інформаційній та екологічній сферах; *розвідувальний орган Міністерства оборони України* – у військовій, воєнно-політичній, воєнно-технічній, воєнно-економічній, інформаційній та екологічній; *розвідувальний орган спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону* – у сферах прикордонної та імміграційної політики, а також в інших сферах, що стосуються питань захисту державного кордону України та її суверенних прав у виключній (морській) економічній зоні.

Також прокурор, слідчий за погодженням із прокурором має право звернутися із клопотанням про застосування запобіжного заходу щодо особи, яку затримано без ухвали про дозвіл на затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, тобто на підставі та в порядку, передбаченому ст.ст. 207, 208 КПК України: законне затримання та затримання уповноваженою службовою особою. У такому випадку клопотання подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування. Якщо затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин із моменту затримання не може бути доставлена до місцевого суду за правилами територіальної підслідності для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу, то клопотання про застосування запобіжного заходу подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого особа була затримана.

У такому разі клопотання про застосування запобіжного заходу щодо особи, яку затримано без ухвали про дозвіл на затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, має відповідати вимогам щодо клопотання про застосування запобіжних заходів, відтак містити: короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється або обвинувачується особа, та його кваліфікація, виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні цього кримінального правопорушення, і посилення на матеріали, що підтверджують ці обставини, та на один або кілька ризиків, зазначених у статті 177 КПК, а також виклад обставин, на підставі яких робляться висновки про наявність одного або кількох ризиків, тощо.

До клопотання додаються, окрім копії матеріалів, якими обґрунтовується доводи клопотання, перелік свідків, яких необхідно допитати під час судового розгляду, підтвердження того, що підозрюваному, обвинуваченому надані копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу, має бути доданий протокол затримання підозрюваного.

Отримавши клопотання та додатки до нього, слідчий суддя розглядає його в судовому засіданні у порядку, передбаченому ст. 193 КПК України.

Учасниками такого судового розгляду на стадії досудового розслідування є прокурор – процесуальний керівник чи керівник органу прокуратури, особа, щодо якої вирішується питання про застосування запобіжного заходу,

підозрюваний (на стадії судового розгляду – обвинувачений), його захисник, якщо він залучений до кримінального провадження.

Обов'язково залучається захисник у разі вирішення питання про застосування запобіжного заходу щодо особи, яка:

- підозрюється у вчиненні особливо тяжкого злочину, за який передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі (ч. 5 ст. 12 КК України);

- підозрюються у вчиненні злочину у віці до 18 років (у цьому випадку враховується не лише вік на момент розгляду клопотання, а вік на момент вчинення злочину);

- внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права;

- осіб, які не володіють мовою, якою здійснюється кримінальне провадження (у такому випадку також залучається перекладач).

Якщо підозрюваний утримується в ізоляторі тимчасового тримання, слідчий, прокурор зобов'язані надати затриманій особі допомогу у встановленні зв'язку із захисником або особами, які можуть запросити захисника, а також надати можливість використати засоби зв'язку для запрошення захисника. Слідчий, прокурор зобов'язані утримуватися від надання рекомендацій щодо залучення конкретного захисника.

Слідчий суддя, суд може розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого, лише у разі, якщо прокурор, крім мети і підстави застосування запобіжних заходів, доведе, що підозрюваний, обвинувачений оголошений у міжнародний розшук.

Обов'язок доведення факту перебування підозрюваного, обвинуваченого у міжнародному розшуку покладається на слідчого, прокурора, який подав клопотання про застосування запобіжного заходу, та підтверджується відповідними відомостями (довідка, витяг із бази даних Інтерполу тощо). Після затримання особи, яка перебувала у міжнародному розшуку, слідчий суддя, суд не пізніше як через сорок вісім годин із часу доставки такої особи до органу досудового розслідування, юрисдикція якого поширюється на місце вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний розглянути питання про застосування обраного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на більш м'який запобіжний захід за обов'язкової присутності такого підозрюваного, обвинуваченого.

Зокрема, згідно з Інструкцією про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів¹⁹, міжнародному розшукові з ініціативи пра-

¹⁹ Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів від 09.01.1997 р. № 3/1/2/5/2/2; МВС України, Генеральна прокуратура України, Служба безпеки України, Держкомкордон України, Держмитслужба України, ДПА України.

воохоронних органів України підлягають особи, які виїхали за межі України і ухиляються від кримінальної відповідальності та відбуття покарання за злочини, за які згідно з чинним законодавством або судовим вироком, що набув законної сили, передбачене (призначене) покарання у вигляді позбавлення волі на строк не менше шести місяців.

Підставою для міжнародного розшуку громадян України є запит правоохоронного органу, надісланий до НЦБ. У запиті повинна бути викладена повна та об'єктивна інформація про події, факти щодо розшукуваних осіб, а саме:

- номер кримінального провадження, дата її початку, назва органу, який провадить розслідування чи розшук такої особи, номер і текст статті Кримінального кодексу України із зазначенням передбаченої міри покарання, а також стислий виклад учиненого розшукуваною особою протиправного діяння;

- номер, дата заведення оперативно-розшукової справи категорії «Розшук», прізвище та контактний телефон працівника, який здійснює провадження у справі;

- обставини вчиненого злочину (злочинів) – місце, час, спосіб, юридична кваліфікація діянь, інші причетні до злочинів особи тощо;

- максимально повно дані, що дають підстави ідентифікувати особу: прізвища, ім'я, по батькові розшукуваного, повна дата і місце народження, громадянство, національність тощо.

- заходи, які, з точки зору ініціатора розшуку, доцільно вжити щодо розшукуваної особи у разі виявлення її на території іноземної держави:

- а) встановлення контролю за пересуванням розшукуваної особи;

- б) затримання та арешт розшукуваної особи з подальшою її екстрадицією, а також гарантії, що при затриманні та арешті розшукуваної особи на території іншої держави до її компетентних органів буде обов'язково надіслано клопотання про екстрадицію цієї особи.

У такому разі після затримання особи і не пізніше як через сорок вісім годин з часу її доставки до місця кримінального провадження слідчий суддя, суд за участю підозрюваного, обвинуваченого розглядає питання про застосування обраного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на більш м'який запобіжний захід, про що постановляє ухвалу.

Отож, указані матеріали мають бути представлені слідчому судді (суду).

У процесі розгляду клопотання слідчий суддя, суд, до якого прибув або доставлений підозрюваний (обвинувачений) для участі у розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу, зобов'язаний переконання в особі підозрюваного (обвинуваченого), роз'яснити його права:

- 1) мати захисника;
- 2) знати суть і підстави підозри або обвинувачення;
- 3) знати підстави його затримання, якщо таке було;
- 4) відмовитися давати пояснення, показання з приводу підозри або обвинувачення;

5) давати пояснення щодо будь-яких обставин його затримання та тримання під вартою;

6) досліджувати речові докази, документи, показання, на які посиляється прокурор, та надавати речі, документи, показання інших осіб на спростування доводів прокурора;

7) заявляти клопотання про виклик і допит свідків, показання яких можуть мати значення для вирішення питань цього розгляду.

Відповідно слідчий суддя, суд зобов'язаний вжити необхідних заходів для забезпечення захисником підозрюваного (обвинуваченого), якщо: особа заявила клопотання про залучення захисника; навіть за відсутності захисника його залучити, якщо участь захисника є обов'язковою (ст. 52 КПК), а також якщо слідчий суддя, суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника. Це, зокрема, у тих випадках, коли складність кримінального провадження, низький інтелектуальний рівень підозрюваного (обвинуваченого) його освіти дають підставу вважати про неможливість повноцінно реалізовувати своє право на захист.

З дотриманням позиції про змагальність, диспозитивність судового розгляду, першим у розгляді заслуховується позиція сторони обвинувачення, яка, підтримуючи клопотання, наводить докази щодо необхідності застосування щодо підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу. Вважається, що сторона обвинувачення у цьому випадку зобов'язана висловитись і навести свої аргументи. Своєю чергою, сторона захисту може скористатись правом активної позиції, також наводити свої аргументи. Водночас може з позиції засади презумпції невинуватості жодних пояснень і доказів не давати.

Сторони судового засідання мають право порушувати питання про заслуховування свідків, дослідження документів, речових доказів, інших предметів. Це здійснюється для підтвердження чи спростування позиції сторін щодо необхідності застосування чи незастосування запобіжного заходу, з приводу якого здійснюється розгляд. Слідчий суддя може самостійно визначити за необхідне заслухати свідків чи дослідити документ, предмети тощо.

У зв'язку з тим, що предметом судового розгляду є питання щодо застосування запобіжного заходу, будь-які твердження чи заяви підозрюваного, обвинуваченого, зроблені під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу, не можуть бути використані для доведення його винуватості у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується, або у будь-якому іншому правопорушенні, висловлена ним позиція не є показаннями і відповідно не може розглядатись як джерело доказів.

Під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зобов'язаний встановити, чи доводять надані сторонами кримінального провадження докази обставини, які свідчать про:

1) наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, (обвинуваченим) кримінального правопорушення;

2) наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених ст. 177 КПК, і на які вказує слідчий, прокурор;

3) недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні (за винятком застосування особистого зобов'язання).

За підсумками розгляду клопотання слідчий суддя, суд ухвалює рішення, яке оформлюється ухвалою:

– про відмову в застосуванні запобіжного заходу.

– задоволення клопотання про застосування запобіжного заходу та прийняття рішення про його застосування.

Слідчий суддя, суд постановляє ухвалу про відмову в застосуванні запобіжного заходу, якщо під час розгляду клопотання будуть встановлені обставини, які прямо вказують на відсутність обґрунтованої підозри у вчиненні особою злочину, відсутність ризиків, які своїми діями може вчинити підозрюваний (обвинувачений), або ж прокурор не доведе наявність цих обставин.

Як убачається з положень кримінального процесуального закону, слідчий суддя може не застосовувати запобіжний захід, якщо прокурор не доведе наявність хоча б одного із ризиків, передбачених статтею 177 КПК, і недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні. Своєю ухвалою зобов'язати підозрюваного, обвинуваченого перебувати за кожною вимогою до суду або до іншого органу державної влади, визначеного слідчим суддею, судом, якщо прокурором буде доведена наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення. Отож, є підстави стверджувати про наявність у КПК України такого заходу кримінального процесуального примусу, як *зобов'язання з'являтися за викликом до суду або до іншого органу державної влади*.

За умови, що під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу прокурор довів усі обставини, які визначені ч. 1 ст. 194 КПК України, слідчий суддя постановляє ухвалу про застосування того запобіжного заходу, предметом звернення якого було клопотання слідчого, прокурора.

Якщо при розгляді клопотання про обрання запобіжного заходу прокурор доведе лише обставини щодо обґрунтованості підозри та наявність ризиків, визначених ст. 177 КПК України, але не доведе недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні, слідчий суддя, суд має право застосувати більш м'який запобіжний захід, ніж той, який зазначений у клопотанні, при цьому, покласти на підозрюваного (обвинуваченого) обов'язки, передбачені частиною п'ятою ст. 195 КПК України.

Необхідно зауважити, що перелік цих обов'язків (одного чи декількох) можуть бути предметом звернення у клопотанні про застосування запобіжного заходу. Окрім цього, необхідність застосування таких обов'язків може логічно впливати із вимог, викладених у клопотанні. З огляду на мету запобі-

жного заходу, ризики та обставини, які мають бути враховані при яких встановлена з наведеного прокурором обґрунтування клопотання.

В ухвалі про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зазначає відомості про:

1) кримінальне правопорушення (його суть і правову кваліфікацію із зазначенням статті (частини статті) КК України, у якому підозрюється, обвинувачується особа;

2) обставини, які свідчать про ризики, передбачені статтею 177 КПК України;

3) обставини, які свідчать про недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризикам, передбаченим статтею 177 КПК;

4) посилання на докази, які обґрунтовують ці обставини;

5) запобіжний захід, який застосовується.

У разі застосування запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, зазначаються конкретні обов'язки, передбачені частиною п'ятою статті 194 КПК, що покладаються на підозрюваного, обвинуваченого, та у випадках, установлених КПК, строк, на який їх покладено.

В ухвалі про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту зазначається точна адреса житла, яке підозрюваному, обвинуваченому забороняється залишати.

Слідчий суддя, суд зобов'язаний визначити в ухвалі про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або домашнього арешту дату закінчення її дії у межах строку, передбаченого КПК два місяці для домашнього арешту та 60 днів для взяття під варту.

Обов'язково копія ухвали про застосування запобіжного заходу вручається підозрюваному, обвинуваченому негайно після її оголошення.

Застосовуючи запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, слідчий суддя, суд зобов'язує підозрюваного, обвинуваченого прибувати за кожною вимогою до суду або до органів досудового розслідування чи (та) прокурора. Крім того, слідчий суддя може покласти на підозрюваного обвинуваченого один або декілька обов'язків, а саме:

1) прибувати до визначеної службової особи із установленою періодичністю – для забезпечення контролю за проживанням особи за визначеним місцем, попередження ухилення від досудового розслідування чи суду, за виявлення такого факту – швидкого реагування на нього;

2) не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого, прокурора або суду – залишення місця проживання (перебування) реєстрації, його зміна лише з дозволу слідчого прокурора судді;

3) повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи: альтернативний щодо попереднього обмеження, зокрема щодо місця проживання – дозволу не потрібно, однак у разі зміни необхідно повідомляти орган, що здійснює кримінальне провадження. Щодо

місця роботи, то вимагається інформувати про факт звільнення чи зміни місця роботи взагалі чи зміну робочого місця поза населеним пунктом;

4) утримуватися від спілкування із будь-якою особою, визначеною слідчим суддею, судом, або спілкуватися з нею із дотриманням умов, визначених слідчим суддею, судом, – заборона спілкуватись із потерпілим від кримінального правопорушення, співучасниками вчиненого злочину;

5) не відвідувати місця, визначені слідчим суддею або судом: розважальні заходи, місця проживання, перебування чи роботи свідків, потерпілих, інших учасників кримінального провадження;

6) пройти курс лікування від наркотичної або алкогольної залежності, доцільно застосувати в разі вчинення злочину у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Лікування особа проходить добровільно;

7) докласти зусиль до пошуку роботи або навчання;

8) здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд із України і в'їзд в Україну. Такими документами є:

- паспорт громадянина України для виїзду за кордон;
- дипломатичний паспорт;
- службовий паспорт;
- проїзний документ дитини;
- посвідчення особи моряка;
- посвідчення члена екіпажу;

9) носити електронний засіб контролю.

Ці обов'язки можуть бути покладені на підозрюваного, обвинуваченого на строк не більше двох місяців. За необхідності цей строк може бути продовжений за клопотанням. Після закінчення строку, зокрема продовженого, на який на підозрюваного, обвинуваченого були покладені відповідні обов'язки, ухвала про застосування запобіжного заходу в цій частині припиняє свою дію і обов'язки скасовуються.

Для якісного забезпечення контролю дотримання застосованих запобіжних заходів у частині перебування на місці проживання (перебування, реєстрації) інших обмежень застосовуються технічні засоби забезпечення запобіжних заходів, зокрема електронних засобів контролю – полягає у закріпленні на тілі підозрюваного, обвинуваченого пристрою, який дає змогу відстежувати та фіксувати його місцезнаходження. Такий пристрій має бути захищений від самостійного знімання, пошкодження або іншого втручання в його роботу з метою ухилення від контролю та сигналізувати про спроби особи здійснити такі дії.

Відповідно до Положення про порядок застосування електронних засобів контролю, затвердженого Наказом МВС України 2012 р. № 696, до електронних засобів контролю належить комплекс технічних заходів і засобів, серед яких:

– **електронний браслет** – електронний пристрій у вигляді браслета, що закріплюється на тілі підозрюваного або обвинуваченого з метою його дистанційної ідентифікації та відстеження місцезнаходження, який призначений

для носіння на тілі і захищений від самостійного знімання, пошкодження або іншого втручання в його роботу з метою ухилення від контролю та має сигналізувати про спробу особи здійснити такі дії;

– **електронний моніторинг** – система заходів контролю за місцезнаходженням осіб, які зобов'язані слідчим суддею, судом носити ЕЗК;

– **мобільний контрольний пристрій** – електронний пристрій, призначений для носіння спільно з електронним браслетом у разі перебування підозрюваного або обвинуваченого поза місцями, обладнаними стаціонарним контрольним пристроєм, для відстежування його місцезнаходження за допомогою глобальних навігаційних супутникових систем GPS/ГЛОНАСС;

– **мобільний пульт моніторингу** – комплекс портативних переносних пристроїв, що забезпечує налаштування роботи електронних браслетів, прийом та ідентифікацію сигналів електронних браслетів, а також оброблення й відображення інформації про поведінку підозрюваних або обвинувачених;

– **персональний трекер** – електронний пристрій, виконаний у вигляді браслета, призначений для носіння на тілі підозрюваного або обвинуваченого, щодо якого обраний запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, з метою його дистанційної ідентифікації і відстеження його місцезнаходження за сигналами глобальної навігаційної супутникової системи GPS/ГЛОНАСС і захищений від самостійного знімання, пошкодження або іншого втручання в його роботу з метою ухилення від контролю та має сигналізувати про спробу особи здійснити такі дії;

– **ретранслятор** – електронний пристрій, призначений для розширення зони прийому сигналів електронного браслета стаціонарним або мобільним контрольним пристроєм;

– **сервер моніторингу** – програмно-апаратний комплекс, призначений для забезпечення роботи системи електронного контролю: отримання, оброблення, зберігання і передачі інформації;

– **стаціонарний контрольний пристрій** – комунікаційний пристрій, що забезпечує безперервний цілодобовий прийом і передачу даних від електронного браслета до сервера моніторингу та голосовий зв'язок підозрюваного або обвинуваченого з черговим пультом моніторингу уповноваженого підрозділу МВС України;

– **стаціонарний пульт моніторингу** – персональний комп'ютер із відповідним програмним забезпеченням, призначений для оброблення і відображення інформації про виконання підозрюваним або обвинуваченим, щодо якого обрано запобіжний захід, не пов'язаний з позбавленням волі, або у вигляді домашнього арешту, відповідного обов'язку.

Електронні засоби контролю можуть застосовуватися:

1) слідчим на підставі ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на останнього покладено відповідний обов'язок власне носити електронний засіб контролю:

2) працівниками органу внутрішніх справ на підставі ухвали слідчого судді, суду, якою щодо підозрюваного, обвинуваченого обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту.

Отримавши ухвалу слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на підозрюваного (обвинуваченого) покладено зобов'язання носити ЕЗК, слідчий або співробітник оперативного підрозділу за його дорученням зобов'язаний негайно передати таку ухвалу для виконання до уповноваженого підрозділу за місцем реєстрації або проживання підозрюваного (обвинуваченого).

Представник уповноваженого підрозділу повинен зареєструвати таку ухвалу, про що письмово повідомити слідчого суддю, суд, що її виніс.

На письмову вимогу уповноваженого підрозділу слідчий або співробітник оперативного підрозділу за його дорученням зобов'язаний забезпечити явку підозрюваного (обвинуваченого) до уповноваженого підрозділу у призначений день і час.

У призначений час слідчий або співробітник оперативного підрозділу за його дорученням зобов'язаний прибути до уповноваженого підрозділу, де за участю представника органу внутрішніх справ під підпис оголошує підозрюваному (обвинуваченому) ухвалу слідчого судді, суду, а також про застосування ЕЗК, правила користування пристроєм, техніку безпеки поводження з ним та наслідки його зняття або неправомірного втручання в його роботу з метою ухилення від контролю, що оформлюється протоколом про оголошення підозрюваному (обвинуваченому) ухвали слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу та вручення її копії та протоколу про роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) правил користування електронними засобами контролю.

Протокол складається в 3-х примірниках (1-й – залишається у слідчого, 2-й – надається представнику уповноваженого підрозділу, який брав участь у слідчій дії, 3-й – надається особі, щодо якої обрано застосування ЕЗК).

Про встановлення ЕЗК уповноважений підрозділ негайно письмово повідомляє слідчого суддю або суд, що виніс ухвалу про застосування запобіжного заходу.

Працівники органу внутрішніх справ за отримання ухвали слідчого судді, суду про обрання підозрюваному (обвинуваченому) запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та поставлення на облік такої особи з метою здійснення контролю за її поведінкою застосовують ЕЗК, якщо такий обов'язок було покладено на підозрюваного (обвинуваченого) відповідною ухвалою, а також повідомляють про це слідчого або суд, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження.

На виконання ухвали слідчого судді, суду працівник органу внутрішніх справ:

- негайно ознайомлює підозрюваного (обвинуваченого) з ухвалою слідчого судді, суду та вручає йому копію ухвали про застосування стосовно нього

запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту. Роз'яснює підозрюваному (обвинуваченому) сутність запобіжного заходу, обмеження, які визначені в ухвалі. Складає протокол оголошення підозрюваному (обвинуваченому) ухвали слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу та вручення її копії;

- роз'яснює підозрюваному (обвинуваченому) вимоги, які пов'язані із застосуванням ЕЗК, що визначені в ухвалі слідчого судді, суду. Роз'яснює йому, що його відмова від носіння ЕЗК, умисне зняття, пошкодження або інше втручання в роботу ЕЗК з метою ухилення від контролю є невиконанням обов'язків, покладених на нього судом при обранні запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, і тягне за собою наслідки, передбачені статтею 179 КПК України. Складає протокол про роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 Кримінального процесуального кодексу України;

- за участю представника уповноваженого підрозділу, якому працівник органу внутрішніх справ вручає копію ухвали слідчого судді, суду, роз'яснює підозрюваному (обвинуваченому) правила користування ЕЗК, техніку безпеки поводження з ним. Складає протокол про роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) правил користування ЕЗК;

- може бути присутнім під час закріплення на тілі підозрюваного (обвинуваченого) електронного браслета або персонального трекера та приведення їх у дію;

- про закріплення на тілі підозрюваного (обвинуваченого) електронного браслета або персонального трекера негайно повідомляє слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд;

- співпрацює з уповноваженим підрозділом із приводу виконання підозрюваним (обвинуваченим) обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду;

- має право з'являтися в житло підозрюваного (обвинуваченого), який перебуває під домашнім арештом, вимагати надати усні чи письмові пояснення з питань, пов'язаних із виконанням покладених на нього зобов'язань, зокрема використання ЕЗК;

- про поведінку підозрюваного (обвинуваченого), а також порушення цією особою зобов'язань, зазначених в ухвалі, негайно інформує слідчого, прокурора та суд.

Представник уповноваженого підрозділу після отримання копії ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, або у вигляді домашнього арешту, якою на підозрюваного (обвинуваченого) покладено зобов'язання носити ЕЗК:

- реєструє особу, яка зобов'язана носити ЕЗК, – вносить відомості до журналу обліку осіб, до яких застосовують ЕЗК;

- закріплює на тілі підозрюваного або обвинуваченого електронний браслет або персональний трекер та перевіряє його функціональну справність;

- налаштовує електронний браслет із використанням мобільного пульта моніторингу;

- відповідно до виду та змісту зобов'язань, покладених на особу ухвалою, встановлює: стаціонарний пульт моніторингу, ретранслятор чи мобільний контрольний пристрій або персональний трекер, який дозволяє відстеження її місцезнаходження за допомогою глобальних навігаційних супутникових систем GPS/ГЛОНАСС;

- інструктує підозрюваного (обвинуваченого) щодо користування окремими елементами ЕЗК;

- вручає під особистий підпис підозрюваному (обвинуваченому) пам'ятку з експлуатації ЕЗК;

- після закріплення на тілі підозрюваного (обвинуваченого) електронного браслета або персонального трекера та встановлення необхідного обладнання переконується, що його застосування не порушуватиме нормальне життя особи, не спричинятиме значні незручності під час його носіння, не становитиме небезпеку для її життя та здоров'я;

- складає довідку-реєстратор, у якій обов'язково вказуються: номер кримінального провадження; серійний номер пристрою, модель; особу, до якої застосовано ЕЗК (підозрюваний, обвинувачений); прізвище, ім'я, по батькові представника, що встановив ЕЗК; місце проживання підозрюваного (обвинуваченого) (місцезнаходження роботи, навчання). Копія довідки-реєстратора надається слідчому чи працівнику органу внутрішніх справ.

Цілодобовий контроль за використанням особою ЕЗК, яка зобов'язана його носити, здійснює територіальний підрозділ уповноваженого підрозділу, черговий пульт моніторингу якого:

- щодоби спілкується з підозрюваним (обвинуваченим) та з'ясовує обставини, пов'язані із застосуванням ЕЗК;

- у разі отримання сигналу тривоги негайно зв'язується за допомогою телефону або іншого технічного пристрою з підозрюваним (обвинуваченим), який зобов'язаний носити електронний браслет або персональний трекер, з'ясовує його місцезнаходження та причини отриманого сигналу тривоги;

- фіксує в журналі обліку порушень, виявлених за допомогою ЕЗК, всі факти надходження сигналів про неправильне використання ЕЗК, їх причини, ужиті заходи реагування та їх результати, про що негайно інформує слідчого чи орган внутрішніх справ;

- уживає заходів щодо забезпечення технічної справності та налаштування ЕЗК.

З метою забезпечення цілодобового контролю за місцезнаходженням підозрюваного (обвинуваченого), стосовно якого застосовано ЕЗК, уповноважений підрозділ використовує відповідні технічні засоби, автомобільний транспорт, а також сили реагування для встановлення місцезнаходження цієї особи.

Слідчий, працівник органу внутрішніх справ під час застосування до підозрюваного (обвинуваченого) ЕЗК мають право:

- вимагати від підозрюваного (обвинуваченого), який порушує правила та порядок носіння електронного браслета або персонального трекера, припинення дій, що перешкоджають здійсненню його зобов'язань;

- виносити на місці усне попередження особам, які допустили порушення щодо порядку носіння електронного браслета або персонального трекера, а працівники органів внутрішніх справ з метою контролю за поведінкою особи, яка перебуває під домашнім арештом, з'являтися в житло цієї особи, вимагати надання усних чи письмових пояснень з питань, пов'язаних із виконанням покладених на неї зобов'язань;

- повідомити підозрюваному (обвинуваченому), що в разі невиконання покладених на нього обов'язків до нього може бути застосований більш жорсткий запобіжний захід і на нього може бути накладено грошове стягнення в розмірі від 0,25 розміру мінімальної заробітної плати до 2 розмірів мінімальної заробітної плати.

Після закінчення строку, на який на підозрюваного (обвинуваченого) було покладено обов'язок носити ЕЗК, слідчий, працівник органу внутрішніх справ за участю представника уповноваженого підрозділу забезпечують зняття з особи електронного браслета або персонального трекера.

Не допускається застосування електронних засобів контролю, які суттєво порушують нормальне у життя особи, спричиняють значні незручності у їх носінні або можуть становити небезпеку для життя та здоров'я особи, яка їх використовує.

В разі відмови від носіння засобу електронного контролю, умисного зняття, пошкодження або іншого втручання в його роботу з метою ухилення від контролю, а рівно намагання вчинити зазначені дії розцінюються як невиконання обов'язків, покладених судом на підозрюваного, обвинуваченого при обранні запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі або у вигляді домашнього арешту.

Прокурор, слідчий за погодженням із прокурором має право звернутися в порядку, передбаченому статтею 184 КПК, до слідчого судді, суду із клопотанням про:

- зміну запобіжного заходу;
- скасування, зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 КПК, чи про зміну способу їх виконання.

У клопотанні про зміну запобіжного заходу обов'язково зазначаються обставини, які:

- 1) виникли після ухвалення попереднього рішення про застосування запобіжного заходу;

- 2) існували під час ухвалення попереднього рішення про застосування запобіжного заходу, але про які слідчий, прокурор на той час не знав і не міг знати.

Не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність зміни запобіжного заходу, надається підозрюваному, обвинуваченому.

До клопотання додаються:

- 1) копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує доводи клопотання;
- 2) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання, із зазначенням відомостей, які вони можуть надати, та обґрунтуванням значення цих відомостей для вирішення питання;
- 3) підтвердження того, що підозрюваному, обвинуваченому надіслана копія клопотання та копії матеріалів, що обґрунтовують клопотання;
- 4) за необхідності клопотання про дозвіл на затримання особи, яке розглядається слідчим суддею, судом згідно з правилами, передбаченими статтею 189 КПК.

Окрім того, підозрюваний обвинувачений, а також його захисник має право звертатись із клопотанням про зміну запобіжного заходу. Також необхідно звернути увагу, що законом не передбачено право клопотання про дострокове скасування запобіжного заходу. Підстави для скасування визначені ст. 203. «Негайне припинення дії запобіжних заходів», відповідно до якої ухвала про застосування запобіжного заходу припиняє свою дію після:

- 1) закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу;
- 2) ухвалення виправдувального вироку;
- 3) закриття кримінального провадження в порядку, передбаченому КПК України.

Тому підозрюваний, обвинувачений, до якого застосовано запобіжний захід, його захисник, має право подати до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, клопотання про зміну запобіжного заходу, зокрема про скасування чи зміну додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 КПК та покладених на нього слідчим суддею, судом, чи про зміну способу їх виконання.

Відповідно копія клопотання та матеріалів, якими воно обґрунтовується, надається прокурору не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання.

До клопотання мають бути додані:

- 1) копії матеріалів, якими підозрюваний, обвинувачений обґрунтовує доводи клопотання;
- 2) перелік свідків, яких підозрюваний, обвинувачений вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання, із зазначенням відомостей, які вони можуть надати, та обґрунтуванням значення цих відомостей для вирішення питання;
- 3) підтвердження того, що прокурору надіслана копія клопотання та копії матеріалів, що обґрунтовують клопотання.

Слідчий суддя, суд зобов'язаний розглянути клопотання підозрюваного, обвинуваченого упродовж трьох днів із дня його одержання згідно з правилами, передбаченими для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу.

Слідчий суддя, суд має право залишити без розгляду клопотання про зміну запобіжного заходу, подане раніше тридцяти днів із дня постановлення попередньої ухвали про застосування, зміну або відмову у зміні запобіжного заходу, якщо у ньому не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею, судом.

У разі ухвалення рішення про застосування запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання підозрюваний, обвинувачений, який був затриманий, звільняється з-під варти негайно. Якщо ж застосовано запобіжний захід у вигляді особистої поруки, підозрюваний, обвинувачений, який був затриманий, звільняється з-під варти негайно після надання його поручителями визначеного зобов'язання.

У разі застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту підозрюваний, обвинувачений, який був затриманий:

- 1) негайно доставляється до місця проживання і звільняється з-під варти, якщо згідно з умовами обраного запобіжного заходу йому заборонено залишати житло цілодобово;

- 2) негайно звільняється з-під варти та зобов'язується невідкладно прибути до місця свого проживання, якщо згідно з умовами обраного запобіжного заходу йому заборонено залишати житло в певний період доби.

Підозрюваний, обвинувачений звільняється з-під варти після внесення застави, визначеної слідчим суддею, судом в ухвалі про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, якщо в уповноваженої службової особи місця ув'язнення, під вартою в якому він перебуває, відсутнє інше судове рішення, що набрало законної сили і прямо передбачає тримання цього підозрюваного, обвинуваченого під вартою.

Після отримання та перевірки документа, що підтверджує внесення застави, – платіжного документа з позначкою банку про виконання, уповноважена службова особа місця ув'язнення, під вартою в якому знаходиться підозрюваний, обвинувачений, негайно здійснює розпорядження про його звільнення з-під варти та повідомляє про це усно і письмово слідчого, прокурора та слідчого суддю, а якщо застава внесена під час судового провадження, – прокурора та суд. Перевірка документа, що підтверджує внесення застави, не може тривати більше одного робочого дня.

З моменту звільнення з-під варти у зв'язку з унесенням застави підозрюваний, обвинувачений вважається таким, щодо якого застосовано запобіжний захід у вигляді застави.

У разі постановлення слідчим суддею, судом ухвали про відмову у продовженні строку тримання під вартою, про скасування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на інший запобіжний захід, про звільнення особи з-під варти у випадку, передбаченому ч. 3 статті 206 КПК, або у випадку закінчення строку дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою підозрюваний, обвинувачений повинен бути негайно звільнений, якщо в уповноваженої службової особи місця ув'язнення, під вартою в якому він

перебуває, відсутнє інше судове рішення, що набрало законної сили і прямо передбачає тримання цього підозрюваного, обвинуваченого під вартою.

Ухвала слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу підлягає негайному виконанню після її оголошення.

На слідчого суддю КПК України покладає обов'язок щодо захисту прав людини на особисту недоторканність, повагу до її честі та гідності.

Така слідчий суддя може з будь-яких джерел отримати відомості, які дають підстави вважати, що в межах територіальної юрисдикції суду знаходиться особа, права та свободи якої незаконно обмежені чи порушені, зокрема особа:

- позбавлена свободи за відсутності судового рішення, яке набрало законної сили;

- не звільнена з-під варти після внесення застави в установленому порядку.

У такому разі він зобов'язаний постановити ухвалу, якою має зобов'язати орган державної влади чи службову особу, під вартою яких тримається особа, негайно доставити цю особу до слідчого судді для з'ясування підстав позбавлення свободи.

Якщо орган державної влади чи службова особа, під вартою яких тримається ця особа, не надасть судове рішення, яке набрало законної сили, або не доведе наявність інших правових підстав для позбавлення особи свободи, для прикладу:

- 1) існування передбачених законом підстав для затримання особи без ухвали слідчого судді, суду;

- 2) перевищення граничного строку тримання під вартою;

- 3) відсутність зволікання у доставленні особи до суду слідчий суддя зобов'язаний негайно звільнити позбавлену свободи особу.

Якщо до доставлення такої особи до слідчого судді прокурор, слідчий звернеться з клопотанням про застосування запобіжного заходу, слідчий суддя зобов'язаний забезпечити проведення у найкоротший строк розгляду цього клопотання.

Під час судового засідання особа має право заявити про застосування до неї насильства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, державній установі. У такому випадку слідчий суддя зобов'язаний зафіксувати таку заяву або прийняти від особи письмову заяву. Після цього забезпечити невідкладне проведення судово-медичного обстеження особи на предмети виявлення тілесних ушкоджень, що можуть вказувати на застосування насильства, доручити відповідному органу досудового розслідування провести дослідження (збирання та перевірку) фактів, викладених у заяві особи, шляхом проведення слідчих (розшукових), а також негласних слідчих (розшукових) дій, за необхідності вжити необхідних заходів для забезпечення безпеки особи (для прикладу особисту охорона, охорону житла і майна); видача спеціальних засобів сповіщення про небезпеку; використання технічних засобів контролю і прослуховування телефонних та

інших переговорів, візуальне спостереження; забезпечення конфіденційності відомостей про особу інші заходи залежно від виду та ступеня загрози особі.

Якщо зовнішній вигляд особи, її стан чи інші відомі слідчому судді обставини дають підстави для обґрунтованої підозри порушення вимог законодавства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, державній установі, слідчий суддя зобов'язаний вжити заходів щодо з'ясування факту та обставин порушення прав і свобод особи та заходів забезпечення його безпеки незалежно від наявності заяви особи. Якщо ж прокурор доведе, що ці дії здійснені або здійснюються, слідчий суддя має право не вживати таких дій.

Крім того, якщо особа бажає залучити захисника або якщо слідчий суддя вирішить, що обставини, встановлені під час кримінального провадження, вимагають участі захисника, він обов'язаний вжити необхідних заходів для забезпечення особи, яка позбавлена свободи, захисником і відкласти будь-який розгляд, у якому бере участь така особа, на необхідний для забезпечення особи захисником час.

12. ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ

Особисте зобов'язання (ст. 179 КПК України)

Особисте зобов'язання – найм'якший запобіжний захід у системі заходів, визначений ст. 176 КПК України. Він полягає у покладенні на підозрюваного, обвинуваченого зобов'язання виконувати визначені слідчим суддею, судом обов'язки, передбачені ст. 194 КПК України. Доцільно від підозрюваного (обвинуваченого) відібрати документ, яким указати перелічені обов'язки, які покладаються на нього у зв'язку із застосуванням цього запобіжного заходу. У такому разі письмово під розписку підозрюваний вказує на перелік зобов'язань, які він повинен виконувати, та наслідки їх невиконання чи неналежного виконання, зокрема може бути застосований більш жорсткий запобіжний захід і на нього може бути накладено грошове стягнення від 0,25 розміру мінімальної заробітної плати до 2 розмірів мінімальної заробітної плати. Розмір мінімальної заробітної плати – грошова сума, що дорівнює місячному розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня календарного року, в якому приймається процесуальне рішення або здійснюється процесуальна дія.

Застосовуючи цей запобіжний захід, вихідним обов'язком вважається постійне проживання чи перебування підозрюваного (обвинуваченого) у місці, визначеному слідчим суддею, судом. Відповідно до Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» місцем перебування є адміністративно-територіальна одиниця, на території якої особа проживає строком менше шести місяців на рік; місцем проживання є адміністративно-територіальна одиниця, на території якої особа проживає строком понад шість місяців на рік. Як усі запобіжні заходи, особисте зобов'язання застосовується на підстав ухвали слідчого судді. Якщо це питання вирішується на стадії досудового розслідування чи суду – на стадії судового розгляду.

Контроль за виконанням особистого зобов'язання здійснює слідчий, якщо запобіжний захід застосовується на стадії досудового розслідування, а якщо справа перебуває у провадженні суду, – прокурор. Слідчий чи прокурор контролює, чи виконує підозрюваний (обвинувачений) покладені на нього обов'язки, визначені ст. 194 КПК України, чи не вчиняє дії, які визначені як ризики під час застосування запобіжних заходів: факти переховування від органів досудового розслідування та/або суду, факти чи наміри знищення, переховування або спотворення речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин, що підлягають доказуванню, факти протидії розслідуванню шляхом незаконно впливу на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні шляхом погроз, шантажу, підкупу, знищення чи погрози знищення майна тощо, а також вчинення іншого кримінального правопорушення

чи факт продовження кримінального правопорушення, у якому він підозрюється, обвинувачується.

Особиста порука (ст. 180 КПК України)

Особиста порука як запобіжний захід полягає в отриманні від осіб, яких слідчий суддя, суд вважає такими, що заслуговують на довіру, письмового зобов'язання, у якому, по-перше, ці особи беруть на себе зобов'язання на першу вимогу органу досудового розслідування чи суду забезпечити явку (доставити) підозрюваного чи обвинуваченого, по-друге, вони поручаються за виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, викладених в ухвалі та передбачені ст. 194 КПК України.

Точна кількість поручителів, що мають бути залучені, у КПК України не вказана. Їх кількість визначається слідчим суддею чи судом з урахуванням тяжкості вчинення злочину, характеристики особи підозрюваного (обвинуваченого) та характеристики самих поручителів. Недоцільно як поручителів залучати: раніше судимих осіб, судимість яких не знята чи не погашена, осіб, що неодноразово притягувались до адміністративної відповідальності, щодо яких є дані про факти вживання наркотичних засобів психотропних речовин, їх аналогів, осіб, які зловживають алкогольними напоями, неповнолітніх, осіб, що є недієздатними чи обмежено дієздатними, осіб, що перебувають на обліку у лікарів психіатрів (наркологів), осіб з явними вадами здоров'я, які фізично не спроможне забезпечувати явку підозрюваного (обвинуваченого), працівники суду, прокуратури, органів внутрішніх справ.

Кількість поручителів визначає слідчий суддя, суд, який обирає запобіжний захід. Наявність одного поручителя може бути визнано достатньою лише в тому разі, коли ним є особа, яка заслуговує на особливу довіру: особи, що нагороджувались державними нагородами, громадські (політичні) діячі інші особи, авторитет яких дає підстави вважати, що вони спроможні забезпечити виконання підозрюваним (обвинуваченим) покладених на нього обов'язків.

Як правило, під час вирішення питання про застосування цього запобіжного заходу потенційний поручитель (поручителі) звертається із клопотанням до органів досудового розслідування чи до слідчого судді, суду з пропозицією застосовувати вказаний запобіжний захід і фактично дають згоду залучити їх як поручителів. Неефективно буде застосовувати цей запобіжний захід у разі, коли поручителем зобов'язують виконувати покладені на нього обов'язки без попередньої його згоди. У разі подачі такого клопотання воно долучається до клопотання про застосування запобіжного заходу, або ж може бути подане, для прикладу, стороною захисту як альтернатива більш суворого запобіжного заходу.

Щодо поручителя, то під час розгляду питання про застосування запобіжного заходу йому роз'яснюється, у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюється або обвинувачується особа: обставини вчинення злочину, кримінально-правова кваліфікація, передбачене законом покарання за його вчинення, обов'язки поручителя та наслідки їх невиконання: застосування щодо поручителя грошового стягнення та можливість зміни особистої

поруки на суворіший запобіжний захід, право на відмову від узятих на себе зобов'язань.

Поручитель може відмовитись від узятих на себе зобов'язань до виникнення підстав, які тягнуть за собою його відповідальність: ухилення підозрюваного (обвинуваченого) від слідства чи суду, порушення умов запобіжного заходу в частині невиконання покладених на нього обов'язків.

За виникнення обставин, коли поручитель (поручителі) має підстави вважати, що не забезпечуватимуться умови запобіжного заходу, він (вони) забезпечує явку підозрюваного, обвинуваченого до органу досудового розслідування чи суду для вирішення питання про заміну йому запобіжного заходу на інший. Забезпечивши явку підозрюваного (обвинуваченого) до органу досудового розслідування чи суду, поручитель подає клопотання про звільнення його від виконання покладених на нього обов'язків. Після ухвалення рішення про зміну запобіжного заходу на інший чи його скасування поручитель вважається таким, що увільнений від виконання покладених на нього обов'язків.

Однак, якщо поручитель через стан здоров'я не може забезпечити явку підозрюваного (обвинуваченого), він про це повинен повідомити засобами зв'язку орган досудового розслідування чи прокурора – осіб, які контролюють виконання запобіжного заходу. Уповноваженні службові особи мають прибути до нього, отримати його клопотання про звільнення від виконання застосованого запобіжного заходу та вживати заходів щодо забезпечення явки підозрюваного (обвинуваченого) до суду для вирішення питання про зміну запобіжного заходу на інший.

У разі невиконання поручителем узятих на себе зобов'язань на нього накладається грошове стягнення – захід забезпечення кримінального провадження, що застосовується у разі невиконання чи неналежного виконання покладених обов'язків. Розмір стягнення визначається залежно від тяжкості вчинення злочину, у якому підозрюється (обвинувачується) особа.

Зокрема:

1) у провадженні щодо кримінального правопорушення, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше трьох років, або інше, більш м'яке покарання, – від двох до п'яти розмірів мінімальної заробітної плати;

2) у провадженні щодо злочину, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років, – від п'яти до десяти розмірів мінімальної заробітної плати;

3) у провадженні щодо злочину, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років, – від десяти до двадцяти розмірів мінімальної заробітної плати;

4) у провадженні щодо злочину, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк понад десять років, – від двадцяти до п'ятдесяти розмірів мінімальної заробітної плати.

Рішення про накладення грошового стягнення під час досудового розслідування оформляється ухвалою слідчого судді. Слідчий суддя має повноваження самостійно ініціювати та відповідно ухвалити рішення про накладення грошового стягнення. Також цей захід забезпечення може накладатись за клопотанням слідчого, прокурора, якщо рішення приймається на стадії досудового розслідування, чи лише прокурора, – якщо на стадії судового розгляду.

Ухвала про накладення грошового стягнення набирає законної сили з моменту її оголошення, Копія відповідної ухвали не пізніше наступного робочого дня після її постановлення надсилається поручителю, на якого було накладено грошове стягнення.

Домашній арешт (ст. 181 КПК України)

Домашній арешт – це запобіжний захід, який полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло. Суть цього обмеження полягає у тому, що орган досудового розслідування та (чи) суд точно знає місце знаходження підозрюваного (обвинуваченого), відтак має можливість забезпечити явку вказаної особи для проведення процесуальних дій та контролювати поведінку особи, виконання покладених на неї обов'язків.

Під житлом слід розуміти:

1) особистий будинок з усіма приміщеннями, які призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, а також ті приміщення, які хоча й не призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, але є складовою будинку;

2) будь-яке житлове приміщення, незалежно від форми власності, яке належить до житлового фонду і використовується для постійного або тимчасового проживання (будинок, квартира в будинку будь-якої форми власності, окрема кімната в квартирі тощо);

3) будь-яке інше приміщення або забудова, які не належать до житлового фонду, але пристосовані для тимчасового проживання (дача, садовий будинок тощо).

Під час обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту слід звертати увагу, що вжите законодавцем у ч. 5 ст. 181 КПК словосполучення «житло цієї особи» охоплює випадки, коли підозрюваний, обвинувачений:

1) є власником (співвласником) такого житла;

2) зареєстрований у такому житлі;

3) постійно або тимчасово проживає у такому житлі без реєстрації тощо.

Заборона залишати житло може бути визначена цілодобово або у певний період доби, наприклад у нічний час. Це вирішується слідчим суддею з урахуванням тяжкості вчинення злочину та обставин його вчинення, особи підозрюваного (обвинуваченого), зокрема самостійного проживання чи проживання з сім'єю, постійного місця роботи тощо.

Умовою застосування домашнього арешту є підозра чи обвинувачення у вчиненні злочину, за скоєння якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі.

О. П. Кучинська, досліджуючи питання застосування цього запобіжного заходу до прийняття КПК 2012 року, обґрунтовано вказувала, що суть зазначеного запобіжного заходу полягає в тому, що у разі його обрання (за рішенням суду) до «заарештованого» застосовуються такі види обмежень:

1. Заборона виходу з житла – повністю чи у певно визначений час.
2. Заборона телефонних переговорів, надсилання кореспонденції та використання засобів зв'язку.
3. Заборона спілкування з певним колом осіб і прийому, хто б це не був, у себе вдома.
4. Застосування електронних засобів контролю та покладення обов'язку завжди мати при собі ці засоби і забезпечувати їх роботу.
5. Покладення обов'язку відповідати на контрольні телефонні дзвінки чи інші сигнали контролю, телефонувати чи особисто з'являтися у визначений час до органів міліції чи інших органів, що здійснюють нагляд за поведінкою обвинуваченого.
6. Встановлення спостереження за обвинуваченим чи його житлом, а також охорона його житла чи відведеного йому для житла приміщення.
7. Інші подібні заходи, які забезпечують певну поведінку і не сувору ізоляцію від суспільства²⁰.

Отож, окреслювалось коло заборон для ізоляції особи шляхом попередження можливості перешкоджати провадженню досудового розслідування чи судового розгляду, продовження злочинної діяльності, ухилення від кримінального провадження та притягнення до кримінальної відповідальності.

Як і будь-яке рішення щодо застосування запобіжного заходу, оформляється ухвалою про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, після чого передається для виконання органу внутрішніх справ за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого.

Керівник ОВС доручає контролювати запобіжний захід уповноваженій особі від ОВС. Уповноважена особа ОВС повинна негайно прийняти ухвалу до виконання, поставити на облік особу, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, і повідомити про це слідчого суддю або суду. Доцільно про це проінформувати слідчого та (чи) прокурора – процесуального керівника.

Працівники ОВС, що контролюють дотримання підозрюваним (обвинуваченим) виконання вимог запобіжного заходу (домашній арешт), мають право:

- з'являтися в житло цієї особи залежно від того, чи запобіжний захід застосовано цілодобово чи у певний період доби, вказані візити можливі також і у нічний час;

²⁰ Кучинська О. П. Домашній арешт як запобіжний захід в кримінально-процесуальному законодавству / О. П. Кучинська // Адвокат. – № 7 (118). – 2010. – С. 17–19. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/advokat/2010_7/2010-7-kuchynska.pdf

– вимагати надати пояснення (і усні, і письмові) з питань, пов’язаних із виконанням покладених на підозрюваного (обвинуваченого) зобов’язань, визначених ч. 5 ст. 194 КПК України;

– використовувати електронні засоби контролю для забезпечення ефективності домашнього арешту.

Строк дії ухвали слідчого судді про тримання особи під домашнім арештом не може перевищувати два місяці. Цей строк завершується у відповідне число останнього місяця. Якщо закінчення строку, який обчислюється місяцями, припадає на той місяць, який не має відповідного числа, то строк завершується в останній день цього місяця. Також у цьому випадку не береться до уваги той день, від якого розпочинається строк.

За необхідності строк тримання особи під домашнім арештом може бути продовжений за клопотанням прокурора в межах строку досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 199 КПК України. Однак сукупний строк тримання особи під домашнім арештом під час досудового розслідування не може перевищувати шести місяців. Опісля закінчення цього строку ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту припиняє свою дію і запобіжний захід вважається скасованим. Окрема ухвала у цьому випадку не вимагається.

Застава (ст. 182 КПК України)

За загальним правилом, застава – це спосіб забезпечення зобов’язань. Застава як запобіжний захід полягає у внесенні коштів у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов’язків, під умовою звернення внесених коштів у дохід держави в разі невиконання цих обов’язків. Законом не передбачена можливість використовувати як предмет застави майно чи майнові права.

Порядок унесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу визначений Постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2012 року № 15²¹.

Суб’єктами внесення застави, відповідно до вимог закону, можуть бути:

- підозрюваний, обвинувачений;
- інша особа, яка діє від його імені;
- заставодавець: інша **фізична особа** – людина як учасник цивільних відносин чи **юридична особа** – організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, яка вносить кошти від свого імені.

Однак законом визначено застереження, що заставодавцем не може бути:

- юридична особа державної або комунальної власності. У державній власності є майно, зокрема грошові кошти, яке належить державі Україні. Від імені та в інтересах держави України право власності здійснюють органи

²¹ Про затвердження Порядку внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу: Постанова КМУ від 11 січня 2012 р. – № 15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15-2012-%D0%BF>

державної влади. Управління майном, що є у державній власності, здійснюється державними органами, а у випадках, передбачених законом, може здійснюватися іншими суб'єктами.

У комунальній власності є майно, зокрема грошові кошти, яке належить територіальній громаді. Управління майном, що є у комунальній власності, здійснюють безпосередньо територіальна громада та утворені нею органи місцевого самоврядування;

– юридична особа, що фінансується з місцевого, державного бюджету, бюджету Автономної Республіки Крим;

– юридична особа: господарські товариства, у статутному капіталі яких є частка державної, комунальної власності, або яка належить суб'єкту господарювання, що є у державній або комунальній власності.

Під час ухвалення рішення про застосування запобіжного заходу у вигляді застави необхідно виконати низку процесуальних дій.

Підозрюваному, обвинуваченому роз'яснюються його обов'язки, які на нього покладає слідчий, – суддя чи суд, відповідно до ч. 5 ст. 194 КПК України, і наслідки їх невиконання: звернення застави в дохід держави.

Заставадавцю роз'яснюється, у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюється чи обвинувачується особа, передбачене законом покарання за його вчинення – позбавлення волі, обов'язки із забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого та його явки за викликом, а також наслідки невиконання цих обов'язків.

Розмір застави визначається слідчим суддею, судом в ухвалі про застосування запобіжного заходу, з урахуванням обставин кримінального правопорушення, майнового та сімейного стану підозрюваного, обвинуваченого, інших даних про його особу та ризиків, передбачених ст. 177 КПК.

Розмір застави повинен достатньою мірою гарантувати виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків і не може бути завідомо непомірним для нього, що, своєю чергою, потребує вивчення матеріального становища особи.

Кримінальний процесуальний кодекс розмір застави визначає у таких межах:

1) щодо особи, підозрюваної чи обвинуваченої у вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості, – від одного до двадцяти розмірів мінімальної заробітної плати;

2) щодо особи, підозрюваної чи обвинуваченої у вчиненні тяжкого злочину, – від двадцяти до вісімдесяти розмірів мінімальної заробітної плати;

3) щодо особи, підозрюваної чи обвинуваченої у вчиненні особливо тяжкого злочину, – від вісімдесяти до трьохсот розмірів мінімальної заробітної плати.

Однак, у виняткових випадках, якщо слідчий суддя, суд установить, що застава у зазначених межах не здатна забезпечити виконання підозрюваним, обвинуваченим у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, покладе-

них на неї обов'язків, застава може бути призначена у розмірі, який перевищує вісімдесят чи триста розмірів мінімальної заробітної плати.

Застава вноситься у національній грошовій одиниці на спеціальний рахунок суду, який обрав такий запобіжний захід, відкритий в органах Казначейства в установленому законодавством порядку.

Підозрюваний, обвинувачений, який не тримається під вартою, не пізніше п'яти днів із дня обрання запобіжного заходу у вигляді застави зобов'язаний внести кошти на цей рахунок або забезпечити їх унесення заставодавцем. Підтвердженням унесення коштів на депозитний рахунок суду є платіжний документ із позначкою банку про виконання, який надається слідчому, прокурору або суду, який здійснює кримінальне провадження.

Зазначені дії можуть бути здійснені пізніше п'яти днів з дня обрання запобіжного заходу у вигляді застави, якщо на момент їх здійснення не буде ухвалено рішення про зміну запобіжного заходу. З моменту обрання запобіжного заходу у вигляді застави щодо особи, яка не тримається під вартою, зокрема до фактичного внесення коштів на відповідний рахунок, а також із моменту звільнення підозрюваного, обвинуваченого з-під варти внаслідок внесення застави, визначеної слідчим суддею, судом в ухвалі про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, підозрюваний, обвинувачений, заставодавець зобов'язані виконувати покладені на них обов'язки, пов'язані із застосуванням запобіжного заходу у вигляді застави.

Застава, що не була звернена в дохід держави, повертається підозрюваному, обвинуваченому, заставодавцю після припинення дії запобіжного заходу. Застава, внесена підозрюваним, обвинуваченим, може бути повністю або частково звернена судом на виконання вироку в частині майнових стягнень: погашення судових витрат, відшкодування шкоди, завданої злочином. Застава, внесена заставодавцем, може бути звернена судом на виконання вироку в частині майнових стягнень тільки за його згодою.

Застава повертається особі або заставодавцю у безготівковій формі на зазначений ними банківський рахунок, а у разі відсутності такого рахунку – готівкою через банки або підприємства поштового зв'язку.

Для повернення коштів, унесених як застава, особа чи заставодавець подає до органу Казначейства, в якому відкрито депозитний рахунок суду, на який було внесено заставу, такі документи:

- заяву особи чи заставодавця, в якій обов'язково зазначаються реквізити банківського рахунку, на який зараховуватимуться кошти, що підлягають поверненню, а у разі відсутності банківського рахунку – відомості про банк чи підприємство поштового зв'язку;

- засвідчену судом копію ухвали слідчого судді, суду, вироку суду, в якому міститься рішення про повернення застави;

- копію платіжного або іншого документа, що підтверджує факт унесення коштів як застави.

Повернення коштів, унесених як застава, здійснюється упродовж п'яти робочих днів із дня надходження зазначених документів до органу Казначейства.

У разі невиконання обов'язків заставодавцем, а також, якщо підозрюваний, обвинувачений, будучи належно повідомлений, не з'явився за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду без поважних причин чи не повідомив про причини своєї неявки, або якщо порушив інші покладені на нього при застосуванні запобіжного заходу обов'язки, визначені ч. 5 ст. 194 КПК України, застава звертається в дохід держави та зараховується до спеціального фонду Державного бюджету України й використовується у порядку, встановленому законом для використання коштів судового збору.

Питання про звернення застави в дохід держави вирішується слідчим суддею, судом за клопотанням прокурора або за власною ініціативою суду в судовому засіданні. Викликаються підозрюваний, обвинувачений, а також заставодавець, якщо такий був. Розгляд цього питання здійснюється в порядку, передбаченому для розгляду клопотань про обрання запобіжного заходу. Неприбуття в судові засідання зазначених осіб, які були належно повідомлені про місце та час розгляду питання, не перешкоджає проведенню судового засідання.

Звернення застави у дохід держави здійснюється на підставі копії ухвали слідчого судді, суду, вироку суду, в яких міститься рішення про звернення застави в дохід держави, прийняте у випадках, передбачених КПК України. Копія ухвали слідчого судді, суду, вироку суду впродовж п'яти днів із дня набрання ними законної сили надсилається слідчим суддею (судом), який їх постановив чи ухвалив, органу Казначейства, в якому відкрито депозитний рахунок суду, на який було внесено застава.

У разі звернення застави в дохід держави слідчий суддя, суд вирішує питання про застосування до підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді застави у більшому розмірі або іншого запобіжного заходу.

Тримання під вартою (ст. 183 КПК України)

Тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який полягає в обмеженні свободи особи та утриманні її в установі попереднього ув'язнення. Винятковість цього запобіжного заходу полягає в тому, що застосовується він тільки тоді, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 КПК України: переховування від органів досудового розслідування або суду, перешкоджання встановленню істини у кримінальному провадженні, продовження злочинної діяльності.

Установами для тримання осіб, щодо яких як запобіжний захід обрано тримання під вартою, є слідчі ізолятори Державної кримінально-виконавчої служби України, гауптвахти Військової служби правопорядку у Збройних силах України. В окремих випадках, що визначаються потребою в проведенні слідчих дій, ці особи можуть перебувати в ізоляторах тимчасового тримання²².

²² Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30 червня 1993 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3352-12/page>

Законодавець, попри необхідність доведення прокурором факту, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК України, вніс обмеження щодо застосування цього запобіжного заходу залежно від: тяжкості злочинів, яка визначається покаранням за його вчинення, факту судимості підозрюваного (обвинуваченого), виконання обов'язків за попереднього застосування запобіжного заходу, факту повідомлення про підозру у вчиненні іншого злочину, не з приводу якого застосовується тримання під вартою

Щодо особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тримання під вартою може застосовуватись виключно у разі, якщо прокурор доведе наявність одного чи декількох ризиків, передбачених ст. 177 КПК України, а також, якщо підозрюваний, обвинувачений не виконав обов'язки, покладені на нього при застосуванні іншого, раніше обраного, запобіжного заходу, зокрема визначеного у ч. 5 ст. 194 КПК України, або не виконав у встановленому порядку вимоги щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує.

Якщо підозрюваний раніше судимий за вчинення злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до трьох років, або у разі, якщо підозрюваний раніше не судимий та підозрюється у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до п'яти років, тримання під вартою може застосовуватись тільки тоді, якщо прокурор, крім наявності підстав, передбачених ст. 177 КПК України, доведе, що, перебуваючи на волі, ця особа переховувалася від органу досудового розслідування чи суду, перешкоджала кримінальному провадженню або їй повідомлено про підозру у вчиненні іншого злочину.

Також тримання під вартою може бути застосовано до раніше несудимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад п'ять років, і до раніше судимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад три роки за умови доведення неефективності застосування більш м'якого запобіжного заходу.

Слідчий суддя, суд під час постановлення ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою зобов'язаний визначити розмір застави, достатньої для забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим обов'язків, передбачених КПК, крім випадків, передбачених законом.

Також слід враховувати, що тримання під вартою може застосовуватися до неповнолітнього лише у разі, якщо він підозрюється або обвинувачується у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину. У разі взяття під варту неповнолітнього про це необхідно сповістити його батьків чи осіб, що їх замінюють: опікунів, піклувальників, адміністрацію установи де виховується неповнолітній.

Так, при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, враховуючи підстави та обставини, передбачені статтями 177 та 178 КПК України, слідчий суддя, суд має право не визначити розмір застави у кримінальному провадженні:

1) щодо злочину, вчиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування;

2) щодо злочину, який спричинив загибель людини;

3) щодо особи, стосовно якої у цьому провадженні вже обирався запобіжний захід у вигляді застави, проте був порушений нею.

В ухвалі слідчого судді, суду зазначаються, які обов'язки з передбачених статтею 194 КПК будуть покладені на підозрюваного, обвинуваченого у разі внесення застави, наслідки їх невиконання, обґрунтовується обраний розмір застави, а також можливість її застосування.

У разі внесення застави згідно з ухвалою слідчого судді, суду щодо особи, стосовно якої раніше було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, роз'яснення прав та обов'язків заставодавця здійснюються уповноваженою службовою особою місця ув'язнення.

Строк дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою або продовження строку тримання під вартою не може перевищувати шістдесят днів. Строк тримання під вартою враховується з моменту взяття під варту, а якщо взяттю під варту передувало затримання підозрюваного, обвинуваченого, – з моменту затримання. При обчисленні строку днями строк завершується о двадцять четвертій годині останнього дня строку. Також слід врахувати, що береться до уваги той день, від якого розпочинається строк тримання під вартою.

У строк тримання під вартою включається час перебування особи в медичному закладі під час проведення стаціонарної психіатричної експертизи. У разі повторного взяття під варту особи в тому ж кримінальному провадженні строк тримання під вартою обчислюється з урахуванням часу тримання під вартою раніше.

КПК України визначено можливість продовження строку тримання під вартою слідчим суддею. Таке рішення можливе лише в межах строку досудового розслідування в порядку, передбаченому КПК. Сукупний строк тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого під час досудового розслідування не повинен перевищувати:

1) шести місяців – у кримінальному провадженні щодо злочинів невеликої або середньої тяжкості;

2) дванадцяти місяців – у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів.

Щодо порядку продовження строку тримання під вартою, то для продовження строку тримання під вартою слідчий з погодженням із прокурором чи прокурор звертається до слідчого судді чи суду з клопотанням не пізніше ніж за п'ять днів до закінчення дії попередньої ухвали про тримання під вартою.

Клопотання про продовження строку тримання під вартою подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування.

Окрім загальних вимог щодо клопотання про застосування запобіжного заходу, клопотання про продовження строку тримання під вартою повинно містити:

1) виклад обставин, які свідчать про те, що заявлений ризик не зменшився або з'явилися нові ризики, які виправдовують тримання особи під вартою;

2) виклад обставин, які перешкоджають завершенню досудового розслідування до закінчення дії попередньої ухвали про тримання під вартою.

Слідчий суддя зобов'язаний розглянути клопотання про продовження строку тримання під вартою до закінчення строку дії попередньої ухвали згідно з правилами, передбаченими для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу.

Слідчий суддя зобов'язаний відмовити у продовженні строку тримання під вартою, якщо прокурор, слідчий не доведе, що обставини щодо наявних ризиків та обставин, що перешкоджають провадженню та завершенню досудового розслідування, виправдовують подальше тримання підозрюваного, обвинуваченого під вартою.

За наявності обґрунтованого доведення з боку прокурора потреби продовження тримання під вартою слідчий суддя чи суд постановляє ухвалу про продовження строку тримання під вартою в межах визначених законом строку.

В інших випадках особа, що тримається під вартою, підлягає звільненню.

Підставами для звільнення з-під варти є:

- скасування запобіжного заходу;
- зміна запобіжного заходу;
- внесення застави, визначеної слідчим суддею, судом в ухвалі про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою;
- закінчення строку дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою або закінчення передбаченого законом строку тримання під вартою як запобіжного заходу, якщо цей строк не продовжено в установленому законом порядку;
- закінчення максимального строку тимчасового або екстрадиційного арешту, передбаченого КПК України;
- припинення (скасування) тимчасового або екстрадиційного арешту;
- звільнення особи з-під екстрадиційного арешту судом.

Звільнення особи з-під варти в разі скасування або зміни цього запобіжного заходу провадить начальник установи попереднього ув'язнення на підставі ухвали слідчого судді, ухвали або вироку суду.

Начальник установи попереднього ув'язнення зобов'язаний негайно звільнити з-під варти підозрюваного, обвинуваченого, стосовно якого на день закінчення строку дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою або закінчення строку тримання під вартою, встановленого КПК України, не

надійшла ухвала слідчого судді, суду про продовження такого строку. Начальник установи попереднього ув'язнення надсилає повідомлення особі чи органу, які здійснюють кримінальне провадження, та відповідному прокурору, який здійснює нагляд за дотриманням законів під час проведення досудового розслідування.

Начальник установи попереднього ув'язнення зобов'язаний негайно звільнити особу з-під варти у разі закінчення максимального строку тимчасового арешту, передбаченого частиною першою статті 583 КПК України, повідомивши про це прокурора та суд, що ухвалив рішення про застосування тимчасового арешту. За п'ять днів до закінчення максимального строку тимчасового арешту начальник установи попереднього ув'язнення зобов'язаний надіслати прокурору та суду, що прийняв рішення про застосування тимчасового арешту, повідомлення про день його закінчення.

Начальник установи попереднього ув'язнення зобов'язаний негайно звільнити особу з-під варти в разі закінчення максимального строку екстрадиційного арешту, передбаченого КПК України, повідомивши про це прокурора Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя чи його заступника, а також суд, що ухвалив рішення про застосування екстрадиційного арешту. За десять днів до закінчення максимального строку екстрадиційного арешту начальник установи попереднього ув'язнення зобов'язаний надіслати прокурору Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя чи його заступнику, а також суду, який прийняв рішення про застосування екстрадиційного арешту, повідомлення про день його закінчення.

Звільнення особи з-під варти в разі припинення тимчасового чи екстрадиційного арешту провадить начальник установи попереднього ув'язнення на підставі постанови прокурора Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя чи його заступника, відповідно до статті 586 КПК України.

Начальник установи попереднього ув'язнення зобов'язаний звільнити з-під варти підозрюваного, обвинуваченого після внесення застави, визначеної слідчим суддею, судом в ухвалі про застосування до такої особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Після отримання документа, що підтверджує внесення застави, та його перевірки начальник установи попереднього ув'язнення зобов'язаний негайно звільнити з-під варти особу та повідомити про це усно і письмово слідчого, прокурора та слідчого суддю, а якщо застава внесена під час судового провадження, – прокурора та суд. Перевірка документа, що підтверджує внесення застави, не може тривати більше одного робочого дня.

Вирок або ухвала про звільнення особи, взятої під варту, підлягає виконанню негайно після їх надходження до місця попереднього ув'язнення.

Передання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд (ст. 493 КПК України)

Крім запобіжних заходів, передбачених статтею 176 КПК України, щодо неповнолітніх підозрюваних чи обвинувачених може застосовуватися такий запобіжний захід, як передання їх під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників,

а щодо неповнолітніх, які виховуються у дитячій установі, – передання їх під нагляд адміністрації цієї установи.

Цей запобіжний захід, його застосування і забезпечення виконання підозрюваним чи обвинуваченим покладених на нього обов'язків подібний до особистої поруки із застереженням, що поручителем у цьому випадку є чітко визначена законом категорія осіб: батьки, опікуни, піклувальники або адміністрація дитячої установи, у якій виховується неповнолітній.

З огляду на вимоги чинного законодавства, на кожного з батьків покладається однакова відповідальність за виховання, навчання і розвиток дитини. Батьки або особи, які їх замінюють, мають право і зобов'язані виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, духовний і моральний розвиток, навчання, створювати належні умови для розвитку її природних здібностей, поважати гідність дитини, готувати її до самостійного життя та праці²³. Поручителями щодо неповнолітнього у якого є батько та матір, мають бути двоє батьків, у разі неповної сім'ї – складається з матері або батька – один із батьків; якщо батьків немає, дитина є сиротою, позбавлена батьківського піклування, поручителем виступають опікуни, якщо підозрюваний, обвинувачений у віці до чотирнадцяти років, чи піклувальники, якщо підозрюваний, обвинувачений у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Якщо такі відсутні, то поручителем може бути представник адміністрації навчального закладу, де виховується неповнолітній. У такому разі забезпечувати виконання покладених на підозрюваного (обвинуваченого) обов'язків входить у компетенцію керівника установи чи іншого уповноваженого представника адміністрації.

Суть запобіжного заходу полягає у взятті на себе будь-ким із зазначених осіб або представником адміністрації дитячої установи письмового зобов'язання забезпечити прибуття неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду на першу вимогу за умови відсутності поважних причин неприбуття, а також його належну поведінку: виконання обов'язків, що покладаються на неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого, убезпечення від учинення ризиків, визначених ст. 177 КПК України.

Для застосування цього запобіжного заходу, окрім клопотання, що має відповідати вимогам, визначеним кримінальним процесуальним законодавством, слідчому судді чи суду необхідно надати згоду осіб, які здійснюватимуть нагляд, і згоду неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого. Залежно від ініціатора застосування цього запобіжного заходу, сторони обвинувачення чи захисту мають зібрати відомості про особу батьків, опікунів або піклувальників, їхні стосунки з неповнолітнім, щоб упевнитися у тому, що вказані особи можуть належно здійснювати нагляд за неповнолітнім, переконатися у відсутності перешкод для виконання вказаними особами статусу поручителя: відсутність судимості, фактів притягнення до кримінальної відповідальності, вчинення щодо членів сім'ї насильницьких дій, зловживання алкогольними

²³ Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року.

напоями, вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, перебування на обліку у психіатрів, нарколога тощо.

З цією метою можуть використовуватись фактичні дані, які застосовуються для з'ясування умов життя та виховання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого:

1) склад сім'ї неповнолітнього, взаємини між дорослими членами сім'ї, дорослими і дітьми, ставлення батьків до виховання неповнолітнього, форми контролю за його поведінкою, морально-побутові умови сім'ї;

2) обстановку в школі чи іншому навчальному закладі або на виробництві, де навчається або працює неповнолітній, його ставлення щодо навчання чи роботи, взаємини з вихователями, учителями, однолітками, характер і ефективність виховних заходів, які раніше застосовувалися до нього;

3) зв'язки і поведінку неповнолітнього поза домом, навчальним закладом і роботою.

Під час відібрання зобов'язання про взяття під нагляд батьки, опікуни, піклувальники, адміністрація дитячої установи попереджаються про:

– характер підозри чи обвинувачення неповнолітнього: обставини вчинення кримінального правопорушення, кваліфікацію вчиненого діяння, обставини, що обтяжують чи пом'якшують покарання, розмір шкоди, завданої злочином, і заявлений з цього приводу цивільний позов тощо;

– відповідальність у разі порушення взятого на себе зобов'язання: на батьків, опікунів і піклувальників може накладатись грошове стягнення від двох до п'яти розмірів мінімальної заробітної плати.

Однак особа, яка зобов'язалася про нагляд, має право відмовитися від подальшого виконання цього зобов'язання, заздалегідь повідомивши про це орган досудового розслідування, прокурора чи суд, при цьому забезпечивши явку неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого до органу досудового розслідування, прокурора чи суд.

Запобіжні заходи щодо особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування (ст. 508 КПК)

Указана категорія запобіжних заходів застосовується у кримінальних провадженнях щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Ці заходи застосовуються лише за наявності достатніх підстав вважати, що:

– особа вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність, у стані неосудності, тобто у стані, коли вона не могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки;

– особа вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але захворіла на психічну хворобу до постановлення вироку.

Законом визначено два види запобіжних заходів, які підлягають застосуванню щодо осіб, що можуть бути чи визнані неосудними:

1) передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом;

2) поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку.

Ці запобіжні заходи застосовуються виключно судом щодо особи з моменту встановлення підстав уважати, що у неї розлад психічної діяльності чи особа страждає на психічну хворобу у момент кримінального провадження. У такому випадку слідчий чи прокурор на стадії досудового розслідування виніс постанову, суд на стадії судового розгляду – ухвалу про зміну порядку кримінального провадження і продовжує його згідно з правилами, передбаченими главою 39 КПК «Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру».

Передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом устанавлюється для захисту особистих і майнових прав та інтересів повнолітніх осіб, які за станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої права і виконувати обов'язки і є порукою з боку опікуна (опікунів), близьких родичів чи членів сім'ї за належну поведінку особи, взятої під опіку.

Згідно з правилами опіки та піклування, опікуну рекомендовано проживати разом із підопічним²⁴.

У цьому випадку близькі родичі та члени сім'ї – це чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, зокрема особи, які спільно проживають, але не у шлюбі.

Опікун – особа, що здійснює опіку: заходи щодо захисту особистих і майнових прав та інтересів повнолітніх осіб, які за станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої права і виконувати свої обов'язки.

Під час виконання цього запобіжного заходу застосовується амбулаторна психіатрична допомога особі, яка надається лікарем-психіатром примусово за рішенням суду.

На опікунів, піклувальників, близьких родичів чи членів сім'ї покладається обов'язок забезпечувати належну поведінку особи, створення умов для психіатричної допомоги, що охоплює обстеження стану психічного здоров'я осіб на підставах і в порядку, передбачених законом, профілактику, діагностику психічних розладів, лікування, нагляд, догляд, медико-соціальну реабілітацію осіб, які страждають на психічні розлади, в амбулаторних умовах. Для цього вказана категорія осіб забезпечує доставлення особи до лікаря-психіатра, який повинен оглядати цю особу не рідше одного разу на місяць, а комісія лікарів-психіатрів – не рідше одного разу на 6 місяців для вирішення

²⁴ Про затвердження Правил опіки та піклування: Наказ № 34/166/131/88 від 26.05.99; Державний комітет України у справах сім'ї та молоді Міністерства освіти України; Міністерство охорони здоров'я України; Міністерство праці та соціальної політики України.

питання про продовження чи припинення надання їй такої допомоги, зокрема про надання стаціонарної психіатричної допомоги.

Залежно від характеру та перебігу психічних розладів здійснюються заходи, які іменуються диспансеризацією, – організація роботи психіатричних закладів стосовно систематичного нагляду за перебігом психічного розладу в особи, яка страждає на психічний розлад, шляхом надання амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку за рішенням суду. Диспансеризація здійснюється у вигляді диспансерного нагляду.

Диспансерний нагляд – це комплекс заходів під час надання амбулаторної психіатричної допомоги, який здійснюється лікарем-психіатром шляхом визначення особи, яка страждає на психічний розлад, терміну (дати та часу) відвідувань психіатричного закладу, запрошення її на психіатричний огляд, а також відвідувань удома примусово за рішенням суду, з метою безперервного систематичного спостереження за перебігом психічного розладу, умовами життя та соціального функціонування особи, здійснення необхідних профілактичних, діагностичних, лікувальних і реабілітаційних заходів, спрямованих на покращання або відновлення стану психічного здоров'я.

Опікун над психічно хворим, у разі виникнення небезпеки для свого життя і здоров'я або інших, повинен сповістити про це районний (міський) відділ внутрішніх справ і вжити заходів щодо направлення підопічного в психіатричну лікарню для лікування – зміна на більш суворий запобіжний захід – поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку.

Поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку

У цьому випадку реалізується форма обмежень за прикладом надання стаціонарної психіатричної допомоги, що охоплює обстеження стану психічного здоров'я осіб на підставах та в порядку, передбачених законом, діагностику психічних розладів, лікування, нагляд, догляд, медико-соціальну реабілітацію осіб, які страждають на психічні розлади, і надається в стаціонарних умовах понад 24 години підряд.

Така особа госпіталізується до психіатричного закладу, якщо її обстеження або лікування можливі лише в стаціонарних умовах, та за встановлення в особи тяжкого психічного розладу, внаслідок чого вона:

- вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що становлять безпосередню небезпеку для неї чи інших;

- неспроможна самотійно задовольняти свої основні життєві потреби на рівні, який забезпечує її життєдіяльність.

13. ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ БЕЗ УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ, СУДУ

Відповідно до вимог ч. 2 ст. 176 КПК України, тимчасовим запобіжним заходом є затримання особи, яке застосовується з підстав та в порядку, визначених КПК України.

Згідно зі ст. 29 Конституції України, ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом. У разі нагальної необхідності запобігти злочинові чи його припинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого упродовж сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо впродовж сімдесяти двох годин із моменту затримання їй не вручено вмотивоване рішення суду про тримання під вартою. У цьому випадку власне йдеться про затримання як тимчасовий запобіжний захід.

Статтею 5 «Право на свободу та особисту недоторканність» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визначено, що кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом, зокрема, коли законний арешт або затримання особи, здійснено з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення, або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення.

Також це положення викладено у ст. 29 Конституції України та засаді кримінального провадження «Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність» з урахуванням того, що затримувати особу можна у випадках, передбачених законом, зокрема КПК України.

Право на таке затримання має кожна особа, яка використовує його з позиції необхідності виконання громадянського обов'язку, захисту своїх прав, свобод і законних інтересів.

Кримінальним кодексом України, зокрема ст. 38 «Затримання особи, що вчинила злочин», визначено, що не визнаються злочинними дії потерпілого та інших осіб безпосередньо після вчинення посягання, спрямовані на затримання особи, яка вчинила злочин, і доставлення її відповідним органам влади, якщо при цьому не було допущено перевищення заходів, необхідних для затримання такої особи. Однак перевищенням заходів, необхідних для затримання злочинця, визнається умисне заподіяння особі, що вчинила злочин, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці затримання злочинця. Перевищення заходів, необхідних для затримання

злочинця, має наслідком відповідальність лише у випадках, спеціально передбачених у ст.ст. 118 та 124 КК України.

Уповноважена службова особа зобов'язана вжити заходів щодо виявлення, припинення та запобігання правопорушення та відвернення його наслідків, незалежно від часу, місця, особи вчинення правопорушення. Щодо правопорушника, то він може бути затриманий, якщо на це є підстави і немає заборон, визначених законом. Так, згідно із гл. 37 КПК «Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб» затримання судді (або обрання стосовно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи домашнього арешту) до ухвалення обвинувального вироку судом не може бути здійснено без згоди Верховної Ради України. Затримання народного депутата України чи огляд його особистих речей і багажу, транспорту, жилого чи службового приміщення допускаються лише у разі, якщо Верховною Радою України надано згоду на притягнення його до кримінальної відповідальності.

За винятком визначеної категорії осіб, кожен має право затримати без ухвали слідчого судді, суду будь-яку особу:

1) під час вчинення або замаху на вчинення кримінального правопорушення. У цьому випадку особа, що затримує правопорушника, є очевидцем цього правопорушення (можливо, жертвою його вчинення), фактично припиняє протиправні дії особи. Зауважимо, що замахом на злочин є вчинення особою з прямим умислом діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК України, якщо злочин не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі. Підстав затримувати особу за вчинення готування до кримінального правопорушення (злочину) у КПК України не передбачено. Відтак особа не може бути затримана за дії, спрямовані на підшукування або пристосування засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змову на вчинення злочину, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення злочину, якщо ці діяння не містять ознаки закінченого злочину чи замаху на його вчинення;

2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні. У цьому випадку законом фактично вказується, що скоєно закінчений злочин, однак особа, що затримує правопорушника, здійснює цю дію безпосередньо після вчинення злочину, зокрема, будучи очевидцем, не встигла, не змогла припинити злочин на стадії замаху. Затримання здійснюється на місці вчинення злочину чи в іншому місці, коли особа, що вчинила злочин, з місця його вчинення втікає, а особа, що затримує правопорушника, безпосередньо його переслідує з місця вчинення до місця затримання. Час переслідування значення не має. При цьому особа, що затримує правопорушника, постійно візуально його бачить, відтак ототожнює затриманого з особою, яка вчинила злочин.

Кримінальним процесуальним законодавством визначено, що кожен, хто не є уповноваженою службовою особою (особою, якій законом надано право здійснювати затримання) і затримав відповідну особу в порядку, передбаченому ч. 2 ст. 207 КПК України «Законне затримання», несе низку обов'язків, серед яких:

- негайно доставити затриману особу до уповноваженої службової особи;
- якщо це фізично неможливо, негайно повідомити уповноважену службову особу про факт затримання та місце знаходження особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

Уповноважена службова особа теж наділена повноваженнями затримувати особу, підозрювану у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді.

Умовою такого затримання є підозра у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, за винятком положень, викладених ч. 2 ст. 208 КПК України. Підстави затримання, визначені у ч. 1 ст. 208 КПК України, є виключними:

1) якщо цю особу застали під час учинення злочину або замаху на його вчинення (аналогічно підставі затримання, визначеній ч. 2 ст. 207 КПК України «законне затримання», за винятком дотримання вказаної умови – вчинення злочину, за який у КК України передбачено покарання у виді позбавлення волі). У цьому випадку уповноважена службова особа є очевидцем вчинення злочину чи замаху на його вчинення. В разі виявлення цього злочину уповноважена службова особа затримує правопорушника негайно з метою припинення злочину, вживає заходів щодо запобігання чи попередження настання шкідливих наслідків, якщо це можливо;

2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, зокрема потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин. У цьому випадку уповноважена службова особа очевидцем вчинення злочину, як правило, не виступає, адже мала б попередити вчинення злочину чи запобігти йому. Очевидцем злочину уповноважена службова особа виступає у тих ситуаціях, коли злочин учиняється на відстані і раптово, що його попередити чи припинити на стадії замаху неможливо. Як правило, ця підстава затримання застосовується, коли уповноважена службова особа прибула на місце вчинення злочину чи на місце виклику й інформацію про факт вчинення злочину й особу, яка його вчинила, отримує від очевидців. Затримання у цьому випадку можливе: після законного затримання очевидцями чи за їх інформацією уповноваженою службовою особою, яка безпосередньо прибула на місце вчинення злочину.

Щодо сукупності очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події, які вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин, то це можуть бути: тілесні пошкодження, пошкодження одягу у підозрюваного, наявність на його одязі чи тілі слідів крові, біологічних інших речовин, наявність у цієї особи зброї чи інших предметів, пристосованих для заподіяння тілесних ушкоджень, чи

предметів, що могли використовуватись (застосовуватись) як знаряддя чи засоби вчинення злочину.

Крім того, уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, винятково у двох випадках:

- якщо підозрюваний не виконав обов’язки, покладені на нього при обранні запобіжного заходу;

- якщо не виконав у встановленому порядку вимоги щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує.

У такому разі затримання у розумінні ст. 208 КПК України застосовується як альтернатива затримання з метою приводу для вирішення питання про застосування тримання під вартою чи для вирішення питання про застосування іншого запобіжного заходу

За підсумками затримання визначена законом категорія суб’єктів: уповноважена службова особа, слідчий, прокурор може здійснити обшук затриманої особи. Ухвалення рішення у формі ухвали слідчого судді не потрібне.

Необхідно запросити не менше двох незаінтересованих осіб – понятих, якими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження. В перспективі зазначені особи можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної слідчої (розшукової) дії.

Для участі в проведенні обшуку може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, представник та інші учасники кримінального провадження. З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в обшуку має право запросити спеціалістів.

Обшук повинен здійснюватися в обсязі, необхідному для досягнення його мети, – виявлення та фіксація відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення. Тому обшук особи проводиться, коли є достатні підстави вважати, що вони переховують при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження. Обшук особи повинен бути здійснений особами тієї ж статі.

Під час обшуку особи, що його проводять, мають право здійснювати вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, виготовляти графічні зображення окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки. Предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від того, чи стосуються кримінального провадження, за фактом якого затримано особу.

Виявлене під час особистого обшуку майно:

- 1) підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та (або) зберегли на собі його сліди;

2) надані особі з метою схилити її до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та (або) матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи як винагорода за його вчинення;

3) є предметом кримінального правопорушення, пов'язаного з їх незаконним обігом;

4) набуті в результаті вчинення кримінального правопорушення, доходи від них, або на які було спрямоване кримінальне правопорушення, слід вважати тимчасово вилученим, за винятком тих, що вилучені законом з обігу.

Уповноважена службова особа, що здійснила затримання, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього рідною чи мовою, якою особа вільно володіє, підстави затримання: зокрема ті, які передбачені ст.ст. 207, 208 КПК України, та у вчиненні якого злочину ця особа підозрюється, відтак визначити первинну кваліфікацію вчиненого особою діяння. Якщо особа не розуміє мову, якою здійснюється провадження, у такому разі необхідно залучити перекладача.

З цього моменту особа реалізовує своє право на захист, яке полягає у наданні їй можливості збирати і подавати докази, брати особисту участь у кримінальному провадженні, користуватися правовою допомогою захисника, а також реалізовувати інші процесуальні права, передбачені КПК України.

У цьому випадку уповноважена службова особа, слідчий, прокурор, зобов'язані роз'яснити:

– **право мати захисника** – відповідно до якого особа має право самостійно запросити собі захисника чи скористатись правом на безоплатну правову допомогу – що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел;

У цьому випадку йдеться про безоплатну вторинну правову допомогу, що є видом державної гарантії, яка полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя та охоплює такі види правових послуг:

1) захист від обвинувачення;

2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;

3) складання документів процесуального характеру.

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу», право на цей вид правової допомоги в частині захисту від обвинувачення мають особи, які затримані за підозрою у вчиненні злочину²⁵.

– **отримувати медичну допомогу**. Згідно із Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», медична допомога – це діяльність

²⁵ Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3460-17/page2>

професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами. Відповідно до цього закону кожному гарантується право на кваліфіковану медичну допомогу та надання всім громадянам гарантованого рівня цієї допомоги. Отже, затриманий має право на його огляд медичним працівником для діагностики стану здоров'я, вжиття заходів для профілактики захворювання та лікування в обсязі, передбаченому у установах утримання затриманих.

Також затриманий має право на екстрену медичну допомогу, яка полягає у здійсненні працівниками системи екстреної медичної допомоги відповідно до законодавства невідкладних організаційних, діагностичних і лікувальних заходів, спрямованих на врятування і збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я²⁶.

У разі необхідності затриманий має право на домедичну допомогу, суть якої полягає у невідкладних діях та організаційних заходах, спрямованих на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, та відповідно до закону зобов'язані здійснювати такі дії та заходи. До таких осіб, зокрема, належать працівники органів та підрозділів міліції;

– **давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього.** Давання показання чи пояснення особи розглядається законом як право, що реалізується через призму засад забезпечення права на захист, презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини, змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості. Отож, особа, яка дає пояснення з приводу затримання, що фіксується у протоколі затримання чи показання, які вона дає під час допиту як підозрюваного, незалежно від визнання чи невизнання вини у вчиненні діяння, за яке підозрюється, має розглядатись із позиції права на захист, не може без перевірки лягати в основу повідомлення про підозру. Особа не може бути змушена давати пояснення чи показання. Будь-які пояснення, які висловила затримана особа на вимогу уповноваженої законом особи, слід розглядати як пояснення підозрюваного з приводу затримання, і ці пояснення не можуть використовуватись у процесі доказування як визнання вини чи підтвердження обставин, які підлягають доказуванню, якщо особа, яка їх надає, не знає, чи є підстави вважати, що ці пояснення вона надає як затримана особа. Відмова особи, що затримана за підозрою у вчиненні злочину, не може розг-

²⁶ Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 5 липня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5081-17/page2>

лядатись як намагання уникнути від кримінальної відповідальності та як обставина, що обтяжує відповідальність;

– **негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування.** У разі затримання особи за підозрою у вчиненні злочину уповноважена службова особа зобов'язана негайно, але не пізніше як через дві години після затримання або арешту (взяття під варту) осіб, повідомляє про їх місцеперебування родичам та у разі заявлення усної або письмової вимоги – захиснику, а також адміністрації за місцем роботи чи навчання. Для цього затриманий повинен вказати, кого необхідно повідомити про його затримання, надати контактні дані. За неможливості повідомити визначену затриманим особу, про це затриманий інформується, йому пропонують вказати інших осіб, яких необхідно повідомити про його затримання.

Якщо уповноважена службова особа, що здійснила затримання, має підстави для обґрунтованої підозри, що за повідомлення про затримання ця особа може зашкодити досудовому розслідуванню. Вона може здійснити таке повідомлення самостійно, проте без порушення вимоги щодо його негайності.

У разі затримання неповнолітньої особи уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це її батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування.

У разі затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це відповідний розвідувальний орган.

Уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги. У разі неприбуття в установлений законодавством строк захисника, призначеного органом (установою), уповноваженим законом на надання безоплатної правової допомоги, уповноважена службова особа негайно повідомляє про це відповідний орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги;

– **вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інших процесуальних прав, передбачених КПК України.** Відповідно до закону затриманий має право звертатись до прокурора, слідчого судді з вимогою перевірити правомірність та обґрунтованість його затримання. Прокурор цю вимогу виконує відповідно до функції здійснення нагляду за дотриманням прав і законних інтересів особи та нагляду за дотриманням законності під час провадження досудового розслідування, слідчий суддя – з позиції виконання судового контролю, зокрема відповідно до вимог ст. 206 КПК України.

Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, складається протокол.

Протокол повинен містити такі відомості: назву документу, дату та місце складання, особу, яка складає протокол затримання (прізвище, ім'я, по батькові,

посада); перелік осіб, які здійснили затримання, були присутні під час затримання (прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання); інформацію про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, умови та порядок їх використання; місце, дату і точний час (година і хвилини) затримання відповідно до положень статті 209 КПК України; підстави затримання; отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, зокрема виявлені та/або надані речі і документи в результаті особистого обшуку, способи їх ідентифікації; клопотання, заяви чи скарги затриманого, якщо такі надходили; його пояснення з приводу затримання; повний перелік процесуальних прав та обов'язків затриманого; спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу; зауваження і доповнення до письмового протоколу з боку учасників процесуальної дії.

Протокол про затримання підписує особа, яка його склала, і затриманий.

Якщо затримана особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, то ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника, який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою.

Якщо особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії, відмовилася підписати протокол, про це зазначається в протоколі. Такій особі надається право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання, які заносяться до протоколу. Факт відмови особи від підписання протоколу, а також факт надання письмових пояснень особи щодо причин такої відмови засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності – понятих.

Копія протоколу негайно під підпис вручається затриманому, а також надсилається прокурору.

Затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним своїх службових обов'язків і пов'язані з цим особистий обшук та огляд його речей застосовуються тільки в присутності офіційних представників цього органу.

Зауважимо, що особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через виконання наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Тому момент затримання, очевидно, в часі швидше, ніж складання протоколу.

Уповноважена службова особа, що здійснила затримання чи якій затриманого доставили, відповідно до вимог ч. 2 ст. 207 КПК України, зобов'язана доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвили-

ни) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством: дані про затриманого, підстави затримання тощо

Про кожне затримання уповноважена службова особа одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідальних осіб у підрозділі органу досудового розслідування.

У підрозділі органу досудового розслідування мають бути призначені одна або декілька службових осіб, відповідальних за перебування затриманих. Відповідальними за перебування затриманих не можуть бути слідчі.

Службова особа, відповідальна за перебування затриманих, зобов'язана:

- 1) негайно зареєструвати затриманого;
- 2) роз'яснити затриманому підстави його затримання, права і обов'язки;
- 3) звільнити затриманого негайно після зникнення підстави для затримання або спливу строку для затримання, передбаченого статтею 211 КПК України;

- 4) забезпечити належне поводження із затриманим і дотримання його прав, передбачених Конституцією України, КПК та іншими законами України;

- 5) забезпечити запис усіх дій, що проводяться із залученням затриманого, зокрема час їх початку та закінчення, а також осіб, які проводили такі дії або були присутні за проведення таких дій;

- 6) забезпечити невідкладне надання належної медичної допомоги та фіксацію медичним працівником будь-яких тілесних ушкоджень або погіршення стану здоров'я затриманого. До осіб, що надають затриманому медичну допомогу, за його бажанням може бути допущена конкретна особа, що має право на зайняття медичною діяльністю.

Згідно з Наказом МВС України від 09.08.2012 № 686, службова особа, відповідальна за перебування затриманих, – це особа рядового або молодшого начальницького складу органів внутрішніх справ, основним завданням якої є здійснення контролю за дотриманням іншими службовими особами прав затриманого, а також безпосереднє забезпечення цих прав.

Окрім повноважень, визначених у КПК, ця особа повинна:

- вести обліки затриманих слідчими осіб, які підозрюються в учиненні злочину, а також підозрюваних, яким обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;

- щоденно письмово доповідати керівнику органу досудового розслідування про стан дотримання прав осіб, затриманих за підозрою в учиненні злочину;

- під час реєстрації затриманого перевіряти наявність видимих тілесних ушкоджень на його тілі. За наявності підстав забезпечити невідкладне надання належної медичної допомоги та фіксацію тілесних ушкоджень медичним працівником;

- у разі звернення до неї затриманого про застосування насильства під час затримання зафіксувати його заяву та прийняти її в письмовому вигляді;

– завчасно, але не пізніше трьох годин до завершення 24-годинного строку з моменту затримання, інформувати керівника органу досудового розслідування про необхідність звільнення затриманого в разі невручення йому повідомлення про підозру; також не пізніше трьох годин до завершення 60-годинного строку з моменту затримання інформувати керівника органу досудового розслідування про необхідність звільнення затриманого в разі недовставлення його до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно нього запобіжного заходу;

– не допускати до затриманих працівників оперативних підрозділів, інших службових осіб органів внутрішніх справ без письмового дозволу слідчого, який розслідує кримінальне провадження, або прокурора, який здійснює процесуальне керівництво.

На слідчого покладено обов'язок провести перевірку для вирішення питання про відповідальність осіб у разі наявності підстав для обґрунтованої підозри, що доставлення затриманої особи тривало довше, ніж необхідно.

Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати сімдесят дві години з моменту затримання, який визначається ст. 209 КПК України, тобто коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин із моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до слідчого судді для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу. Якщо особа не буде доставлена до суду чи буде доставлена із порушенням 60-годинного строку, то вона підлягає звільненню. Рішення про звільнення ухвалює орган досудового розслідування: прокурор, що здійснює процесуальне керівництво, чи слідчий, що здійснює провадження досудового розслідування. Також особа має бути звільнена, якщо упродовж 24 годин із моменту затримання їй не вручено повідомлення про підозру в порядку, передбаченому ст.ст. 277, 278 КПК України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Що таке заходи забезпечення кримінального провадження?
2. Вкажіть ознаки заходів забезпечення кримінального провадження.
3. Які є види заходів кримінального провадження?
4. Назвіть підстави застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
5. Назвіть умови застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
6. За якими критеріями можна класифікувати заходи забезпечення кримінального провадження у науці кримінального процесу?
7. Що є метою застосування заходів забезпечення кримінального провадження?
8. Який порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження?
9. Який зміст ухвали слідчого судді (суду) про застосування заходу забезпечення кримінального провадження?
10. В чому полягає виклик слідчим, прокурором, судовий виклик?
11. Які способи виклику ви знаєте?
12. Який зміст повістки про виклик?
13. Які є поважні причини неприбуття до уповноваженої посадової особи чи органу за викликом?
14. Які наслідки неявки за викликом?
15. Що таке привід у кримінальному провадженні?
16. Ким приймається рішення про привід?
17. Які особи не підлягають приводу?
18. Хто може застосувати привід?
19. Який порядок виконання приводу?
20. Що таке накладення грошового стягнення у кримінальному провадженні?
21. В чому полягає накладення грошового стягнення?
22. Які розміри грошового стягнення?
23. Хто приймає рішення про накладення грошового стягнення?
24. Що таке тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом у кримінальному провадженні, в чому воно полягає?
25. У користуванні яких спеціальних прав може бути позбавлена особа у кримінальному провадженні?
26. Який порядок вирішення питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом?
27. Який строк тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом?
28. Що таке відсторонення від посади у кримінальному провадженні?
29. Який порядок відсторонення від посади у кримінальному провадженні осіб, які наділені окремими імунітетами?
30. Який порядок виконання відсторонення від посади у кримінальному провадженні?

31. Що таке тимчасовий доступ до речей і документів, у чому воно полягає?
32. Хто приймає рішення про тимчасовий доступ до речей і документів?
33. Який порядок виконання тимчасового доступу до речей і документів?
34. Що таке тимчасове вилучення майна у кримінальному провадженні, в чому воно полягає?
35. Яке майно, речі, документи можуть бути вилучені у кримінальному провадженні?
36. Який порядок тимчасового вилучення майна у кримінальному провадженні?
37. Що таке арешт майна у кримінальному провадженні, в чому воно полягає?
38. Яке майно може бути піддане арешту у кримінальному провадженні?
39. Який порядок виконання арешту у кримінальному провадженні?
40. Що таке запобіжні заходи у кримінальному провадженні?
41. Яка мета застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
42. Що є підставами застосування запобіжних заходів?
43. Яка система запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
44. Які умови застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
45. Які обставини враховуються під час обрання запобіжного заходу?
46. За чийм рішенням застосовуються запобіжні заходи?
47. Які обов'язки можуть бути покладені на особу, до якої застосовано запобіжний захід?
48. Які класифікації запобіжних заходів запропоновано у теорії кримінального процесу?
49. Який порядок застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
50. Який порядок зміни запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
51. Який порядок скасування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
52. Що таке особисте зобов'язання у кримінальному процесі, в чому воно полягає?
53. Хто здійснює контроль за виконанням особистого зобов'язання?
54. Що таке особиста порука, в чому вона полягає?
55. Скільки повинно бути поручителів?
56. Хто може бути поручителем?
57. Які наслідки невиконання умов особистої поруки?
58. Що таке домашній арешт, у чому він полягає?
59. Що розуміється під житлом у кримінальному провадженні?
60. Які умови застосування домашнього арешту?
61. Що таке застава, в чому вона полягає?
62. Хто може бути суб'єктом унесення застави у кримінальному провадженні?
63. Який розмір застави у кримінальному провадженні?
64. Які наслідки невиконання умов застосування застави?

- 65. Що таке тримання під вартою, в чому воно полягає?
- 66. В яких установах здійснюється тримання під вартою?
- 67. Які обставини повинні бути доведені прокурором перед слідчим суддею (судом) для обрання взяття під варту?
- 68. В яких випадках слідчий суддя, суд не визначає розмір застави, як альтернативу застосуванню взяття під варту?
- 69. Який строк тримання під вартою?
- 70. Який порядок продовження строків тримання під вартою?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Який із перелічених заходів належить до заходів забезпечення кримінального провадження, передбачених КПК України:

- а) допит свідка, потерпілого;
- б) нерозголошення відомостей про факт і методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій;
- в) тимчасове вилучення майна;
- г) обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього.

2. Хто ухвалює рішення про застосування заходів забезпечення кримінального провадження:

- а) слідчий;
- б) слідчий суддя, суд;
- в) прокурор;
- г) слідчий із санкції прокурора.

3. Що є поважною причиною неприбуття особи на виклик:

- а) неможливість залишити місце роботи;
- б) відсутність у особи транспорту, щоб прибути за викликом;
- в) відсутність особи на місці проживання упродовж кількох днів;
- г) відсутність особи на місці проживання упродовж тривалого часу внаслідок подорожі.

4. До кого може бути застосовано привід:

- а) до всіх учасників кримінального провадження;
- б) до свідка, який одноосібно виховує дітей віком до шести років;
- в) до підозрюваного, обвинуваченого, свідка;
- г) до неповнолітнього свідка.

5. Які документи не можуть бути тимчасово вилучені з метою вирішення питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом:

- а) право керування транспортним засобом або судном;
- б) право полювання;
- в) право власності на майно;
- г) право на здійснення підприємницької діяльності.

6. У якому випадку відсторонення від посади особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, може бути здійснено незалежно від тяжкості вчиненого злочину:

- а) у будь-якому випадку вчинення кримінального правопорушення;
- б) щодо осіб, які призначаються Президентом України;
- в) щодо особи, яка працює у правоохоронному органі;
- г) щодо особи, яка є службовою особою правоохоронного органу.

7. У чому полягає арешт майна:

- а) в обов'язковому вилученні майна, на яке накладено арешт;
- б) у забороні відчужувати майно, на яке накладено арешт, розпоряджатися чи використовувати його;
- в) у забороні використання житлового приміщення, в якому на законних підставах проживають будь-які особи;
- г) у забороні використання будь-якого житлового приміщення.

8. Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються на підставі:

- а) постанови прокурора чи слідчого, за винятком випадків, передбачених КПК України;
- б) постанови прокурора, за винятком випадків, передбачених КПК України;
- в) ухвали слідчого судді або суду, за винятком випадків, передбачених КПК України;
- г) постанови слідчого, за винятком випадків, передбачених КПК України.

9. Клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження на підставі ухвали слідчого судді подається:

- а) до апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування;
- б) до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування;
- в) до прокурора, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування;
- г) усі відповіді неправильні.

10. Під час розгляду питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження сторони кримінального провадження повинні подати слідчому судді або суду:

- а) матеріали кримінального провадження;
- б) доручення на представлення інтересів;
- в) довідки;
- г) докази обставин, на які вони посилаються.

11. Особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом:

- а) вручення повістки про виклик;
- б) надіслання повістки поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком;

- в) здійснення виклику телефоном або телеграмою;
- г) усі відповіді правильні.

12. У разі тимчасової відсутності особи за місцем проживання повістка про виклик для передачі їй вручається під розписку:

- а) дорослому члену сім'ї особи чи іншій особі, яка з нею проживає;
- б) житлово-експлуатаційній організації за місцем проживання особи;
- в) адміністрації за місцем роботи особи;
- г) усі відповіді правильні.

13. Особа, що перебуває під вартою, викликається через:

- а) адміністрацію місця ув'язнення;
- б) слідчого;
- в) прокурора;
- г) родичів.

14. Повістка про виклик обмежено дієздатної особи вручається її:

- а) опікуну;
- б) піклувальнику;
- в) усиновителю;
- г) батькові.

15. Особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом не пізніше ніж:

- а) за три дні до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом;
- б) за п'ять днів до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом;
- в) за сім днів до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом;
- г) за десять днів до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом.

16. Належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є:

- а) розпис особи про отримання повістки;
- б) розпис на поштовому повідомленні;
- в) відеозапис вручення особі повістки;
- г) усі відповіді правильні.

17. Якщо підозрюваний, обвинувачений, свідок, потерпілий, цивільний відповідач, який був у встановленому КПК України порядку викликаний (зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), не з'явився без поважних причин або не повідомив про причини свого неприбуття:

- а) на нього накладається грошове стягнення;
- б) щодо нього застосовується запобіжний захід;
- в) щодо нього вирішується питання про зміну запобіжного заходу на більш суворіший;
- г) оголошується в розшук.

18. Рішення про здійснення приводу під час досудового розслідування ухвалюється:

- а) слідчим;
- б) прокурором;

- в) суддею;
- г) слідчим суддею.

19. Рішення про здійснення приводу під час судового провадження ухвалюється:

- а) судом;
- б) слідчим суддею,
- в) прокурором;
- г) усі відповіді неправильні.

20. Рішення про здійснення приводу ухвалюється у формі:

- а) постанови;
- б) розпорядження;
- в) ухвали;
- г) вироку.

21. Привід співробітника кадрового складу розвідувального органу України під час виконання ним своїх службових обов'язків здійснюється тільки в присутності:

- а) прокурора та слідчого;
- б) прокурора;
- в) слідчого судді та прокурора;
- г) офіційних представників цього органу.

22. Під час досудового розслідування клопотання слідчого, прокурора про здійснення приводу розглядається:

- а) слідчим суддею;
- б) суддею;
- в) прокурором;
- г) слідчим за погодженням із прокурором.

23. Під час досудового розслідування клопотання слідчого, прокурора про здійснення приводу розглядається слідчим суддею:

- а) упродовж 24 годин;
- б) у день його надходження до суду;
- в) негайно;
- г) упродовж доби.

24. Під час судового провадження клопотання про здійснення приводу розглядається:

- а) упродовж 24 годин;
- б) упродовж дня;
- в) негайно після його ініціювання.
- г) упродовж доби.

25. Грошове стягнення у випадках і розмірах, передбачених КПК України, за невиконання процесуальних обов'язків може бути накладено:

- а) на потерпілого;
- б) на підозрюваного;
- в) на свідка;
- г) на учасників кримінального провадження.

26. Грошове стягнення накладається під час досудового розслідування:

- а) постановою слідчого;
- б) ухвалою слідчого судді;
- в) постановою прокурора;
- г) постановою судді.

27. Грошове стягнення накладається під час судового провадження:

- а) постановою слідчого;
- б) постановою прокурора;
- в) постановою судді;
- г) ухвалою суду.

28. Під час досудового розслідування клопотання слідчого, прокурора про накладення грошового стягнення на особу розглядається:

- а) постановою слідчого;
- б) постановою прокурора;
- в) постановою судді;
- г) слідчим суддею.

29. Під час досудового розслідування клопотання слідчого, прокурора про накладення грошового стягнення на особу розглядається слідчим суддею:

- а) не пізніше двох днів із дня його надходження до суду;
- б) не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду;
- в) не пізніше одного дня із дня його надходження до суду;
- г) негайно.

30. Під час судового провадження питання про накладення грошового стягнення на особу розглядається:

- а) негайно після його ініціювання.
- б) не пізніше двох днів із дня його надходження до суду;
- в) не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду;
- г) не пізніше одного дня із дня його надходження до суду.

31. Хто ухвалює рішення про застосування заходів забезпечення кримінального провадження:

- а) слідчий, слідчий суддя;
- б) слідчий суддя, суд;
- в) прокурор, слідчий суддя, суд;
- г) слідчий із санкції прокурора.

32. Хто має право подати клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження:

- а) прокурор, слідчий суддя;
- б) слідчий, прокурор;
- в) слідчий, слідчий суддя;
- г) керівник органу досудового розслідування, слідчий суддя.

33. До кого із суб'єктів кримінального провадження можуть бути застосовані запобіжні заходи:

- а) до підозрюваного, обвинуваченого, засудженого;
- б) до потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого;
- в) до свідка, підозрюваного, обвинуваченого;
- г) до всіх учасників кримінального провадження.

34. Який запобіжний захід найбільш м'який:

- а) особиста порука;
- б) особисте зобов'язання;
- в) застава;
- г) домашній арешт.

35. Підставою для обрання запобіжного заходу є:

- а) наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення та наявність ризику, які дають достатні підстави вважати, що особа може перешкоджати кримінальному провадженню;
- б) наявність достатніх доказів, що вказують на особливу небезпечність вчинюваного підозрюваним, обвинуваченим злочину;
- в) наявність ризиків, які дають достатні підстави вважати, що особа може перешкоджати кримінальному провадженню;
- г) наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим злочину.

36. Контроль за виконанням особистого зобов'язання під час досудового розслідування здійснює:

- а) слідчий, слідчий суддя;
- б) прокурор, слідчий суддя;
- в) слідчий, прокурор;
- г) слідчий суддя, суддя.

37. За яким правилом визначається кількість поручителів під час обрання запобіжного заходу у нагляді особистої поруки:

- а) кількість поручителів визначає особа, яка здійснює кримінальне провадження;
- б) поручителями повинні бути визнані усі особи, які звернулися з відповідним клопотанням;
- в) кількість поручителів визначає слідчий суддя, суд, який обирає запобіжний захід;
- г) кількість поручителів визначає слідчий суддя, суд, який обирає запобіжний захід, але їх не може бути менше двох.

38. При вчиненні якого кримінального правопорушення можна обрати домашній арешт як запобіжний захід:

- а) при вчиненні злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі;
- б) при вчиненні кримінального проступку;
- в) при вчиненні будь-якого кримінального правопорушення;
- г) при вчиненні злочину.

39. Строк дії ухвали слідчого судді про тримання особи під домашнім арештом не може перевищувати:

- а) один місяць;
- б) два місяці;
- в) шість місяців;
- г) три місяці.

40. Хто не може бути заставодавцем:

- а) підозрюваний, обвинувачений;
- б) юридична особа;
- в) юридична особа державної або комунальної власності;
- г) фізична особа, яка є заінтересованою у результатах провадження.

41. Чи може суд звернути заставу на виконання вироку в частині майнових стягнень:

- а) може у будь-якому випадку;
- б) може, якщо застава була внесена підозрюваним, обвинуваченим;
- в) може, якщо застава була внесена підозрюваним, обвинуваченим і за наявності його згоди на це;
- г) ні, не може.

42. У якому випадку слідчий суддя, суд при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має право не визначати розмір застави:

- а) щодо особи, яка має судимість;
- б) при оголошенні особі про підозру у вчиненні кількох правопорушень;
- в) щодо злочину, вчиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування;
- г) щодо будь-якого злочину.

43. Сукупний строк тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого під час досудового розслідування щодо злочинів невеликої або середньої тяжкості не повинен перевищувати:

- а) два місяці;
- б) шість місяців;
- в) дванадцять місяців;
- г) вісімнадцять місяців.

44. Сукупний строк тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого під час досудового розслідування щодо тяжких або особливо тяжких злочинів не повинен перевищувати:

- а) два місяці;
- б) шість місяців;
- в) дванадцять місяців;
- г) вісімнадцять місяців.

45. З якого моменту обчислюється строк затримання:

- а) з моменту юридичного затримання особи;
- б) з моменту, коли особа силою або підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою;

- в) з моменту доставлення затриманої особи до слідчого, прокурора;
- г) з моменту складання протоколу затримання.

46. У який строк має бути розглянуте клопотання про застосування запобіжного заходу після затримання підозрюваного, обвинуваченого:

- а) 24 години;
- б) три доби;
- в) до 72 годин;
- г) до 60 годин.

47. Слідчий суддя, суд зобов'язаний розглянути клопотання підозрюваного, обвинуваченого про зміну запобіжного заходу:

- а) впродовж двох днів із дня його одержання;
- б) впродовж трьох днів із дня його одержання;
- в) не пізніше 24 годин із дня його одержання;
- г) не пізніше 60 годин із дня його одержання.

48. Копія протоколу про затримання особи вручається затриманому впродовж:

- а) 72 годин;
- б) не пізніше 60 годин;
- в) впродовж 24 годин;
- г) негайно.

49. Кожен має право затримати без ухвали слідчого судді, суду будь-яку особу, крім осіб, зазначених у статті 482 КПК:

- а) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення;
- б) якщо безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення очевидець, зокрема потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила кримінальне правопорушення;
- в) якщо цю особу застали під час учинення злочину або замаху на його вчинення;
- г) коли цю особу застали при вчиненні злочину або безпосередньо після його вчинення.

50. Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках:

- а) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення;
- б) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні.
- в) якщо цю особу застали під час учинення злочину або замаху на його вчинення;
- г) коли цю особу застали при вчиненні злочину або безпосередньо після його вчинення.

51. У якому випадку ухвала про застосування запобіжного заходу не припиняє свою дію:

- а) після закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу;
- б) ухвалення виправдувального вироку;
- в) зупинення кримінального провадження;
- г) закриття кримінального провадження.

52. Строк дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою або продовження строку тримання під вартою не може перевищувати:

- а) двох місяців;
- б) 60 днів;
- в) одного місяця;
- г) 30 днів.

53. Контроль за виконанням особистого зобов'язання здійснює:

- а) слідчий, а якщо справа перебуває у провадженні суду, – слідчий суддя;
- б) прокурор, а якщо справа перебуває у провадженні суду, – слідчий суддя;
- в) прокурор, а якщо справа перебуває у провадженні суду, – суддя;
- г) слідчий, а якщо справа перебуває у провадженні суду, – прокурор.

54. Сукупний строк тримання особи під домашнім арештом під час досудового розслідування не може перевищувати:

- а) трьох місяців;
- б) двох місяців;
- в) шести місяців;
- г) дванадцяти місяців.

55. У разі невиконання поручителем взятих на себе зобов'язань у провадженні щодо кримінального правопорушення, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років, на нього накладається грошове стягнення в розмірі:

- а) від п'яти до п'ятнадцяти розмірів мінімальної заробітної плати;
- б) від п'яти до десяти розмірів мінімальної заробітної плати;
- в) від десяти до двадцяти розмірів мінімальної заробітної плати;
- г) від двох до п'яти розмірів мінімальної заробітної плати.

56. Розмір застави щодо особи, підозрюваної чи обвинуваченої у вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості, визначається у таких межах:

- а) від двох до двадцяти розмірів мінімальної заробітної плати;
- б) від одного до двадцяти розмірів мінімальної заробітної плати;
- в) від десяти до п'ятдесяти розмірів мінімальної заробітної плати;
- г) від двадцяти до вісімдесяти розмірів мінімальної заробітної плати.

57. Розмір застави щодо особи, підозрюваної чи обвинуваченої у вчиненні тяжкого злочину, визначається у таких межах:

- а) від п'ятдесяти до двохсот розмірів мінімальної заробітної плати;
- б) від вісімдесяти до трьохсот розмірів мінімальної заробітної плати;

- в) від вісімдесяти до п'ятсот розмірів мінімальної заробітної плати;
- г) від двадцяти до вісімдесяти розмірів мінімальної заробітної плати.

58. Розмір застави щодо особи, підозрюваної чи обвинуваченої у вчиненні особливо тяжкого злочину, визначається у таких межах:

- а) від п'ятдесяти до двохсот розмірів мінімальної заробітної плати;
- б) від вісімдесяти до трьохсот розмірів мінімальної заробітної плати;
- в) від вісімдесяти до п'ятсот розмірів мінімальної заробітної плати;
- г) від двадцяти до вісімдесяти розмірів мінімальної заробітної плати.

59. Копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність зміни запобіжного заходу, надається підозрюваному, обвинуваченому:

- а) не пізніше ніж за 24 години до початку розгляду клопотання;
- б) не пізніше ніж за три дні до початку розгляду клопотання;
- в) не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання;
- г) не пізніше ніж за два дні до початку розгляду клопотання.

60. З якого моменту обчислюється строк затримання:

- а) з моменту юридичного затримання особи;
- б) з моменту, коли особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою;
- в) з моменту доставлення затриманої особи до слідчого, прокурора;
- г) з моменту складання протоколу затримання.

61. Здійснити тимчасове вилучення майна у затриманого може:

- а) уповноважена службова особа;
- б) кожен, хто здійснив законне затримання;
- в) заявник;
- г) усі перелічені відповіді правильні.

62. Коли завершується строк домашнього арешту особи (один місяць), який був обраний о 15.00 год. ухвалою слідчого судді 28 червня:

- а) 27 липня;
- б) о 15.00 годині 28 липня;
- в) 29 липня;
- г) 30 липня.

63. Під час досудового розслідування кримінальних проступків допускається застосування таких запобіжних заходів:

- а) домашнього арешту;
- б) застави;
- в) тримання під вартою;
- г) особистого зобов'язання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі акти

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України, від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>
3. Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 груд. 1948 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103.
4. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 270.
5. Кримінальний кодекс України: прийнятий 5 квіт. 2001 р.; станом на 23 вересня 2010 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права людини: прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 груд. 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07 липня 2010 р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
8. Про адвокатуру та адвокатську діяльність Верховна Рада України: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
9. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>.
10. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
11. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 5 липня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
12. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
13. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
14. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

15. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

16. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30 червня 1993 р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

17. Про прокуратуру: Закон України від 5 листопада 1991 р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Судова практика

1. Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування: Лист від 09.11.2012 р. № 1640/0/4-12; Вищий спеціалізований суд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: Лист від 05.10.2012 р. № 223-1446/0/4-12; Вищий спеціалізований суд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: Лист від 03.10.2012 р. № 223-1430/0/4-12; Вищий спеціалізований суд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Постанови Кабінету Міністрів України

1. Порядок обчислення середньої заробітної плати, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1995 р. № 100. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Про затвердження Порядку оплати праці адвокатів з надання громадянам правової допомоги в кримінальних справах за рахунок держави: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 травня 1999 р. № 821. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Про затвердження Порядку використання коштів державного бюджету для надання громадянам правової допомоги в кримінальних справах за рахунок держави: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 2011 р. № 50. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

4. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1363. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

5. Про затвердження Порядку внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 р. № 15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

6. Питання оплати послуг адвокатів, які надають вторинну правову допомогу особам, затриманим в адміністративному або кримінально-процесуальному порядку, а також у кримінальних справах: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2012 р. № 305. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

7. Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.2012 № 1104. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Міжвідомчі підзаконні нормативно-правові акти

1. Про затвердження та введення в дію Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду (в новій редакції); Генеральна прокуратура України, МВС України, ДПА України, Служба безпеки України, Верховний Суд, ДСА України: Наказ від 27.08.2010 № 51/401/649/471/23/125. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів МВС України, Генеральна прокуратура України, Служба безпеки України, Держкомкордон України, Держмитслужба України, ДПА України: Наказ від 09.01.1997 № 3/1/2/5/2/2.

3. Про затвердження Правил опіки та піклування: Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України, № 34/166/131/88 від 26.05.1999

Навчальна та наукова література

1. Ахпанов А. Н. Меры процессуального принуждения: социальная ценность, теория и социальная практика применения / А. Н. Ахпанов. – КВШ, Караганда, 1989. – 94 с.

2. Батюк В. Н. Задержание и заключение под стражу в стадии предварительного расследования: учебное пособие / В. Н. Батюк. – К.: КВШ им. Ф. Е. Дзержинского, 1990. – 90 с.

3. Борисов В. І. Проблеми затримання та взяття під варту на досудовому провадженні по кримінальній справі / В. І. Борисов, Н. В. Глинська, В. С. Зеленецький, О. Г. Шило. – Х., 2005. – 352 с.

4. Громов Н. А. Меры пресечения в уголовном процессе / Н. А. Громов, Г. Ф. Киева, В. В. Лисоволентко. – Саратов, 1997. – 148 с.

5. Дубинский А. Я. Меры пресечения в советском уголовном процессе: учебное пособие / А. Я. Дубинский, А. М. Сербулов. – К.: КВШ МВД СССР, 1983. – 52 с.

6. Еникеев З. Д. Меры процессуального принуждения в системе средств обеспечения обвинения и защиты / З. Д. Еникеев. – Уфа. – Изд-во Башкирского ун-та, 1978. – 98 с.

7. Еникеев З. Д. Применение мер пресечения по уголовным делам / З. Д. Еникеев. – Уфа, 1988. – 104 с.
8. Еникеев З. Д. Проблемы эффективности мер уголовно-процессуального пресечения / З. Д. Еникеев. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1982. – 104 с.
9. Зинатуллин З. З. Уголовно-процессуальное принуждение и его эффективность. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1981. – 136 с.
10. Клюков Е. М. Меры процессуального принуждения / Е. М. Клюков. – Казань: Изд-во Казан. гос. Ун-та, 1974. – 192 с.
11. Корнуков В. М. Меры процессуального принуждения в уголовном судопроизводстве / В. М. Корнуков. – Саратов: Изд-во Сарат. юрид. ин-та. – 1978. – 137 с.
12. Короткий Н. Н. Задержание лица, подозреваемого в совершении преступления / Н. Н. Короткий. – К.: МВД УССР, 1977. – 48 с.
13. Кудин Ф. М. Принуждение в уголовном судопроизводстве / Ф. М. Кудин. – Красноярск: Изд-во Красноярского ун-та, 1985. – 135 с.
14. Ляш А. О. Застосовування примусу під час провадження слідчих дій: навчальний посібник для слухачів вищих навчальних закладів / А. А. Благодир, А. О. Ляш. – К.: Освіта України, 2010. – 190 с.
15. Михайлов В. А. Залог – мера пресечения в уголовном судопроизводстве / В. А. Михайлов. – М.: Академия МВД РФ. – 1993. – 59 с.
16. Смирнов В. В. Арест как мера пресечения, применяемая следователем ОВД / В. В. Смирнов. – Хабаровск, 1987. – 96 с.
17. Трунов И. Л. Меры пресечения в уголовном процессе / И. Л. Трунов, Л. К. Трунова. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. – 356 с.
18. Уголовно-процессуальное принуждение и ответственность, их место в решении задач предварительного расследования // СНТ. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1987 – 116 с.
19. Франк Л. В. Задержание и арест подозреваемого в советском уголовном процессе / Л. В. Франк. – Душанбе, 1963. – 234 с.
20. Чистякова В. С. Законность и обоснованность применения мер уголовно-процессуального принуждения / В. С. Чистякова. – М.: ВЮЗИ, 1978. – 94 с.
21. Эффективность применения мер уголовно-процессуального принуждения органами предварительного расследования в системе МВД СССР: учеб. пособие // КВШ МВД СССР; В. Н. Батюк, Б. Б. Булатов, А. И. Галаган и др.; отв. ред. А. Я. Дубинский. – К.: 1985 г. – 108 с.
22. Білоусов О. І. Затримання підозрюваного у кримінальному процесі України: монографія / О. І. Білоусов, С. М. Смоков. – Одеса, 2009. – 112 с.
23. Фулей Т. І. Затримання та взяття під варту: особливості застосовування: навч.-методич. посібник / Т. І. Фулей, М. В. Сіроткіна. – К.: АДЕФ-Україна, 2011. – 160 с.
24. Застосовування запобіжних заходів, альтернативних взяттю під варту у кримінальному судочинстві України: посібник викладача / авт. кол. Н. Ахтрська та ін. – К.: Конус-Ю, 2009. – 236 с.
25. Затримання та взяття під варту: рекомендації, практика застосовування та досвід / за ред. Н. О. Верещінської, А. Г. Алексеева. – К., 216 с.

Інформаційні ресурси

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>. – Офіційний веб-сайт Президента України.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.court.gov.ua/vscourt> – Офіційний веб-портал судової влади в Україні.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховного Суду України.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sc.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільний і кримінальних справ.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sbu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт СБУ.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua> – Єдиний реєстр судових рішень в Україні.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.police.ua> – Форум працівників МВС України.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vkka.gov.ua> – Офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.catalogue.nplu.org> – Національна парламентська бібліотека України.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua> – Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець».

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icpo.centrmia.gov.ua> – Сайт Національного центрального бюро Інтерполу в Україні.

ЗРАЗКИ ОКРЕМИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ

Слідчому судді
Жовківського районного суду
Львівської області
Мороз Б. Б.

КЛОПОТАННЯ про тимчасовий доступ до речей

місто Львів

«14» серпня 2012 року

Слідчий СУ ГУМВС України у Львівській області майор міліції Шпак А. А., розглянувши матеріали кримінального провадження, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № 01-2345 від «13» серпня 2012 року, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 115 КК України, –

ВСТАНОВИВ:

12.08.2012 р., приблизно о 22 год. 30 хв., Онищенко Валерій Петрович, 1987 р. н., проживає за адресою: Львівська обл., Жовківський р-н, с. Гряда, вул. Зелена, 11, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння і знаходячись у приміщенні власного житлового будинку (вул. Зелена, 11, с. Гряда Жовківського району Львівської області), під час сварки на ґрунті особистих неприязних стосунків зі своїм батьком Онищенко Петром Івановичем, з метою протиправного позбавлення життя, умисно завдав останньому два удари кухонним ножом у ділянку черевної порожнини. Вказаний умисел на позбавлення життя Онищенко П. І. Онищенко В. П. не був доведений до кінця з причин, що не залежали від волі останнього, оскільки Онищенко В. П. невідкладно було доставлено до Жовківської ЦРЛ, де він отримав кваліфіковану медичну допомогу, що забезпечило збереження його життя. Своїми діями Онищенко В. П. вчинив кримінально каране діяння, передбачене ч. 2 ст. 15 та ч. 1 ст. 115 КК України.

Під час вчинення вказаного злочину та доставлення Онищенко П. І. до Жовківської ЦРЛ останній був одягнений у майку білого кольору та спортивні штани сірого кольору, що належать йому, і можуть бути речовими доказами у справі, адже зберегли на собі сліди вчинення злочину (сліди крові та проникаючих ударів в область черевної порожнини).

Виникає необхідність дослідження цих об'єктів на предмет установлення на них: слідів крові потерпілого та локалізації слідів від знаряддя злочину, що має значення для повного і об'єктивного дослідження обставин кримінального провадження.

Зважаючи на викладене і те, що у матеріалах кримінального провадження вбачається наявність достатніх підстав вважати, що вказані речі і документи мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні, необхідно отримати тимчасовий доступ до одягу громадянина Онищенко П. І., а саме: майки білого кольору та спортивних штанів сірого кольору, в яких останній був одягнений під час вчинення злочину, які перебувають у володінні потерпілого Онищенко Петра Івановича 1963 р. н., керуючись ст.ст. 40, 131, 132, 159–167 КПК України, –

ПРОШУ:

Надати тимчасовий доступ до речей потерпілого Онищенко П. І. з можливістю їх вилучення, а саме:

1) майки білого кольору, в якій потерпілий був одягнений під час вчинення щодо нього кримінального проступку;

2) спортивних штанів сірого кольору, в яких потерпілий був одягнений під час вчинення щодо нього кримінального проступку,
що перебувають у володінні Онищенко Петра Івановича, 1963 р. н.

Додатки:

1. Копія протоколу допиту підозрюваного Онищенко Валерія Петровича, 1987 р. н., на _____ арк.

2. Копія протоколу допиту свідка Кук Стефанії Василівни на 2 арк.

3. Копія протоколу допиту свідка Рака Івана Івановича на 2 арк.

4. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 01-2345 від «13» серпня 2012 року.

**Слідчий СУ ГУМВС України
у Львівській області
майор міліції**

(підпис)

А. А. Шпак

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор Львівської області
старший радник юстиції
_____ **Гуцуляк Ю. В.**

«14» серпня 2012 року

ПРОТОКОЛ
тимчасового доступу до речей і їх тимчасового вилучення

м. Жовква

«15» серпня 2012 року

Слідчий СУ ГУМВС України у Львівській області майор міліції Шпак Андрій Андрійович, у період часу з «10» години «15» хвилин до «11» години «05» хвилин у приміщенні Жовківської центральної районної лікарні, розташованому за адресою: Львівська обл., м. Жовква, вул. Героїв України, 2, керуючись ст.ст.103–107, ст. 165 і 167 КПК України, у присутності потерпілого Онищенка Петра Івановича, 1963 р. н., який проживає за адресою: с. Гряда, вул. Зелена, 11, Львівської обл. Жовківського р-н, а також за участі понятих, яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

1. Катетр Микола Федорович, 1980 р. н.,
проживає: Львівська обл., м. Жовква, вул. Т. Шевченка, 12/3

підпис

2. Капітанець Василь Тимофійович, 1970 р. н.,
проживає: Львівська обл., м. Жовква, вул. Соборності, 7

підпис

на підставі ухвали слідчого судді Жовківського районного суду Львівської області Мороз А. А. від «15» серпня 2012 року про тимчасовий доступ до речей і можливості їх тимчасового вилучення ознайомив присутніх із переліком речей потерпілого Онищенка П. І., до яких останнім фактично надано тимчасовий доступ з метою подальшого тимчасового вилучення, а саме:

1) майки білого кольору, в якій потерпілий був одягнутий під час вчинення щодо нього кримінального проступку;

2) спортивних штанів сірого кольору, в яких потерпілий був одягнутий під час вчинення щодо нього кримінального проступку.

Перед початком цієї процесуальної дії Онищенку Петру Івановичу, 1963 р. н., пред'явлено оригінал зазначеної ухвали суду, вручено її копію та роз'яснено, що, відповідно до ст. 166 КПК України, у разі невиконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, якій надано право на доступ до речей і документів на підставі ухвали, має право постановити ухвалу про дозвіл на проведення обшуку згідно з положеннями Кримінального процесуального кодексу України з метою відшукування та вилучення зазначених речей і документів.

підпис

Під час ознайомлення із представленими речами встановлено:

1) майка натільна білого кольору з явними ознаками зношеності: на передній частині майки наявна пляма округлої форми речовини бурого кольору діаметром 350 мм. У центрі плями наявні два отвори довжиною 30 мм кожен;

2) штани спортивні сірого кольору: з явними ознаками зношеності, без вставок та написів, на яких є плями речовини бурого кольору, локалізовані у верхній передній частині.

Вказані речі вилучені та упаковані у паперову коробку та опечатані печаткою СУ ГУМВС України у Л/о № 1 для довідок.

Володільцю залишено опис вилучених речей та документів, його копія додається до цього протоколу.

Протокол прочитаний вголос усім учасникам слідчої дії. Зауважень і доповнень не надходило.

Володілець речей: підпис

Поняті: 1) підпис 2) підпис

Протокол склав:

**Слідчий СУ ГУМВС України
у Львівській області
майор міліції**

(підпис)

А. А. Шпак

Копія: Прокурору Жовківського району
Львівської області
ст. раднику юстиції
Гуцуляку Ю. В.

ПРОТОКОЛ
затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину

с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області «12» серпня 2012 року

Слідчий СВ ГУМВСУ у Львівській області майор міліції Шпак А. А.
«12» серпня 2012 року о «23» годині «15» хвилин, в будинку № 11, вул. Зелена, в с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області, у присутності осіб:

1. Короткова Івана Петровича, 1960 р. н., прож.: вул. Зелена, 9, с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області;

2. Панкова Ігора Петровича, 1967 р. н., прож.: вул. Зелена, 10, с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області;

яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: технічні засоби не застосовувались.

відповідно до ст. ст. 40, 104, 131, 132, 207–211, 213 КПК України, затримав особу, підозрювану у вчиненні злочину:

Онищенко Валерій Петрович, народився в с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області 08 серпня 1987 р. н.; прож.: вул. Зелена, 9, с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області, громадянин України: паспорт серії KB 234567, виданий Жовківським РВ УМВС України у Львівській області 03.06.2003 року, неодружений, не працює, раніше несудимий.

Підстави затримання:

1) якщо цю особу застали під час учинення злочину або замаху на його вчинення;

2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, зокрема потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

(необхідне підкреслити)

12.08.2012 р., приблизно о 22 год. 30 хв., Онищенко В. П., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння і знаходячись у приміщенні власного житлового будинку (вул. Зелена, 11) в с. Гряда Жовківського району Львівської області, під час сварки на ґрунті особистих неприязних стосунків зі своїм батьком Онищенко П. І., з метою протиправного позбавлення життя, умисно завдав останньому два удари кухонним ножем у ділянку черевної порожнини. Вказаний умисел на позбавлення життя Онищенко П. І. Онищенко В. П. не був

доведений до кінця з причин, що не залежали від волі останнього, оскільки *Онищенко В. П.* невідкладно було доставлено в медичний заклад, де він отримав кваліфіковану допомогу, що забезпечило збереження його життя.

Затриманому *Онищенко В. П.*, згідно з ч. 4 ст. 208 КПК України, повідомлено зрозумілою для нього (неї) мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він (вона) підозрюється, а також роз'яснено, що він (вона) має право отримувати медичну допомогу, негайно повідомити близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб (за вибором) про своє затримання і місце перебування, відповідно до положень ст. 213 КПК України, та інші процесуальні права, передбачені КПК України.

Органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правової допомоги: *Львівській обласній спілці адвокатів* повідомлено про затримання *Онищенко Валерія Петровича, 08 серпня 1987 р. н.* За бажанням затриманого про його затримання повідомлено *батька затриманого Онищенко Петра Івановича.*

Згідно з ч. 3 ст. 42 КПК України, затриманому *Онищенко В. П.* роз'яснено, що він має право:

1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють;
2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені КПК України, а також отримати їх роз'яснення у разі необхідності;

3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених КПК України та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, зокрема у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;

4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;

5) давати пояснення, показання з приводу підозри чи в будь-який момент відмовитися їх давати;

6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

7) у разі затримання – на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування, згідно з положеннями ст. 213 КПК України;

8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;

9) брати участь у проведенні процесуальних дій;

10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

11) застосовувати з додержанням вимог цього Кодексу технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор,

слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому КПК України, та вимагати відкриття матеріалів, згідно зі ст. 290 КПК України;

15) одержувати копії процесуальних документів і письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК України;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра не підтвердилась;

18) користуватись рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватись послугами перекладача за рахунок держави.

Згідно з ч. 7 ст. 42 КПК України, затриманий Онищенко В. П. зобов'язаний:

1) прибувати за викликом до суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк – заздалегідь повідомити про це суд;

2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

3) підкорятися законним вимогам і розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.

Ознайомившись із підставами затримання та правами і обов'язками затриманого, підозрюваний Онищенко В. П. пояснив, що заяв, скарг і клопотань не має:

Онищенко В. П.

(підпис затриманого)

Слідчий Шнак А. А. на підставі ч. 3 ст. 208 КПК України, із дотриманням правил, передбачених ст.ст. 167, 168, ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК України, у присутності понять:

1) Короткова Івана Петровича, 1960 р. н., прож.: вул. Зелена, 9, с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області;

2) Панкова Ігора Петровича, 1967 р. н., прож.: вул. Зелена, 10, с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області, здійснив обшук затриманої особи Онищенко В. П., під час якого було виявлено та вилучено:

1. Сорочку зеленого кольору з кишенями на лівому боці. Сорочка застібається на шість гудзиків, верхній гудзик відсутній. На лівому рукаві гудзик відсутній на відстані 45 мм. Від шва лівого плеча є пошкодження, довжиною 15 мм, яке зашито ниткою білого кольору. На правому рукаві на відстані 400 мм від шву рукава є неправильної округлої форми пляма речовини бурого кольору розміром 40х 50 мм. На грудях, 5 мм нижче кишені, є неправильної округлої форми пляма речовини бурого кольору розміром 20х30 мм. Сорочку було поміщено в поліетиленовий пакет та опечатано синтетичною білою ниткою, яка була склеєна печаткою для пакетів та на якій було поставлено підписи понятих, затриманого та слідчого, а також вказана дата вилучення і зроблено запис «сорочка зеленого кольору з речовиною бурого кольору, вилучена під час особистого обшуку затриманого Онищенка О. П.».

2. Джинси синього кольору, які застібаються на один гудзик із металу жовтого кольору та замок-блискавку довжиною 150 мм. З переду, з лівого та правого боків, є дві врізані кишені. В області колін є пошкодження у вигляді потертості розмірами 12 мм. на лівій штанині та 14 мм. на правій. На правій накладній кишені є сліди речовини бурого кольору у вигляді маків довжиною 30 мм., шириною 7 мм. Джинси було поміщено в поліетиленовий пакет і опечатано синтетичною білою ниткою, яка була склеєна печаткою для пакетів та на якій було поставлено підписи понятих, затриманого та слідчого, а також вказана дата вилучення і зроблено запис «джинсові штани синього кольору з речовиною бурого кольору, вилучені під час особистого обшуку затриманого Онищенка О. П.».

Зауваження і доповнення до протоколу:

Зауважень від учасників про проведення затримання і обшуку Онищенка В. П. не надходило.

_____ Онищенко В. П. _____ Коротков І. П. _____ Панков І. П.

З протоколом ознайомлені поняті, яким, відповідно до вимоги ст. 66 КПК України, роз'яснено обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

1) Коротков І. П. _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

2) Панков І. П. _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

Протокол склав:

**Слідчий СВ ГУМВС України
у Львівській області
майор міліції**

(підпис)

А. А. Шпак

Копію протоколу отримав: _____
(підпис)

В. П. Онищенко
(прізвище, ініціали затриманої особи)

Онищенко Петрові Івановичу
буд. № 11 , вул. Зелена, с. Гряда
Жовківського р-ну Львівської області

ПОВІДОМЛЕННЯ
про затримання Онищенка Валерія Петровича 07.08.1967 р. н.

місто (сел.) Львів

«13» серпня 2012 року

Шановний Петре Івановичу, відповідно до вимог ст.ст. 111, 112, 213 КПК України, повідомляю, що «12» серпня 2012 року о «23» годині «15» хвилин затримано:

Онищенка Валерія Петровича, уродження с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області, 08 серпня 1987 р. н., прож.: вул. Зелена 9, с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області, громадянин України, неодружений, не працює, раніше несудимий.

Причини затримання: підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 115 К України. Підстави затримання: безпосередньо після вчинення злочину очевидець, зокрема потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

Щодо Онищенка В. П. розпочато кримінальне провадження «12» серпня 2012 року № 01-2345, затриманий утримується в ІТТ Жовківського РВ ГУМВС у Львівській області.

Слідчий СВ ГУМВС України
у Львівській області
майор міліції

(підпис)

А. А. Шпак

сл. тел. (032) 245 78 90

Саку Іванові Васильовичу
керівнику Центру надання
правової допомоги
м. Львів, пл. Соборна, 3

ПОВІДОМЛЕННЯ
про затримання Онищенка Валерія Петровича 07.08.1967 р. н.

місто (сел.) Львів

«13» серпня 2012 року

Шановний Іване Васильовичу, відповідно до вимог ст.ст. 111, 112, 213 КПК України, повідомляю, що «12» серпня 2012 року о «23» годині «15» хвилин затримано:

Онищенка Валерія Петровича, уродженця с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області, 08 серпня 1987 р. н., прож.: вул. Зелена, 9, с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області, громадянин України, неодружений, не працює, раніше несудимий.

Причини затримання: підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч.1 ст. 115 К України. Підстави затримання: безпосередньо після вчинення злочину очевидець, зокрема потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

Щодо Онищенка В. П. розпочато кримінальне провадження «12» серпня 2012 року № 01-2345, затриманий утримується в ІТТ Жовківського РВ ГУМВС у Львівській області.

З метою забезпечення права на захист прошу Вас призначити адвоката для захисту підозрюваного Онищенка В. П., постанова про доручення призначити захисника додається.

З повагою
Слідчий СВ ГУМВСУ
у Львівській області
майор міліції

(підпис)

А. А. Шпак

сл. тел. (032) 245 78 90

ПОСТАНОВА

про доручення призначити адвоката
для здійснення захисту за призначенням

місто (сел.) Львів

«13» серпня 2012 року

Слідчий СУ ГУСВС України у Львівській області майор міліції Шпак А. А., розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № 01-2345 від «13» серпня 2012 року, за ознаками ч. 1 ст. 15 – ч. 1 ст. 115 КК України –

ВСТАНОВИВ:

12.08.2012 р., приблизно о 22 год. 30 хв., Онищенко Валерій Петрович, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння і знаходячись у приміщенні власного житлового будинку (вул. Зелена, 11, в с. Грядя Жовківського району Львівської області), під час сварки на ґрунті особистих неприязних стосунків зі своїм батьком Онищенко Петром Івановичем, з метою протиправного позбавлення життя умисно завдав останньому два удари кухонним ножем у ділянку черевної порожнини. Вказаний умисел на позбавлення життя Онищенка П. І. Онищенко В. П. не був доведений до кінця з причин, що не залежали від волі останнього, оскільки Онищенко В. П. невідкладно було доставлено в медичний заклад, де він отримав кваліфіковану допомогу, що забезпечило збереження його життя.

Гр. Онищенко В. В. виявив бажання, щоб під час провадження із ним слідчих (розшукових) дій його інтереси захищав адвокат.

Зважаючи на викладене та керуючись ст.ст. 46, 48, 49, 52, 110 КПК України, п. 7 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», –

ПОСТАНОВИВ:

1. Залучити захисника до участі у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань № 01-02345 від «13» серпня 2012 року через Львівську обласну спілку адвокатів.

(найменування відповідного органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги)

2. Доручити керівнику Львівської обласної спілки адвокатів

(найменування відповідного органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги)

призначити адвоката для здійснення захисту підозрюваного Онищенка В. П. за призначенням і забезпечити його прибуття о «10» год. «00» хв. «14» серпня 2012 року до слідчого СУ ГУМВС України у Львівській області (каб. 12) для участі у кримінальному провадженні.

3. Копію цієї постанови направити до Львівської обласної спілки адвокатів

(найменування відповідного органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги)

для негайного виконання.

Слідчий СУ ГУМВС України
у Львівській області
майор міліції

(підпис)

А. А. Шпак

Слідчому судді
Жовківського районного суду
Львівської області
(назва місцевого суду)
Морозу Б. Б.

КЛОПОТАННЯ
про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту

місто (сел.) Львів

«14» серпня 2012 року

Слідчий СУ ГУМВС України у Львівській області майор міліції Шпак А. А.,
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № 01-2345 від «13» серпня 2012 року, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 15 – ч. 1 ст. 115 КК України, –
(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

12.08.2012 р., близько 22 години 30 хвилин, Онищенко Валерій Петрович, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, знаходячись у приміщенні житлового будинку № 11, вул. Зелена, с. Гряди Жовківського району Львівської області, вчинив замах на умисне вбивство свого батька, Онищенка Петра Івановича.

Так, 12.08.2012 р., близько 22 години 30 хвилин, Онищенко В. П., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння з метою знайти зарядний пристрій до свого телефону зайшов у приміщення кімнати житлового будинку № 11, вул. Зелена, с. Гряди Жовківського району Львівської області, де в цей час на ліжку відпочивав його батько Онищенко П. І. Шукаючи зарядний пристрій, Онищенко В. В. своїми діями розбудив Онищенка П. І., який, прокинувшись, встав і почав докоряти останньому щодо надмірного вживання алкогольних напоїв. З цього приводу між ними виникла сварка, під час якої Онищенко П. І. штовхнув свого сина Онищенка В. В. рукою в плече, від чого останній впав на диван, що знаходився у кімнаті. Онищенко В. В., керуючись раптово виниклим умислом, спрямованим на позбавлення життя свого батька, який виник на ґрунті особистих неприязних відносин, з приводу подій, які відбулись, з метою реалізації свого злочинного умислу, вставши з дивану, взяв правою рукою з дерев'яної тумби кухонний ніж, яким завдав два удари в ділянку знаходження життєво важливих органів – живота Онищенка П. І., спричинивши рани в правій підреберній ділянці, які проникають у черевну порожнину з ушко-

дженням печінки, очеревини та прохідної кишки, які, згідно з висновком судово-медичної експертизи № 12345 від 23.08.2012, належать до тяжкого тілесного ушкодження, є небезпечними для життя в момент заподіяння.

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини)

ч. 1 ст. 15 – ч. 1 ст. 115 КК України

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

Зважаючи на те, що Онищенко Валерій Петрович не працює, неодружений, не має на утриманні дітей, підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, за яке передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від семи до п'ятнадцяти років.

(обґрунтування необхідності покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України)

У вчиненні кримінального правопорушення підозрюється Онищенко Валерій Петрович, 08.08.1987 р. н., уродженець м. Жовкви Львівської області, українець, громадянина України, освіта середня, непрацюючого, неодруженого, раніше несудимого, проживає за адресою: с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області, вул. Зелена, 11

(прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце народження; громадянство; освіта; професія; місце роботи; сімейний стан; судимість; місце проживання)

З огляду на те, що підозрюваний Онищенко Валерій Петрович

(прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного)

може незаконно впливати на потерпілого, свідка, експерта, переховуватися від органів досудового розслідування та суду, перешкоджати встановленню істини у кримінальному провадженні, вчинити інше кримінальне правопорушення,

(один або кілька ризиків, зазначених у ст. 177 КПК України, із викладенням обставин, що підтверджують наявність зазначених ризиків, та посиланням на матеріали, що підтверджують ці обставини, а також обґрунтування неможливості запобігання ризику, шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів) керуючись вимогами ст.ст. 40, 131, 132, 176–178, 181, 184, 194 КПК України, –

ПРОШУ:

1. Застосувати щодо підозрюваного Онищенко Валерія Петровича, 08.08.1987 р. н., уродженця м. Жовкви Львівської області, українець, громадянина України, освіта середня, непрацюючого, неодруженого, раніше несудимого, що проживає за адресою: с. Гряда Жовківського р-ну Львівської області, вул. Зелена, 11, запобіжний захід у вигляді **домашнього арешту.**

2. Покласти на підозрюваного Онищенко Валерія Петровича такі обов'язки:

1. Прибувати до слідчого СУ ГУМВС України у Львівській області ма-йора міліції Шпака А. А. кожного вівторка та четверга місяця об 10.00 год. Не покидати місце проживання з 22.00 до 08.00 год. кожної доби.

2. Не відлучатися із місця проживання, а саме: будинку № 11, вул. Зелена, що в с. Гряди Жовківського району Львівської області, без дозволу слідчого, прокурора або суду.

3. Утримуватися від спілкування з батьком Онищенко П. І. і свідком у кримінальній справі Раком І. І.

4. Не відвідувати місця, у яких здійснюють реалізацію алкогольних напоїв.

Додатки:

1. Копія повідомлення про підозру на 1 арк.,
2. Копія допиту потерпілого Онищенко П. І. на 2 арк.
3. Копія протоколу допиту свідка Рак І. І. на 2 арк.
4. Копія протоколу місця події від 12.08.2012 року на 3 арк.
5. Перелік свідків, яких необхідно допитати під час судового розгляду, на 2 арк.
6. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № 01-2345 від «13» серпня 2012 року на 3 арк.

**Слідчий СУ ГУМВС України
у Львівській області
майор міліції**

(підпис)

А. А. Шпак

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор_____

(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«__» _____ 20__ року

**Копію клопотання та доданих до нього
матеріалів на _____ арк. отримав:**

(підпис) (прізвище, ініціали підозрюваного)

«__» _____ 20__ року

«__» ГОД. «__» ХВ.

ПРОТОКОЛ
роз'яснення підозрюваному обов'язків,
передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України

місто (сел.) Львів

«14» серпня 2012 року

Слідчий СУ ГУМВС України у Львівській області майор міліції Шпак А. А.,
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № 01-2345 від «13» серпня 2012 року, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 15 – ч.1 ст. 115 КК України

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України
про кримінальну відповідальність)

згідно зі ст.ст. 103, 104, ч. 5 ст. 194 КПК України, склав цей протокол про те, що
о «17» год. «15» хв. підозрюваному Онищенко Валерію Петровичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

о «17» год. «20» хв. його захиснику Гурському Володимирі Степановичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

оголосив ухвалу слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді
домашнього арешту та роз'яснив обов'язки, зазначені в ухвалі слідчого судді:

1) прибувати до слідчого СУ ГУМВС України у Львівській області майора міліції Шпака А. А. кожного вівторка та четверга місяця об 10.00 год;

2) не відлучатися із місця проживання, а саме: будинку № 11, вул. Зелена, що в с. Гряда Жовківського району Львівської області без дозволу, слідчого, прокурора або суду;

3) утримуватися від спілкування з будь-ким;

4) здати на зберігання до слідчого паспорт для виїзду за кордон чи інші документи, що дають дозвіл на виїзд із території України;

5) носити електронний засіб контролю.

(перелік обов'язків)

Сутність обов'язків, передбачених ухвалою слідчого судді, та строки їх застосування, мені зрозумілі.

Підозрюваний

(дата, підпис)

Онищенко В. П.
(прізвище, ініціали)

З протоколом ознайомлені: Зауважень і доповнень немає. _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав:

Слідчий СУ ГУМВС України
у Львівській області
майор міліції

(підпис)

А. А. Шпак

Слідчому судді
Жовківського районного суду
Львівської області
Мороз А. А.

КЛОПОТАННЯ про арешт майна

місто (сел.) Львів

«21» серпня 2012 року

Слідчий СУГУ МВС України у Львівській області майор міліції Шпак А. А.,
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № 01-02345 від «13» серпня 2012 року, за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 15 – ч. 1 ст. 115 КК України

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

12 серпня 2012 р., приблизно о 22 год. 30 хв., за адресою: с. Гряди, вул. Зелена, 11, Жовківського району Львівської області, Онищенко Валерій Петрович, 08 серпня 1987 р. н., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, під час сварки на ґрунті особистих неприязних стосунків, маючи умисел позбавити життя, умисно завдав два удари кухонним ножем у ділянку черевної порожнини гр. Онищенко Петру Івановичу.

12 серпня 2012 року під час проведення огляду місця події за адресою: с. Гряди, вул. Зелена, 11, Жовківського району Львівської області був вилучений кухонний ніж, яким були завдані удари гр-ну Онищенко Петру Івановичу.

Крім того, 12 серпня 2012 року гр-н Онищенко Валерій Петрович був затриманий за підозрою у вчиненні злочину. Під час здійснення обшуку у Онищенко В. П. було виявлено та тимчасово вилучено сорочку зеленого кольору, джинси синього кольору, у яких був одягнений Онищенко В. П., на яких було виявлено плями зі слідами бурого кольору.

Крім того, 13 серпня 2012 року у помешканні Онищенко Валерія Петровича за адресою: с. Гряди, вул. Зелена, 11, Жовківського району Львівської області була тимчасово вилучена джинсова куртка чорного кольору, на якій були виявлені плями бурого кольору, що належить гр. Онищенко Валерію Петровичу.

На підставі викладеного, керуючись ст. ст. 131–132, 170–171 КПК України, –

ПРОШУ:

Накласти арешт на зазначене у клопотанні майно підозрюваного Онищенка Валерія Петровича, яке було вилучено під час особистого обшуку та обшуку у житлі Онищенка В. П.:

1) куртку з джинсової тканини, застібається на металевий замок типу «блискавка», з урізаними кишенями;

2) сорочку з бавовни темно-зеленого кольору, на передній лівій половині – врізана кишеня. Куртка ношена, брудна, з дефектами від зносу;

3) штани з джинсової тканини синього кольору, застібаються на гудзик та металевий замок типу «блискавка», по боках із врізаними кишенями. Штани ношені, брудні, з дефектами від зносу;

4) кухонний ніж, довжиною 235 мм, який складається з клинка та рукоятки.

Додатки:

1. Копія протоколу огляду місця події на 4 арк.

2. Копія протоколу затримання на 3 арк.

3. Копія протоколу обшуку на 5 арк.

4. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № 01-02345 від «13» серпня 20 12 року.

**Слідчий СУ ГУМВС України
у Львівській області
майор міліції**

(підпис)

А. А. Шпак

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор Львівської області
старший радник юстиції

Ю. В. Гуцуляк

«__» _____ 20 __ року

ПРОТОКОЛ
виконання ухвали про арешт майна

місто (сел.) Львів

«22» серпня 2012 року

Слідчий СУГУ МВС України у Львівській області майор міліції Шпак А. А.,
у період часу з «09» год. «30» хв. до «09» год. «55» хв., у приміщенні (на
території) кабінеті слідчого _____,

(місце тимчасового вилучення майна або його передачі із зазначенням адреси)

керуючись ст.ст. 103–107, 175 КПК України, у присутності осіб:

підозрюваного Онищенка Валерія Петровича, 07 серпня 1987 р. н., проживає
у с. Гряда Жовківського р-ну Львівської обл.,

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання, підпис)

(підпис)

яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

Також їм заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: технічні засоби не застосовувались,

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються)

_____ при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

(підпис)

склав цей протокол про те, що, відповідно до ухвали слідчого судді від «21» серпня 2012 року про арешт майна підозрюваного Онищенка В. П.,

_____ (процесуальний статус особи, на майно якої накладається арешт)

йому заборонено відчуження належного йому автомобіль ВАЗ 2107 р.н. СБ 73 25 ВС, 1999 року випуску

_____ (перелік майна)

У зв'язку із зазначеним Онищенко Віталій Петрович

(особа, майно якої арештовано)

роз'яснюється, що у разі невиконання ухвали слідчого судді, тобто відчуження зазначеного майна, він (вона) може бути притягнутий(а) до кримінальної відповідальності за ст. 382 КК України.

3 протоколом ознайомлені: _____ Протокол
зачитаний вголос слідчим, зауважень не надходило.

(спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу, зауваження і доповнення з боку учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії _____, відмовилася підписати протокол, їй надано право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання: _____

_____ (пояснення, підпис)

Факт надання (або відмови від надання) письмових пояснень особи щодо причин відмови підписати протокол засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності – понятих:

(прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою

(прізвище, ініціали, підпис)

Особа, майно якої арештовано: (підпис)

В. П. Онищенко

Протокол склав:

**Слідчий СУ ГУМВС України
у Львівській області
майор міліції**

(підпис)

А. А. Шпак

Слідчому судді
Жовківського районного суду
Львівської області
Мороз А. А.

КЛОПОТАННЯ
про арешт майна

місто (сел.) Львів

«14» вересня 2012 року

Слідчий СУ ГУ МВС України у Львівській області майор міліції Шнак А. А.,
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)
розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № 01-02345 від «13» серпня 2012 року, за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 15 – ч. 1 ст. 115 КК України, –
(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

12 серпня 2012 р., приблизно о 22 год. 30 хв., за адресою: с. Гряди, вул. Зелена, 11, Жовківського району Львівської області, Онищенко Валерій Петрович, 08 серпня 1987 р. н., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, під час сварки на ґрунті особистих неприязних стосунків, маючи умисел позбавити життя, умисно завдав два удари кухонним ножем у ділянку черевної порожнини гр. Онищенко Петру Івановичу.

12 вересня 2012 року потерпілим Онищенко П. І. був заявлений цивільний позов про відшкодування матеріальної шкоди у зв'язку із вчиненням правопорушення стосовно нього у сумі 3 801 (три тисячі вісімсот одна) гривня, що підтверджується наданими потерпілим документами.

13 вересня 2012 року потерпілого Онищенко П. І. було визнано цивільним позивачем. У зв'язку з необхідністю забезпечення цивільного позову належить арештувати майно, яке перебуває у власності підозрюваного Онищенко В. П., а саме – автомобіль ВАЗ 2107 р.н. СВ 73 25 ВС, 1999 року випуску.

Право власності Онищенко В. П. на майно, що належить арештувати, підтверджується свідоцтвом про реєстрацію транспортного засобу серії НП № 345876, виданим Жовківським МРЕВ ГУ УМВС України у Львівській області 10 грудня 2010 року.

На підставі викладеного, керуючись ст. ст. 131–132, 170–171 КПК України, –

ПРОШУ:

Накласти арешт на зазначене у клопотанні майно підозрюваного Онищенка Валерія Петровича

Додатки: 1. Копія свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу НІП № 345876, виданого Жовківським МРЕВ ГУ УМВС України у Львівській області 10 грудня 2010 року, на 1 арк.

2. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № 01-2345 від «13» серпня 20 12 року.

Слідчий СУ ГУ МВС України
у Львівській області
майор міліції

(підпис)

А. А. Шпак

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор Львівської області
старший радник юстиції

Ю. В. Гуцуляк

«__» _____ 20 __ року

ТИПОВІ БЛАНКИ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

КЛОПОТАННЯ про здійснення приводу

місто (сел.) _____ «___» _____ 20__ року

Слідчий _____

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «___» _____ 20__ року, за ознаками _____, –

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(фактичне і юридичне обґрунтування необхідності здійснення приводу особи із зазначенням: її процесуального статусу, прізвища, ім'я, по батькові, місця проживання,

процесуальної дії, учасником якої повинна бути особа, положень КПК України, яким встановлено обов'язок особи з'явитися за викликом, та обставини невиконання особою

цього обов'язку, відомостей, які підтверджують факти здійснення виклику особи та отримання неї повістки або ознайомлення з її змістом іншим шляхом)

Враховуючи викладене, керуючись ст.ст. 131, 132, 139–143, КПК України, –

ПРОШУ:

1. Постановити ухвалу про здійснення приводу _____

(процесальний статус, прізвище, ім'я, по батькові, дата народження)

який (яка) проживає за адресою: _____

для провадження _____
(назва процесуальної дії)

на _____
(час, дата провадження процесуальної дії)

до _____
(місце провадження процесуальної дії)

2. Виконання ухвали про здійснення приводу доручити _____

(підрозділ органу внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль

за додержанням податкового законодавства або органів державного бюро розслідувань)

Додатки:

1. _____ на ____ арк.

(копії матеріалів, якими обґрунтовується необхідність приводу)

2. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № ____ від «__»
_____ 20 __ року.

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

**КЛОПОТАННЯ
про накладення грошового стягнення**

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками _____, –

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(фактичне і юридичне обґрунтування необхідності накладення грошового стягнення із зазначенням:

процесуального статусу, прізвища, ім'я, по батькові особи та місця проживання;
обов'язку, що покладено на неї

законом чи ухвалою слідчого судді; обставин його невиконання;
відомостей, що підтверджують його невиконання)

Враховуючи викладене, з метою досягнення дієвості кримінального провадження, керуючись ст.ст. 131, 132, 144–146 КПК України, –

ПРОШУ:

Постановити ухвалу про накладення грошового стягнення на _____

(процесуальний статус особи, прізвище, ім'я, по батькові, дата народження)

який (яка) проживає за адресою: _____

Додаток:

1. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року.

2. _____ на ____ арк.

(копії матеріалів, якими обґрунтовано доводи про накладення грошового стягнення)

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Копія: Прокурору _____
(назва органу прокуратури)

ПРОТОКОЛ
затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину

місто (сел.) _____ « ____ » _____ 20 ____ року

Слідчий _____
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20 ____ року о « ____ » годині « ____ » хвилин,

(місце затримання)

у присутності осіб:

(їх прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання)

яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації,
умови та порядок їх використання: _____

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються)

при проведенні процесуальної дії, підписи осіб)

відповідно до ст. ст. 40, 104, 131, 132, 207-211, 213 КПК України, затримав
особу, підозрювану у вчиненні злочину, _____

(прізвище, ім'я та по батькові, місце і дата народження, громадянство, сімейний стан, місце роботи, посада,

відомості про судимість)

Підстави затримання:

- 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;
- 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, зокрема потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

(необхідне підкреслити)

(навести конкретні факти й відомості обставин затримання)

Затриманому _____

(прізвище, ініціали)

згідно з ч. 4 ст. 208 КПК України, повідомлено зрозумілою для нього (неї) мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він (вона) підозрюється, а також роз'яснено, що він (вона) має право: отримувати медичну допомогу, негайно повідомити близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб (за вибором) про своє затримання і місце перебування відповідно до положень ст. 213 КПК України та інші процесуальні права, передбачені КПК України. Батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування повідомлено про затримання неповнолітньої особи

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження)

(час, дата та спосіб повідомлення)

Представнику розвідувального органу України

(назва органу, прізвище, ім'я, по батькові)

повідомлено про затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

при виконанні ним службових обов'язків _____

(час, дата та спосіб повідомлення)

Органу (установі), уповноваженим законом на надання безоплатної правової допомоги повідомлено про затримання

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження)

Крім того, згідно з ч. 3 ст. 42 КПК України, затриманому

(прізвище, ініціали)

роз'яснено, що він має право:

- 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють;
- 2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені КПК України, а також отримати їх роз'яснення у разі необхідності;
- 3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також

після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених КПК України, та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, зокрема у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;

4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;

5) давати пояснення, показання з приводу підозри чи в будь-який момент відмовитися їх давати;

6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

7) у разі затримання – на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями ст. 213 КПК України;

8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;

9) брати участь у проведенні процесуальних дій;

10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

11) застосовувати з додержанням вимог цього Кодексу технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів під час проведення окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому КПК України, та вимагати відкриття матеріалів, згідно зі ст. 290 КПК України;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК України;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра не підтвердилась;

18) користуватись рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

Згідно з ч. 7 ст. 42 КПК України, затриманий

_____ (прізвище, ініціали)

зобов'язаний:

1) прибувати за викликом до суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк – заздалегідь повідомити про це суд;

2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

3) підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.

Ознайомившись з підставами затримання та правами і обов'язками затриманого, підозрюваний _____

(прізвище, ініціали)

пояснив: _____

(клопотання, заяви чи скарги затриманого, підпис затриманого)

Слідчий _____ на підставі

(прізвище, ініціали)

ч. 3 ст. 208 КПК України, із дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК України, у присутності понять:

1) _____

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання)

_____;

2) _____

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання)

_____;

здійснив обшук затриманої особи _____,

(прізвище, ініціали)

під час якого було виявлено та вилучено: _____

_____ (вказується перелік вилучених предметів, речей, документів і цінностей з описом їх індивідуальних ознак,

а при необхідності – місце та інші обставини їх вилучення)

Зауваження і доповнення до протоколу: _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

З протоколом ознайомлені поняті, яким у відповідності з вимогами ст. 66 КПК України роз'яснено обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

- 1) _____
(прізвище, ім'я, по батькові) _____
(підпис)
- 2) _____
(прізвище, ім'я, по батькові) _____
(підпис)

У зв'язку з тим, що особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії, відмовилася підписати протокол, їй надано право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання. Така особа пояснила, що:

(пояснення, підпис)

Факт надання письмових пояснень особи щодо причин відмови підписати протокол засвідчується підписом її захисника (законного представника):

(прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, ознайомлення її з протоколом здійснюється у присутності захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою:

(підпис)

(прізвище, ініціали затриманої особи)

Протокол склав:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Копію протоколу отримав:

(підпис)

(прізвище, ініціали затриманої особи)

ПРОТОКОЛ
тимчасового вилучення документів

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)
під час законного затримання, у період часу з «__» год. «__» хв. до «__»
год. «__» хв., у приміщенні (на території) _____

_____ (місце затримання)
керуючись ст.ст. 104–107, ст. 148, ст. 149 КПК України, у присутності осіб:

_____ (їх прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання)

яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації,
умови та порядок їх використання: _____

_____ (характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються)

при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

_____ тимчасово вилучив документи, що посвідчують користування спеціальним
правом: _____
(вид спеціального права, послідовність дій, отримані в результаті процесуальної дії відомості,

_____ виявлені та/або надані речі і документи та спосіб їх ідентифікації)

_____.

З протоколом ознайомлені: _____
_____ (спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

_____.

У зв'язку з тим, що особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії,
відмовилася підписати протокол, їй надано право дати письмові пояснення
щодо причин відмови від підписання. Така особа пояснила, що:

_____ (пояснення, підпис)

Факт надання письмових пояснень особи щодо причин відмови підписати протокол засвідчується підписом її захисника (законного представника):

(прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою:

(підпис)

(прізвище, ініціали затриманої особи)

Протокол склав:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

ПРОТОКОЛ
передання тимчасово вилученого майна

місто (сел.) _____

«__» _____ 20__ року

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

у період часу з «__» години «__» хвилин до «__» години «__» хвилин у приміщенні _____, розташованому за адресою: _____, керуючись ст.ст.103–107, 167–168 КПК України, у присутності _____ (особа, яка здійснила

законне затримання в порядку, передбаченому статтями 207, 208 КПК України, доставила затриману особу

до слідчого, прокурора та передає йому тимчасово вилучене майно – із зазначенням її прізвища, ім'я, по батькові, дати народження та місця мешкання) за участі понятих, яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

(їх прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання, підпис)

_____,
заздалегідь повідомивши учасникам цієї процесуальної дії про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: _____

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються

при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

_____,
передає _____

(опис тимчасово вилученого майна, що передається слідчому, прокурору, спосіб його ідентифікації)
що «__» _____ 20__ року о «__» годині «__» хвилин було тимчасово вилучено у _____

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання затриманого)
під час його законного затримання безпосередньо після вчинення _____

(кримінальне правопорушення та його кваліфікація)

Передане майно _____

(зазначити спосіб його упакування для надійного збереження із засвідченням підписами понятих)

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу, зауваження і доповнення
з боку учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

_____.

У зв'язку з тим, що особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії
_____, відмовилася підписати протокол, їй
надано право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання:

(пояснення, підпис)

_____.

Факт надання (або відмови від надання) письмових пояснень особи щодо
причин відмови підписати протокол засвідчується підписом її захисника (за-
конного представника), а у разі його відсутності – понятих:

(прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа через фізичні вади або з інших причин не може осо-
бисто підписати протокол, ознайомлення такої особи з протоколом здійсню-
ється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підпи-
сом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою

(прізвище, ініціали, підпис)

Особа, яка передає
тимчасово вилучене майно: _____
(прізвище, ініціали, підпис)

Затриманий: _____
(прізвище, ініціали, підпис)

Поняті: _____
(прізвище, ініціали, підпис)

(прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав: _____
(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

КЛОПОТАННЯ
про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом

місто (сел.) _____

« ____ » _____ 20 ____ року

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від « ____ » _____ 20__ року,
за _____ ознаками

_____, —
(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті)
закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання)

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті)
закону України про кримінальну відповідальність)

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення,
і посилання на обставини)

(причини, у зв'язку з якими потрібно тимчасово обмежити у користуванні спеціальним правом,
вид спеціального права)

У вчиненні кримінального правопорушення підозрюється _____

(прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце народження; громадянство;
освіта; професія; місце роботи; сімейний стан; судимість; місце проживання)
На підставі викладеного, з метою _____

_____,
(вказати мету тимчасового обмеження, передбачену ч. 1 ст. 148 КПК України)

керуючись вимогами ст. ст. 131, 132, 148, 150 КПК України,

ПРОШУ:

Тимчасово обмежити підозрюваного _____

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження)
у користуванні спеціальним правом _____

(вид спеціального права, яке підлягає тимчасовому обмеженню)
на строк _____.

Додатки:

1. _____ на ____ арк.
(копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи клопотання)
2. _____ на ____ арк.
(документи, які підтверджують надання підозрюваному копій
клопотання та матеріалів, що обґрунтовують клопотання)
3. Перелік свідків, яких необхідно допитати під час розгляду клопотання.
4. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «___»
_____ 20 __ року.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)
«___» _____ 20 __ року

Копію клопотання та доданих до нього
матеріалів на ____ арк. отримав: _____

_____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали підозрюваного)
«___» _____ 20 __ року
«___» ГОД. «___» ХВ.

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

**КЛОПОТАННЯ
про відсторонення від посади**

місто (сел.) _____

« ____ » _____ 20 ____ року

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від « ____ » _____ 20 ____ року, за ознаками _____, —

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання)

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на обставини)

Повідомлення про підозру _____

(дані про складання та вручення повідомлення про підозру, зміни повідомлення про підозру)

Підозрюваний _____ на цей час обіймає посаду

(назва посади)

(виклад обставин, що дають підстави вважати, що перебування на посаді підозрюваного сприяло вчиненню кримінального правопорушення)

(виклад обставин, що дають підстави вважати, що підозрюваний, перебуваючи на посаді, знищить чи підробить речі і документи, які мають суттєве значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливатиме на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджатиме кримінальному провадженню іншим чином)

Зважаючи на викладене і те, що у матеріалах кримінального провадження вбачається наявність достатніх підстав вважати, що для припинення кримінального правопорушення чи запобігання вчиненню іншого, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного щодо перешкоджання кримінальному провадженню, забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, керуючись ст.ст. 131, 132, 154–157 КПК України, –

ПРОШУ:

Відсторонити підозрюваного _____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження)

від посади _____

(назва посади, від якої відстороняється особа)

строком на _____.

Додатки:

1. _____ на __ арк.
(копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи клопотання)

2. _____ на __ арк.
(документи, які підтверджують надання підозрюваному копій клопотання та матеріалів, що обґрунтовують клопотання)

3. Перелік свідків, яких необхідно допитати під час розгляду клопотання.

4. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «___» _____ 20 __ року.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«___» _____ 20 __ року

Копію клопотання та доданих до нього

матеріалів на _____ арк. отримав: _____
(підпис) (прізвище, ініціали підозрюваного)

«___» _____ 20 __ року

«___» ГОД. «___» ХВ.

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

**КЛОПОТАННЯ
про тимчасовий доступ до речей і документів**

місто (сел.) _____

«__» _____ 20__ року

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)
розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного ре-
єстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року,
за ознаками _____, –
(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті)
закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання; правова

кваліфікація кримінального правопорушення за законом України про кримінальну відповідальність;

перелік речей і документів, тимчасовий доступ до яких планується отримати; підстави вважати, що речі і

документи перебувають або можуть перебувати у володінні відповідної фізичної або юридичної особи;

значення речей і документів для встановлення обставин у кримінальному провадженні; можливість

використання як доказів відомостей, що містяться в речах і документах, та неможливість іншими способами

встановити обставини, які передбачається довести за допомогою цих речей і документів, у випадку подання

клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю;

обґрунтування необхідності вилучення речей і документів, якщо відповідне питання порушується сторонами

кримінального провадження)

Зважаючи на викладене і те, що у матеріалах кримінального провадження
вбачається наявність достатніх підстав вважати, що вказані речі і документи
мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінально-
му провадженні, необхідно отримати

_____,
(тимчасовий доступ до речей і документів та (за необхідності) можливість їх вилучити)
які перебувають (або можуть перебувати) у володінні

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження фізичної особи; реквізити юридичної особи)

керуючись ст.ст. 40, 131, 132, 159–166 КПК України, –

ПРОШУ:

Надати _____
(тимчасовий доступ до речей і документів та (за необхідності) можливість їх вилучення)

(перелік речей і документів)
що перебувають (або можуть перебувати) у володінні

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження фізичної особи; реквізити юридичної особи)

Додатки:

1. _____ на __ арк.
(копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи клопотання)
2. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «___»
_____ 20 __ року.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«___» _____ 20 __ року

ПРОТОКОЛ
тимчасового доступу до речей і документів

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)
у період часу з «__» години «__» хвилин до «__» години «__» хвилин у приміщенні _____, розташованому за адресою: _____, керуючись ст.ст. 103–107, ст.165 КПК України, у присутності _____
(особа, яка зазначена в

_____ ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів як володілець речей або документів,

_____ із зазначенням її прізвища, ім'я, по батькові, дати народження та місця мешкання)

за участі понятих, яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

_____ (їх прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання, підпис)

заздалегідь повідомивши учасникам цієї процесуальної дії про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: _____

_____ (характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються

_____ при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

на підставі ухвали слідчого судді _____
(назва місцевого суду, прізвище, ініціали слідчого судді)

від «__» _____ 20__ року про тимчасовий доступ до речей і документів ознайомився із _____

_____ (перелік речей та документів, до яких їх володільцем фактично надано тимчасовий доступ)

Перед початком цієї процесуальної дії _____
(особа, яка зазначена в ухвалі слідчого судді,

_____ суду про тимчасовий доступ до речей і документів як володілець речей або документів)
пред'явлено оригінал зазначеної ухвали суду, вручено її копію та роз'яснено, що, відповідно до ст. 166 КПК України, у разі невиконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, якій надано право на доступ до речей і документів на підставі ухвали, має право постановити ухвалу про дозвіл на проведення обшуку, згідно з положеннями Кримінального процесуального кодексу України, з метою відшукування та вилучення зазначених речей і документів.

Під час ознайомлення зі змістом документів встановлено _____

(опис речей та документів)

(зазначення про вилучення речей та документів, якщо на це надано дозвіл в ухвалі суду, спосіб їх упакування для надійного збереження із засвідченням підписами понять)

Володільцю залишено опис вилучених речей та документів, його копія додається до цього протоколу.

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу, зауваження і доповнення з боку учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії _____, відмовилася підписати протокол, їй надано право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання:

(пояснення, підпис)

_____.

Факт надання (або відмови від надання) письмових пояснень особи щодо причин відмови підписати протокол засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності – понять:

(прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою

(прізвище, ініціали, підпис)

Володілець документів:

(прізвище, ініціали, підпис)

Поняті:

(прізвище, ініціали, підпис)

(прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Додаток до протоколу тимчасового доступу до речей і документів
від «__» _____ 20__ року

ОПИС
речей і документів, які були вилучені на підставі
ухвали слідчого судді, суду

місто (сел.) _____

«__» _____ 20__ року

(опис речей і документів, вилучених на підставі ухвали слідчого судді, суду, із зазначенням

їх індивідуальних ознак)

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

ПРОТОКОЛ
тимчасового вилучення майна

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

у період часу з «__» год. «__» хв. до «__» год. «__» хв., у приміщенні (на території) _____

(місце тимчасового вилучення майна або його передачі)

керуючись ст.ст. 103–107, ст. 167–168 КПК України, у присутності осіб, яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії: _____

(їх прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання, підпис)

яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: _____

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються)

при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

тимчасово вилучив майно:

(особа, у якої вилучається, або яка передає вилучене майно, послідовність дій, отримані в результаті

процесуальної дії відомості, виявлені та/або надані речі і документи та спосіб їх ідентифікації)

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії _____, відмовилася підписати протокол, їй

надано право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання:

(пояснення, підпис)

Факт надання (або відмови від надання) письмових пояснень особи щодо причин відмови підписати протокол засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності – понятих:

(прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою:

(прізвище, ініціали, підпис)

Особа, у якої

тимчасово вилучено майно:

(прізвище, ініціали, підпис)

Поняті:

(прізвище, ініціали, підпис)

(прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

ПРОТОКОЛ
повернення тимчасово вилученого майна

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)
у період часу з «__» год. «__» хв. до «__» год. «__» хв., у приміщенні (на території) _____

_____,
(місце тимчасового вилучення майна або його передачі із зазначенням адреси)
керуючись ст.ст. 103–107, п. 3 ч. 1 ст. 169, ч. 5 ст. 171 КПК України, у присутності осіб, яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії: _____

_____,
(їх прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання, підпис)
яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: _____
(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються)

_____,
при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

повернув підозрюваному _____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання)
тимчасово вилучене у нього «__» _____ 20__ року у період з «__» години «__» хвилин до «__» години «__» хвилин майно:

_____,
(опис повернутого майна та спосіб його ідентифікації)

_____,
оскільки клопотання слідчого про арешт цього майна слідчому судді (суду) не подавалось.

Підозрюваний _____ підтверджує, що тимчасове вилучене майно повертається йому у первісному вигляді, претензії щодо його цілісності відсутні.

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії _____, відмовилася підписати протокол, їй надано право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання:

(пояснення, підпис)

Факт надання (або відмови від надання) письмових пояснень особи щодо причин відмови підписати протокол засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності – понятих:

(прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою:

(прізвище, ініціали, підпис)

Підозрюваний:

(прізвище, ініціали, підпис)

Поняті:

(прізвище, ініціали, підпис)

(прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

**КЛОПОТАННЯ
про арешт майна**

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесенного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками

_____, —
(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад обставин кримінального правопорушення; підстави, у зв'язку з якими потрібно

здійснити арешт майна; перелік і види майна, що належить арештувати; документи, що підтверджують

право власності на майно, що належить арештувати; для клопотання про арешт майна підозрюваного,

обвинуваченого, іншої особи для забезпечення цивільного позову – розмір шкоди, завданої кримінальним

правопорушенням; докази факту завдання шкоди і розміру цієї шкоди)

На підставі викладеного, керуючись ст.ст. 131–132, 170-171 КПК України, –

ПРОШУ:

Накласти арешт на зазначене в клопотанні майно _____
(процесуальний статус особи, на майно якої накладається арешт, прізвище, ім'я та по батькові)

Додатки:

1. _____ на ____ арк.
(Оригінали або копії документів, які обґрунтовують клопотання).

2. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____
від «___» _____ 20 __ року.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»
Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«___» _____ 20 __ року

ПРОТОКОЛ
виконання ухвали про арешт майна

місто (сел.) _____ «___» _____ 20__ року

Слідчий _____,
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

у період часу з «___» год. «___» хв. до «___» год. «___» хв., у приміщенні (на території) _____

_____,
(місце тимчасового вилучення майна або його передачі із зазначенням адреси)

керуючись ст.ст. 103–107, 175 КПК України, у присутності осіб, яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України, про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії: _____

(їх прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання, підпис)
яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: _____

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються

_____ при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

склав цей протокол про те, що, відповідно до ухвали слідчого судді від «___» _____ 20__ року про арешт майна

(процесуальний статус особи, на майно якої накладається арешт)
йому заборонено відчуження належного йому _____

У зв'язку із зазначеним _____

(особа, майно якої арештовано)

роз'яснюється, що у разі невиконання ухвали слідчого судді, тобто відчуження зазначеного майна, він (вона) може бути притягнутий(а) до кримінальної відповідальності за ст. 382 КК України.

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу, зауваження і доповнення
з боку учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії
_____, відмовилася підписати протокол, їй
надано право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання:

(пояснення, підпис)

Факт надання (або відмови від надання) письмових пояснень особи щодо
причин відмови підписати протокол засвідчується підписом її захисника (за-
конного представника), а у разі його відсутності – понятих:

(прізвище, ініціали, підпис)

У зв'язку з тим, що особа через фізичні вади або з інших причин не може осо-
бисто підписати протокол, ознайомлення такої особи з протоколом здійсню-
ється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підпи-
сом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою

(прізвище, ініціали, підпис)

Особа, майно якої арештовано: _____

(прізвище, ініціали, підпис)

Поняті:

(прізвище, ініціали, підпис)

(прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

КЛОПОТАННЯ
про застосування запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання

місто (сел.) _____

« ____ » _____ 20 ____ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від « ____ » _____ 20 ____ року, за ознаками _____, —

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється особа)

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини)

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

(обґрунтування необхідності покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України)

У вчиненні кримінального правопорушення підозрюється _____

(прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце народження; громадянство; освіта; професія; місце роботи; сімейний стан; судимість; місце проживання)

Зважаючи на те, що підозрюваний _____
(прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного)

може _____

(один або кілька ризиків, зазначених у ст. 177 КПК України, із викладенням обставин,
що підтверджують наявність зазначених ризиків, і посиланням на матеріали,
що підтверджують ці обставини)

керуючись вимогами ст.ст. 131, 132, 176–179, 184, 194 КПК України, –

ПРОШУ:

1. Застосувати щодо підозрюваного _____
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного)

запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання.

2. Покласти на підозрюваного _____
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного)

такі обов'язки: _____

(перелік обов'язків, які будуть покладені на підозрюваного)

Додатки:

1. _____
(перелік копій матеріалів, якими обґрунтовуються доводи, вказані у клопотанні).

2. Перелік свідків, яких необхідно допитати під час судового розгляду, на ____ арк.

3. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «____»
_____ 20__ року на ____ арк.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«____» _____ 20__ року

Копію клопотання та доданих до нього

матеріалів на _____ арк. отримав: _____
(підпис) (прізвище, ініціали підозрюваного)

«____» _____ 20__ року

«____» ГОД. «____» ХВ.

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

КЛОПОТАННЯ
про застосування запобіжного заходу у вигляді особистої поруки

місто (сел.) _____

«__» _____ 20__ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками _____, —

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється особа)

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини)

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

(обґрунтування необхідності покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України)

У вчиненні кримінального правопорушення підозрюється _____

(прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце народження; громадянство; освіта; професія; місце роботи; сімейний стан; судимість; місце проживання)

Зважаючи на те, що підозрюваний _____
(прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного)

може _____

(один або кілька ризиків, зазначених у ст. 177 КПК України, із викладенням обставин, що підтверджують наявність зазначених ризиків, і посиланням на матеріали, що підтверджують ці обставини, а також обґрунтування неможливості запобігання ризикам, шляхом застосування більш м'якого запобіжного заходу)

керуючись вимогами ст.ст. 40, 131, 132, 176–178, 180, 184, 194 КПК України, –

ПРОШУ:

1. Застосувати щодо підозрюваного _____
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного)

запобіжний захід у вигляді особистої поруки.

2. Призначити поручителем (ями) _____

(прізвища, ім'я та по батькові поручителів)

3. Покласти на підозрюваного _____
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного)

такі обов'язки: _____

(перелік обов'язків, які будуть покладені на підозрюваного)

Додатки:

1. _____
(перелік копій матеріалів, якими обґрунтовуються доводи, вказані у клопотанні).
2. Перелік свідків, яких необхідно допитати під час судового розгляду, на ____ арк.
3. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «____» _____ 20__ року на ____ арк.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«____» _____ 20__ року

**Копію клопотання та доданих до нього
матеріалів на _____ арк. отримав:**

_____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали підозрюваного)

«____» _____ 20__ року

«____» год. «____» хв.

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

КЛОПОТАННЯ
про застосування запобіжного заходу у вигляді застави

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками _____, —

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється особа)

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини)

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

(обґрунтування необхідності покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України)

У вчиненні кримінального правопорушення підозрюється _____

(прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце народження; громадянство; освіта; професія; місце роботи; сімейний стан; судимість; місце проживання)

Зважаючи на те, що підозрюваний _____
(прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного)
може _____

(один або кілька ризиків, зазначених у ст. 177 КПК України, із викладенням обставин,
що підтверджують наявність зазначених ризиків, і посиланням на матеріали,
що підтверджують ці обставини, а також обґрунтування неможливості запобігання ризикам,
шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів)

керуючись вимогами ст.ст. 131, 132, 176–178, 182, 184, 194 КПК України, –

ПРОШУ:

1. Застосувати щодо підозрюваного _____
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного)

запобіжний захід у вигляді застави.

2. Покласти на підозрюваного _____
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного)

такі обов'язки: _____

(перелік обов'язків, які будуть покладені на підозрюваного)

Додатки:

1. _____
(перелік копій матеріалів, якими обґрунтовуються доводи, вказані у клопотанні).
2. Перелік свідків, яких необхідно допитати під час судового розгляду, на ____ арк.
3. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від « ____ »
_____ 20__ року на ____ арк.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ року

Копію клопотання та доданих до нього

матеріалів на _____ арк. отримав: _____
(підпис) (прізвище, ініціали підозрюваного)

« ____ » _____ 20__ року

« ____ » ГОД. « ____ » ХВ.

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

КЛОПОТАННЯ
про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками

_____, —
(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється особа)

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилення на матеріали, що підтверджують ці обставини)

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

(обґрунтування необхідності покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України)

У вчиненні кримінального правопорушення підозрюється _____

(прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце народження; громадянство; освіта; професія; місце роботи; сімейний стан; судимість; місце проживання)

Зважаючи на те, що підозрюваний _____
(прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного)
може _____

(один або кілька ризиків, зазначених у ст. 177 КПК України, із викладенням обставин,
що підтверджують наявність зазначених ризиків, і посиланням на матеріали,
що підтверджують ці обставини, а також обґрунтування неможливості запобігання ризикам,
шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів)

керуючись вимогами ст.ст. 40, 131, 132, 176–178, 181, 184, 194 КПК України, –

ПРОШУ:

1. Застосувати щодо підозрюваного _____
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного)
запобіжний захід у вигляді домашнього арешту.

2. Покласти на підозрюваного _____
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного)
такі обов'язки: _____

(перелік обов'язків, які будуть покладені на підозрюваного)

Додатки:

1. _____
(перелік копій матеріалів, якими обґрунтовуються доводи, вказані у клопотанні).
2. Перелік свідків, яких необхідно допитати під час судового розгляду, на ____ арк.
3. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від « ____ »
_____ 20__ року на ____ арк.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ року

Копію клопотання та доданих до нього

матеріалів на _____ арк. отримав: _____
(підпис) (прізвище, ініціали підозрюваного)

« ____ » _____ 20__ року

« ____ » ГОД. « ____ » ХВ.

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

КЛОПОТАННЯ
про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками _____, —

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється особа)

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини)

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

(обґрунтування необхідності покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України)

У вчиненні кримінального правопорушення підозрюється _____

(прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце народження; громадянство; освіта; професія; місце роботи; сімейний стан; судимість; місце проживання)

Зважаючи на те, що підозрюваний _____
(прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного)
може _____

(один або кілька ризиків, зазначених у ст. 177 КПК України, із викладенням обставин, що підтверджують наявність зазначених ризиків, і посиланням на матеріали, що підтверджують ці обставини, а також обґрунтування неможливості запобігання ризикам, шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів)

керуючись вимогами ст.ст. 40, 131, 132, 176–178, 183, 184, 194 КПК України, –

ПРОШУ:

Застосувати запобіжний захід у вигляді тримання під вартою до підозрюваного _____
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного)

Додатки:

1. _____
(перелік копій матеріалів, якими обґрунтовуються доводи, вказані у клопотанні).
2. Перелік свідків, яких необхідно допитати під час судового розгляду, на ____ арк.
3. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від « ____ » _____ 20__ року на ____ арк.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ року

Копію клопотання та доданих до нього

матеріалів на _____ арк. отримав: _____
(підпис) (прізвище, ініціали підозрюваного)

« ____ » _____ 20__ року

« ____ » ГОД. « ____ » ХВ.

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

КЛОПОТАННЯ
про дозвіл на затримання з метою приводу

місто (сел.) _____ « ____ » _____ 20 ____ року

Слідчий _____,
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від « ____ » _____ 20 ____ року, за ознаками _____, —

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється особа)

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини)

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

(обґрунтування необхідності покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України)

У вчиненні кримінального правопорушення підозрюється _____

(прізвище, ім'я, по батькові; число, місяць, рік народження; місце народження; громадянство; освіта; професія; місце роботи; сімейний стан; судимість; місце проживання)

Органом досудового розслідування « ____ » _____ 20 ____ року до суду подано клопотання про застосування запобіжного заходу тримання під вартою до підозрюваного _____.

Зважаючи на те, що підозрюваний _____
(прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного)

може _____

(зазначити обставини, передбачені п.п. 1–2 ст. 189 КПК України, які є підставою для застосування запобіжного заходу і зазначені у ст. 177 КПК України, із викладенням обставин, що підтверджують наявність зазначених ризиків, і посиланням на матеріали, що підтверджують ці обставини, а також обґрунтування неможливості їх запобігання)

керуючись вимогами ст.ст. 40, 131, 132, 176–178, 181, 184, ч. 2 ст. 187, 188 КПК України, –

ПРОШУ:

Надати дозвіл на затримання підозрюваного _____
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного)

з метою його приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Додатки:

1. _____
(перелік копій матеріалів, якими обґрунтовуються доводи, вказані у клопотанні).
2. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від « ____ » _____ 20 ____ року на ____ арк.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20 ____ року

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

**КЛОПОТАННЯ
про зміну запобіжного заходу**

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесенного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками _____,

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється особа;

правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про

кримінальну відповідальність; виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні

кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини; обґрунтування

неможливості запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні, шляхом застосування більш м'яких

запобіжних заходів)

Під час кримінального провадження до підозрюваного _____

(прізвище, ім'я, по батькові, рік, місяць і день народження, місце народження, громадянство, національність,

освіта і спеціальність, сімейний стан, місце роботи, посада, місце проживання (постійне і тимчасове), відомості

про судимості, коли, яким судом, за якою статтею КК України, міра покарання, відбуття покарання, паспорт

або інший документ, який засвідчує особу, ставлення до військового обов'язку)

застосовано запобіжний захід у вигляді _____

Зважаючи на те, що _____

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального

правопорушення, з посиланням на матеріали, що підтверджують ці обставини)

наявність достатніх підстав вважати, що підозрюваний може:

1) _____ ;

2) _____ ;

3) _____ ;

4) _____ ;

(посилання на один або кілька ризиків, зазначених у ст. 177 КПК)

що підтверджується _____

(виклад обставин, на підставі яких слідчий (прокурор) зробив висновок про наявність зазначеного ризику

(ризиків) з посиланням на матеріали, що підтверджують ці обставини)

а також те, що забезпечити належну поведінку підозрюваного

(прізвище, ім'я, по батькові)

та запобігти зазначеному ризику (ризикам) можливо лише шляхом застосування запобіжного заходу, керуючись ст.ст. 40, 131, 132, 176, 177, 184, 194, 200 КПК України, –

ПРОШУ:

Змінити запобіжний захід у вигляді _____, застосований до підозрюваного _____

(прізвище, ім'я, по батькові, рік народження)

на запобіжний захід у вигляді _____

У зв'язку зі зміною запобіжного заходу прошу _____

_____ (обґрунтування необхідності скасування, зміни чи покладення на підозрюваного обов'язків,

передбачених ч. 5 ст. 194 КПК)

Додатки:

1. _____
(перелік копій матеріалів, якими обґрунтовуються доводи, вказані у клопотанні).
2. Перелік свідків, яких необхідно допитати під час судового розгляду, на ____ арк.
3. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від « ____ » _____ 20 ____ року на ____ арк.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20 ____ року

Копію клопотання та матеріали, якими обґрунтовується необхідність зміни запобіжного заходу, на _____ арк. отримав:

_____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали підозрюваного)
« ____ » _____ 20 ____ року
« ____ » ГОД. « ____ » ХВ.

(прізвище, ім'я, по батькові особи,

якій надсилається повідомлення, її адреса)

ПОВІДОМЛЕННЯ про затримання

місто (сел.) _____

«___» _____ 20__ року

Шановний (на) _____

(прізвище, ім'я, по батькові близького родича,
члена сім'ї чи іншої особи за вибором затриманого; батьків або

усиновителя, опікуна, піклувальника, органа опіки та піклування – у разі затримання неповнолітньої

особи; представника розвідувального органу – у разі затримання співробітника кадрового складу

розвідувального органу України)

Відповідно до ст. 213 КПК України, повідомляю Вас, що
«___» _____ 20__ року о ___ год. ___ хв. у порядку
ст. _____ КПК України затримано _____

(прізвище, ім'я, по батькові, рік народження)

Затриманий _____ утримується в

(прізвище, ім'я, по батькові, рік народження)

(місце тимчасового тримання затриманого)

(уповноважена службова особа, що здійснила затримання, підпис, посада, прізвище, ініціали)

Службовий тел. _____

ПРОТОКОЛ
про роз'яснення правил користування
електронними засобами контролю

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками _____,

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

у присутності осіб:

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання)

яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: _____

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються)

при проведенні процесуальної дії, підписи осіб)

відповідно до п. 9 ч. 5 ст. 194, ст. 195 КПК України, склав цей протокол про те, що о «__» год. «__» хв., підозрюваному _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

його захиснику _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

оголошено ухвалу слідчого судді (суду) про застосування запобіжного заходу у вигляді _____

з обов'язком носити електронний засіб контролю.

Підозрюваному _____ роз'яснено, що застосування електронних засобів контролю полягає у закріпленні на його тілі пристрою, який дозволяє відстежувати та фіксувати місцезнаходження. Обов'язок носити електронний засіб контролю покладається на строк не більше двох місяців. У разі необхідності він може бути продовжений за клопотанням прокурора в порядку, передбаченому ст. 199 КПК України.

Відмова від носіння засобу електронного контролю, умисне зняття, пошкодження або інше втручання в його роботу з метою ухилення від контролю, а також намагання вчинити зазначені дії є невиконанням обов'язків, покладених слідчим суддею, судом на підозрюваного.

Ознайомившись із ухвалою слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу у вигляді _____, обов'язком носити електронний засіб контролю, отримавши від слідчого роз'яснення про правила користування електронними засобами контролю, підозрюваний заявив: _____

(обов'язок носити електронний засіб контролю, правила користування ним, техніку

безпеки поводження та наслідки ухилення від

виконання мені роз'яснені)

З протоколом ознайомлені _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії)

Підозрюваний _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Слідчому судді _____

(назва місцевого суду)

**КЛОПОТАННЯ
про продовження строку тримання під вартою**

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесенного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками _____,

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

ВСТАНОВИВ:

(короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється особа)

(виклад обставин, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини)

(правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

Запобіжний захід у вигляді тримання під вартою застосовано _____

(дані про застосування запобіжного заходу до підозрюваного, обвинуваченого)

Повідомлення про підозру _____

(дані про складання та вручення повідомлення про підозру, зміни повідомлення про підозру)

Строки досудового розслідування _____

(дані про продовження строків досудового розслідування)

(обставини, які перешкоджають завершенню досудового розслідування до закінчення дії попередньої ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою)

Зважаючи на те, що підозрюваний _____
(прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного)
може _____

_____,
(один або кілька ризиків, зазначених у ст. 177 КПК України, із викладенням обставин, що підтверджують наявність зазначених ризиків, та посиланням на матеріали, що підтверджують ці обставини, а також обставин, які свідчать про те, що заявлений ризик не зменшився або з'явилися нові ризики, які виправдовують тримання особи під вартою)

керуючись вимогами ст.ст. 40, 131, 132, 176–178, 181, 184, 194, 199 КПК України, –

ПРОШУ:

Продовжити строк тримання під вартою підозрюваного
_____ до _____ місяців,
(прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного) (кількість місяців)

Додатки:

1. _____ на ____ арк.
(перелік копій матеріалів, якими обґрунтовуються доводи вказані у клопотанні).
2. Перелік свідків, яких необхідно допитати під час судового розгляду, на ____ арк.
3. Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «____» _____ 20__ року на ____ арк.

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«____» _____ 20__ року

Копію клопотання та доданих до нього

матеріалів на _____ арк. отримав: _____
(підпис) (прізвище, ініціали підозрюваного)

«____» _____ 20__ року

«____» ГОД. «____» ХВ.

ПРОТОКОЛ
роз'яснення підозрюваному обов'язків,
передбачених ч. 2 ст. 179, ч. 5 ст. 194 КПК України

місто (сел.) _____ «___» _____ 20__ року

Слідчий _____,
(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «___» _____ 20__ року, за ознаками _____,

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

згідно зі ст.ст. 103, 104, ч. 5 ст. 194 КПК України, склав цей протокол про те, що о «___» год. «___» хв., підозрюваному _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

о «___» год. «___» хв., його захиснику _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

оголосив ухвалу слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді **особистого зобов'язання** та роз'яснив обов'язки, зазначені в ухвалі слідчого судді:

1. _____;
2. _____;
3. _____.

(найменування обов'язків)

Сутність обов'язків, передбачених ухвалою слідчого судді, строки їх застосування та вимоги ч. 2 ст. 179 КПК України щодо відповідальності за невиконання покладених на мене обов'язків, мені зрозумілі.

Підозрюваний _____
(дата, підпис) _____ (прізвище, ініціали)

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

ПРОТОКОЛ
роз'яснення підозрюваному та поручителю обов'язків,
передбачених ч.ч. 3, 4, 5 ст. 180, ч. 5 ст. 194 КПК України

місто (сел.) _____ «___» _____ 20__ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «___» _____ 20__ року, за ознаками _____,

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті)

закона України про кримінальну відповідальність)

згідно зі ст.ст. 103, 104, ч. 5 ст. 194 КПК України, склав цей протокол про те, що о «___» год. «___» хв., підозрюваному _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

о «___» год. «___» хв., його захиснику _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

оголосив ухвалу слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді **особистої поруки** та роз'яснив обов'язки, зазначені в ухвалі слідчого судді:

1. _____;
2. _____;
3. _____.

(найменування обов'язків)

Сутність обов'язків, передбачених ухвалою слідчого судді, строки їх застосування мені зрозумілі.

Підозрюваний _____

(дата, підпис)

(прізвище, ініціали)

Вимоги ч.ч. 3, 4, 5 ст. 180 КПК України щодо прав та обов'язків поручителя, відповідальності за невиконання цих обов'язків мені роз'яснено.

Сутність обов'язків підозрюваного, передбачених ухвалою слідчого судді, строки їх застосування мені зрозумілі.

Поручитель _____

(дата, підпис)

(прізвище, ініціали)

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії, прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

ПРОТОКОЛ
роз'яснення підозрюваному обов'язків,
передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України

місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Слідчий _____,

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками _____,

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

згідно зі ст.ст. 103, 104, ч. 5 ст. 194 КПК України, склав цей протокол про те, що о «__» год. «__» хв., підозрюваному _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

о «__» год. «__» хв., його захиснику _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

оголосив ухвалу слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді **домашнього арешту** та роз'яснив обов'язки, зазначені в ухвалі слідчого судді:

1. _____;
2. _____;
3. _____;
4. _____.

(найменування обов'язків)

Сутність обов'язків, передбачених ухвалою слідчого судді, та строки їх застосування мені зрозумілі.

Підозрюваний _____

(дата, підпис)

(прізвище, ініціали)

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

ПРОТОКОЛ
роз'яснення підозрюваному обов'язків,
передбачених ст. 182, ч. 5 ст. 194 КПК України

місто (сел.) _____

«___» _____ 20__ року

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від «___» _____ 20__ року, за ознаками _____,

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті)

закону України про кримінальну відповідальність)

згідно зі ст.ст. 103, 104, ч. 5 ст. 194 КПК України, склав цей протокол про те, що о «___» год. «___» хв., підозрюваному _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

о «___» год. «___» хв., його захиснику _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

оголосив ухвалу слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді **застави** та роз'яснив обов'язки, зазначені в ухвалі слідчого судді:

1. _____;
2. _____;
3. _____.

(найменування обов'язків)

Сутність обов'язків, передбачених ухвалою слідчого судді, строки їх застосування, а також вимоги ст. 182 КПК України щодо прав і обов'язків, відповідальності за їх невиконання мені зрозумілі.

Підозрюваний _____

(дата, підпис)

(прізвище, ініціали)

Сутність обов'язків підозрюваного, передбачених ухвалою слідчого судді, строки їх застосування мені зрозумілі.

Вимоги ст. 182 КПК України щодо прав та обов'язків заставодавця, відповідальності за невиконання обов'язків підозрюваним мені роз'яснено.

Заставодавець _____

(дата, підпис)

(прізвище, ініціали)

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Авраменко Олексій Володимирович,
кандидат юридичних наук, доцент

Благути Роман Ігорович,
кандидат юридичних наук, доцент

Хитра Андрій Ярославович,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Навчальний посібник

Редактор
А. С. Кузьмич

Макетування
М. В. Вульчин

Друк
Н. Я. Ганущак

Підписано до друку 15.10.2014 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Ум. друк. арк. 11,16.
Наклад 100 прим. Зам. 195-13.

Львівський державний університет внутрішніх справ
79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2541 від 26 червня 2006 р.